

**MEZŐBERÉNY VÁROS ÓVODAI
INTÉZMÉNYÉNEK**

**„BERÉNYKE”
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA**

**MOSOLYGÓ KÖZPONTI ÓVODA
MAGYARVÉGESI ÓVODA
NEFELEJCS ÓVODA**

**„HÉTKÖZNAPI VARÁZSLATOK
FREINET ELEMekkel”
ÓVODAI PROGRAM ADAPTÁCIÓJA**

CSIRIBIRI ÓVODA

OM azonosító:028138
5650 Mezőberény Liget tér 5.
Telefon: 70/400 25 21
E-mail: ovoda@mezobereny.hu
Honlap: berenyiovodak.mezobereny.hu

TARTALOM

Intézményünk bemutatása.....	4
1. Személyi feltételek.....	4
2. Tárgyi feltételek.....	5
3. Az óvodai élet megszervezése.....	5
4. Nevelési gyakorlataink.....	8
4.1. Általános alapelvek.....	8
4.2. Gyermekképünk.....	9
4.3. Óvodaképünk.....	9
4.4. Pedagógusképünk.....	9
5. Általános céljaink.....	10
6. Általános feladataink.....	10
7. Sajátos feladataink.....	10
7.1. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátása.....	10
7.1.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek.....	10
7.2. Az intézmény gyermekvédelmi feladatai.....	22
8. Boldogságóra program.....	23
9. Egészségfejlesztési program.....	24
9.1. Egészséges életmódra nevelés.....	27
9.2. Lelki egészségfejlesztés.....	31
9.3. Szocióhigiénés egészségfejlesztés.....	33
10. Esélyegyenlőség biztosítása és integráló nevelés.....	34
10.1 esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések.....	34
10.2. Céljaink megvalósításához kapcsolódó feladataink.....	34
11. Óvodai fejlesztő program.....	35
12. Kapcsolataink.....	37
13. A neveléstestület által szükségesnek tartott elvek.....	38
14. Intézményi ellenőrzés és értékelés.....	39
I. BERÉNYKE PEDAGÓGIAI PROGRAM.....	40
Küldetésnyilatkozatunk.....	40
1. Gyermekképünk.....	40
2. Óvodaképünk.....	40
3. Nevelési alapelveink.....	41
4. Nevelési célkitűzéseink.....	41
5. Az óvodai nevelés feladatai.....	42
5.1. Egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztés.....	42
5.2. Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés.....	46
5.3. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés.....	48
6. Tevékenységformák.....	50
6.1. Játék.....	50
6.2. Verselés, mesélés.....	51
6.3. Ének, zene, népi játék, tánc.....	53
6.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.....	54
6.5. Mindennapos mozgás.....	56
6.6. A külső világ tevékeny megismerése.....	58
6.7. Munka jellegű tevékenységek.....	61
6.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	62
7. A gyermekek mérése, egyéni dokumentáció.....	64
8. Az óvodák specialitásai.....	64
8.1. Mosolygó Központi Óvoda.....	65
8.2. Magyarvégesi Óvoda.....	70
8.3. Nefelejcs Óvoda.....	75
II. „HÉTKÖZNAPI VARÁZSLATOK FREINET ELEMekkel”.....	82
ÓVODAI PROGRAM ADAPTÁCIÓJA.....	82
Gondolataink az óvodáról, a gyerekről, a szülőről és az óvodapedagógusról.....	83
Az óvodáról.....	83
Az óvoda, mint a társadalmi és helyi szükségleteket közvetítő szintér.....	83
Az óvoda, mint a közösségalkotás és az önmegvalósítás színtere.....	84
Az óvoda, mint a gyermeki személyiség fejlesztésének színtere.....	84
A gyerekről.....	84
A szülőről.....	85
Az óvodapedagógusról.....	85

Freinet-mozaik.....	86
A Freinet szellemiségről.....	86
Freinet szellemisége az óvodában.....	87
Nevelési céljaink.....	87
Nevelési feladataink.....	87
Az egészséges életmód alakítása.....	87
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.....	88
Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	89
Nevelésünk kiemelt fogalmairól.....	89
1. A gyermek jogainak tiszteletben tartásáról.....	89
2. A természet- és életközelségről.....	89
3. A nyitottságról.....	90
4. A felnőtt és a gyermek személyiségének tiszteletben tartásáról és a partnerkapcsolatról.....	91
5. A közösség segítő erejére való támaszkodásról.....	91
6. Tevékenységközpontú, sikerorientált tapasztalat- és ismeretnyújtás a felfedező ismeretszerzés, a kísérletező tapogatózás módszerével.....	91
7. Az egyéni fejlődési ütemet figyelembe vevő, önálló tevékenységválasztást biztosító képességfejlesztés.....	92
8. Az élmények feldolgozásának lehetősége szabad alkotásokban.....	92
A Freinet technikák értelmezése.....	92
1. A szabad önkifejezés technikái.....	92
2. A kommunikációs technikákról.....	94
3. Technikák a környezet tanulmányozására.....	95
4. Az ismeretátadás és ismeretszerzés individualizálása.....	95
5. A szervezés és a szövetkezeti élet technikái.....	96
A tevékenységek, a készségek-képességek és az értékközvetítés áttekintése.....	97
1. A tevékenység-körről.....	97
2. A készség, képesség körről.....	99
3. Az értékközvetítés körről.....	106
9. Törvényi megfeleltetés.....	107
10. Érvényességi nyilatkozat.....	107
Legitimációs záradék.....	108

I. INTÉZMÉNYÜNK BEMUTATÁSA

Mezőberény három nemzetiség lakta település (magyar, német, szlovák), újratelepítésének története 1723-tól íródik. A három nemzetiség az együttélés során a békét, a különbözőségek elfogadását és megőrző szeretetét választotta. Az 1890-es években mindhárom nemzetiségnek építettek óvodát az akkori előjárók.

A 3 történelmi múltú óvodából jelenleg 2 óvoda tartozik intézményünkhöz, mely épületekben (Magyarvégesi Óvoda, Nefelejcs Óvoda), jelenleg is óvodai nevelés folyik. Kiemelt tevékenységük - a múltat és az elődöket is tisztelve, megbecsülve - a nemzetiségi hagyományok felelevenítése és ápolása. 2016-ban Mezőberény történelmi múltú kulturális örökségként a Magyarvégesi Óvoda a települési értéktárba került. Intézményünk 4 óvodája területileg egymástól viszonylag távol helyezkedik el. Az óvodák - helyi adottságaikból fakadóan - évek óta törekszenek egyéni arculatuk kialakítására, formálására. Óvodáink jól felszereltek, barátságos, esztétikus belső környezetben tudjuk fogadni a mezőberényi családok óvodás korú gyermekeit.

Városunk Petőfi-emplék hely. Tisztelettel őrizzük városunk egyik híres szülöttének Orlai Petrics Soma festőművésznének és unokatestvérének, barátjának: Petőfi Sándornak a magyar költészet kiemelkedő alakjának emlékezetét. A költő-forradalmár több szállal is kötődött a városhoz, felesége, Szendrey Júlia két évet tartózkodott a berényi Wenckheim kastélyban működő leánynevelőintézetben. Petőfi Sándor vélhetően városunkban írta utolsó költeményét és innen indult utolsó útjára.

*Járok, kelek én is zöld erdőben.
Nap lementén van gyönyörűségem,
Nap lementén, nap piros sugarán,
Amint játszik a lombok sudarán.*

*/Petőfi Sándor: Járnak, kelnek sokan zöld erdőben... - részlet/
Mezőberény, 1842. szeptember - október*

1. SZEMÉLYI FELTÉTELEK

Az óvodában, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

Az óvodai nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent, személyisége meghatározó, a gyermekek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek.

A nevelőtestület jól képzett, tapasztalt, elkötelezett szakemberekből áll. Az óvodapedagógusok szakirányú, szakvizsgás és továbbképzések keretében folyamatosan és fáradhatatlanul bővítik tudásukat. Közoktatás-vezető, gyógy-testnevelő, tehetségfejlesztő, nyelv- és beszédfejlesztő, fejlesztőpedagógus, romológus, néptánc-pedagógus, tanító, gyógypedagógus, mentálhigiénés végzettségekkel rendelkezik a kollektíva. A társadalmi és szakmai elvárásokhoz és igényekhez alkalmazkodó céltudatos, törekvő, innovatív – szakértői-, szaktanácsadói feladatokat, mesterprogramot megvalósító – mesterpedagógusok gazdagítják az intézményi nevelőmunkát.

A pedagógusok végzettsége, képzettsége példa értékűen – az óvodák sajátosságainak, arculatának megfelelően bővül, színesedik.

A nevelő munkát segítő dajkák és pedagógiai asszisztensek az óvónők pedagógiai irányítása mellett, segítő társaként végzik feladatukat. Ők az intézmény környezetének higiénés biztosításával - az ott folyó nevelési történésekben - a napirend feladataiban, közvetlenül hozzájárulnak a nevelőmunka optimális feltételeinek megteremtéséhez. Gyermekszerető viselkedésükkel, szorgalmukkal, kommunikációjukkal jelentős közvetlen hatást gyakorolnak az óvodás gyermekek fejlődésére. Áldozatos munkájukkal hozzájárulnak a gyermekek egész napi gondozásához, a környezet rendjének, tisztaságának megteremtéséhez.

Mindez alkalmat biztosít az óvodás korú gyermekek szakszerű neveléshez, ellátáshoz, a tiszta, biztonságos környezethez, az iskolára való felkészítéshez, a tehetséggondozáshoz, a szociális problémák korrekációjához, felzárkóztatáshoz, hazájukat elhagyni kényszerülő gyermekek esetében, egymás kultúrájának, anyanyelvének megismeréséhez. Az óvodapedagógusi tevékenység és az óvoda működését segítő alkalmazottak összehangolt munkája hozzájárul az óvodai nevelés eredményességéhez.

2. TÁRGYI FELTÉTELEK

A pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel rendelkezünk. Történelmi múlttal rendelkező, régi épületeink a lehetőségekhez mérten korszerűsítettek. Az óvodai férőhelyek száma megoldott.

Az óvodák épületei és udvarai a gyermekek biztonságát, kényelmét, egészséges fejlődését, mozgás és játékigényük kielégítését szolgálják – harmóniát árasztó színekkel, formákkal, sok természetes anyaggal.

A gyermekek óvodai életének színterei otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt. A gyermekek által használt játékok, eszközök, hozzáférhető módon, biztonságukra figyelemmel kerülnek elhelyezésre. A barátságos csoportszobák a hívogató környezet jelentős mértékben az ott dolgozók keze munkáját, törekvéseit dicsérik.

A csoportszobák méreteinek bővítését sok esetben galériák építésével oldottuk meg. Tornaszobával a Nefelejcs Óvoda és a Magyarvégesi Óvoda rendelkezik, valamint a Magyarvégesi Óvodában só-szoba áll a gyermekek rendelkezésére. Az eszközvásárlás folyamatos, hiszen a berendezéseinek, eszközök állapota a nagy és tartós igénybevétel következtében gyorsan romlik.

3. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

A gyermekek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez folyamatos, rugalmas, rendszeresen ismétlődő napirend és hetirend kialakítására törekszünk, mely igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermekek egyéni szükségleteihez, tekintettel a helyi szokásokra, igényekre.

A megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezése, szervezése, harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

Az óvodai élet megszervezésében kiemelt szerepe van a gondozásnak, melynek folyamatában az óvodapedagógus nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal.

Az óvodai élet megszervezése során törekszünk a személyes interakciókra, élőlávás mesélés és minél több közösségi játékelmény biztosításával.

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó, iskola-előkészítő, fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

AZ ISKOLA-ELŐKÉSZÍTŐ FEJLESZTŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG RENDSZERE

MOTOROS FEJLETTSÉG

Kondicionáló képesség (erő-erőnlét, gyorsaság, állóképesség, hajlékonyság)

Koordinációs képesség

- **NAGYMOZGÁS**
  - járásmódok
  - kúszás-mászás
  - egyensúlyozás
- **FINOMMOZGÁS**
  - emberábrázolás
  - vonaltartás
  - nyírás, vágás
  - hajtogatás
- **VIZUOMOTOROS MOZGÁS**
  - Szem-kéz koordináció
  - Szem-láb koordináció
  - Szem-kéz-láb koordináció

Testséma

- önismeret (testfogalom)
- önmagához való viszony-énkép
- jellegzetes külső jegyek (testrészek ismerete)
- mozgások végzése csukott szemmel
- testtárok érzékelése

Téri tájékozódás

- tájékozódás térben
- tájékozódás síkban
- mozgásminta utánzása

KOMMUNIKÁCIÓS FEJLETTSÉG

- **BESZÉDÉRTÉS**
  - szavak szintjén
  - mondatmegértés
  - szövegértés
  - beszédhanghallás (fonémahallás)
- **BESZÉDPRODUKCIÓ**
  - beszéd
    - beszédstílus (alaphang, hangerő, hangszín, beszédtempó, hangsúly, hanglejtés, légzéstechnika)
    - beszédindíték
    - beszédkezdés
  - kifejezőképesség
    - aktív szókinccs (általános: tárgyak cselekvések megnevezése, osztályozás; relációs: térbeli viszonyok)
    - mondatalkotás (mondatszerkesztés)
    - szövegalkotás (összefüggő beszéd-, és kifejezőképesség)

- artikulációs képesség
- kommunikációs kapcsolatteremtő és kapcsolattartó képesség (felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatban)
  - kommunikációs képesség
  - metakommunikáció (tekintet, gesztus, mimika, térköz)

SZOCIÁLIS FEJLETTSÉG

- TÁRSAS KAPCSOLATOK
  - közösségben elfoglalt hely
  - viszony a mikro-csoporthoz
- JÁTÉK
  - gyakorlójáték
  - építő-konstruáló játék
  - szerepjáték
  - szabályjáték
  - barkácsolás
  - bábozás
  - dramatizálás
- ÉN-FEJLŐDÉS
  - önértékelés
  - önbizalom
  - önérvényesítés módja

ÖNÁLLÓSÁG FEJLETTSÉGE

- ÖNÁLLÓSÁG
  - feladattudat (a szervezett tevékenységekhez fűződő érzelmi viszony)
  - szabálytudat
- ÖNSZABÁLYOZÁS
  - kezdeményezőképeség
  - segítség igénylése
  - segítség nyújtása
  - késleltetés, önfegyelem, monotonia túrés
  - szervezőképeség
  - együttműködési képeség
  - alkalmazkodóképesség (szerephez, szabályhoz, a társ elképzeléséhez)
- SZOKÁSOK (normákhoz, szabályokhoz, szokásokhoz való viszony)
  - egészségügyi szokások
  - udvariassági szokások
  - tevékenységhez kötődő együttműködési formák

KOGNITÍV FEJLETTSÉG (megismerő funkciók)

FIGYELEM (vizuális, auditív)

- figyelem-koncentráció (szándékos figyelem)
- figyelemátvitel
- figyelemmegosztás

Érzékelés (az érzékszervek - látás, hallás, szaglás, ízelés, tapintás - biológiai működése)

Észlelés (a környező valóság észlelése)

- szemfixáció
- taktilis (tapintásos) észlelés

- vizuális észlelés (vizuális ritmus, időrendiség, vizuális zártság)
- auditív észlelés
- auditív – vizuális integráció
- tapintásos – vizuális integráció
- időészlelés
- a fentiek összegezve: szenzoros integráció

Emlékezet

- rövid távú (vizuális, auditív, verbális, sorrendiség = szeriális emlékezet)
- hosszú távú
  - explicit (előhívás során hozzáférhető)
  - implicit (nem a tudatos felidézésben, hanem a teljesítményen keresztül érzékelhető)

Képzelet

- kreativitás (eredetiség, ötletgazdagság, könnyedség, rugalmasság, problémaérzékenység)
- a képzelet gazdagsága

Gondolkodás

- gondolkodási szint (szemléletes cselekvő, szemléletes képszerű, elemi absztrakciós szint)
- gondolkodási műveletek (analízis-szintézis, általánosítás, konkretizálás, összehasonlítás-differenciálás, összefüggések felfogása)
- Gondolkodási stratégiák
  - konvergens
  - divergens gondolkodás – összefügg vele a kreativitás

Számolási képességek

- számsor ismerete
- számfogalom ismerete

4. NEVELÉSI GYAKORLATAINK

Óvoda neve	Pedagógiai programjának címe	Specialitás
Mosolygó Központi Óvoda	Berényke Pedagógiai Program (saját program)	Környezetvédelem és fenntartható környezetre nevelés
Csiribiri Óvoda	„Hétköznapi varázslatok Freinet elemekkel” óvodai program adaptációja	Természet-közelség, Élet-közelség, Tevékenységközpontúság, szabad önkifejezés
Magyarvégesi Óvoda	Berényke Pedagógiai Program (saját program)	Magyar népi hagyományaink megőrzése, ápolása, helytörténeti ismeretek bővítése. Egészséges életmódra és a mozgás szeretetére való nevelés
Nefelejcs Óvoda	Berényke Pedagógiai Program (saját program)	Magyar és szlovák hagyományokra épülő nevelés, egy csoportban a Freinet pedagógia elemeivel ötvözve

4.1. ÁLTALÁNOS ALAPELVEK

- Szeretetteljes óvodai légkör kialakítása, különleges védelem biztosítása.
- A gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának elősegítése – az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával.

- Az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért kiemelt a gyermeki tevékenységnek a teljes nevelési időben történő érvényesülése.
- A játék elsődlegességének hangsúlyozása.
- Az óvoda és a család hatékony együttműködésének (az óvoda kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepének) fontossága. A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége.
- A gyermekek különböző fejlődési ütemének figyelembevétele.
- Hátránycsökkentő szerep megvalósítása – az egyenlő esély biztosítása.
- Tevékenységközpontú tapasztalatszerzés.
- A gyermekek tehetségének kibontakoztatása.
- Környezettudatosság megalapozása.

4.2. GYERMEKKÉPÜNK

A gyermek, fejlődő személyiség, – genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások – beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is – együttesen határozzák meg. E tényezők hatásainak következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

Küldetésünk olyan gyermekek nevelése, aki érzelmileg gazdag, nyitott, érdeklődő, önmagát értékelni tudó, másokat elfogadó, együttműködő, kiegyensúlyozott, boldog és vidám, aki képes kreatív módon alkotó tevékenységet végezni.

4.3. ÓVODAKÉPÜNK

Fontosnak tartjuk a gyermekközpontú, kiegyensúlyozott, szeretetteljes, családi óvodai légkört, amelyben a gyermekeket egyéni képességeik és szükségleteik figyelembevételével neveljük, fejlesztjük.

Hangsúlyozzuk a gyermekek testi-lelki gondozását, az érzelmi biztonság megteremtését az erkölcsi és közösségi nevelés minél teljesebb kibontakoztatását a családi nevelés elsődlegességének figyelembevételével. Nyitottságra épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja.

A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, a nemzeti identitás erősítését, a nemzetiségi hagyományok átörökítését, nyelvi- és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

Nevelési gyakorlataink olyan feladatok teljesítésére összpontosítanak, amelyek segítségével a gyermekek megtanulnak eligazodni környezetükben, tevékenykedni, beszélni, együttműködni. Olyan kompetenciák megalapozását segítjük elő, amelyek által alkalmassá válnak a következő életszakaszba történő zökkenőmentes átlépésre.

4.4. PEDAGÓGUSKÉPÜNK

- Rendelkezik korszerű pszichológiai és pedagógiai ismeretekkel, és gyakorlati jártasságon alapuló szakértelemmel, módszertani kultúrával.
- Nyitott, innovatív, másokkal együttműködni képes, kreatív személyiség.
- Pedagógiai munkáját céltudatosság, tervszerűség jellemzi.
- Emberi értékeit ismerve képes az önreflexióra.
- Olyan pedagógus, aki rendelkezik a gyermekek iránti empátiával, ráfigyelő, szeretetteljes magatartással.
- Kiemelkedően fontos attitűdje az elfogadás, a másság tisztelete és kezelni tudása.

- Rendelkezik az önképzés és továbbfejlődés igényével.
- Stabil jövőképpel rendelkező, megbízható, hiteles személyiség.
- Az ismeretanyag megfelelő csoportosításával, közvetítésével az érdeklődés és a figyelem folyamatos fenntartására törekszik.
- Ismeri, és jól alkalmazza az IKT eszközöket és ezek fejlesztésének lehetőségeit.
- Az együttműködést támogató motiváló módszereket alkalmaz.
- A gyermekek egyéni fejlettségi szintjét figyelembe véve támogatja az adaptív tanulásra épülő fejlődést.
- A mindennapi tevékenységek során alkalmazza a kooperatív tanulás-tanítás különféle technikáit.
- A pedagógus céljainak megfelelően használja a differenciált értékelési módokat.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.

5. ÁLTALÁNOS CÉLJAINK

A családi nevelést kiegészítve, a hátrányok esetleges csökkentésével, a tehetségek kibontakoztatásával az óvodáskorú gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének kibontakoztatása, a gyermeki személyiség egészére irányuló fejlesztés biztosítása, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével. Célunk biztosítani a gyermekek számára a sikeres iskolai előrehaladásához szükséges képességek, készségek fejlesztését, a minőségi és a megfelelő módszertani tartalom megjelenítését, a tanulás, ismeretszerzés iránti motiváció kialakítását.

6. ÁLTALÁNOS FELADATAINK

- Meghatározzuk, megalkotjuk és véghezvisszük az óvoda helyi nevelési alapelveit, értékeit, célkitűzéseit és azokat a differenciált nevelési feladatokat, tevékenységeket, amelyek biztosítják a gyermek személyiségének fejlődését, közösségi életre történő felkészítést, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztését, fejlődésének segítését, melyek által minden gyermek eljut az iskolakezdéshez szükséges értelmi, érzelmi szociális és testi fejlettséghez.
- Az óvoda és az iskola közötti átmenet zökkenőmentes biztosítása – a gyermekek egyéni fejlődési igényeit és képességeit megfelelően támogatva – az iskolai életre való felkészülés során.
- Az érzelmi, az erkölcsi, értékorientált és közösségi nevelés biztosításával olyan gyermekek nevelése, akiket az együttérzés, az egymásra odafigyelés, a segítőkészség, az egymás elfogadása, a másik iránti tisztelet és szeretet jellemez.
- Az egészséges életmód alakítása, amelyben alapvető feladat óvodásaink egyénenként változó testi-lelki szükségleteinek maximális kielégítése.
- A gyermekek tapasztalataira, élmény világára építve, az anyanyelvi és értelmi fejlesztés hangsúlyozásával olyan változatos tevékenységek biztosítása, amelyek során eljuttatjuk őket egyéni képességeik optimális határához. A fejlesztés színtere a játék, amelyben a gyermekek jól érzik magukat, és az ismereteket észrevétlenül sajátítják el.

7. SAJÁTOS FELADATAINK

7.1. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK ELLÁTÁSA

7.1.1. KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ GYERMEKEK

7.1.1.1. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK (SNI)

Pedagógiai programunk kialakításában és működtetésében az Óvodai nevelés országos alapprogramja mellett a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveire építünk.

- speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,
- külön gondot fordítunk arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez,
- támogatjuk a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

Fokozott figyelmet fordítunk az újonnan felvett gyermekek esetleges problémáinak feltárására. Az elvárások a fejlődés üteméhez igazodnak. A fejlesztés nem lehet túlságosan megterhelő a gyermek számára, terhelhetőségét állapota, személyiségjegyei is befolyásolják.

A napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges. A gyermeket harmonikus személyiségfejlődésében elfogadó, eredményeit értékelő környezetben segítjük. Az elvárásokat a fogyatékos vagy fejlődési zavar mértéke határozza meg.

A gyermek fejlesztése magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes fogyatékosági típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

A gyermek egyéni fejlesztési tervének elkészítéséhez a gyermek fogyatékoságának, pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező szakember (gyógypedagógus, pszichológus, logopédus, stb.) együttműködése szükséges.

Az alábbi sajátos nevelési igényű gyermekek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését segítjük a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelés során:

- mozgásszervi fogyatékos,
- beszéd fogyatékos,
- értelmi fogyatékos (enyhe),
- egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő (súlyos tanulási-, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdő, gyermekek.
- autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekek.

Cél:

- A sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, integrálható gyermekek hatékony fejlesztése, a kiemelkedő képességek képességeik erősítése, lemaradások lemaradásaik fejlesztése a sikeres iskolakezdés érdekében.
- Az integráció keretében egymás és a másság elfogadtatása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai – orvosi - pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.
- Elősegíteni, hogy a szülőben reális kép alakuljon ki a gyermekekről.
- Szakemberhez irányítani azt a sérült gyermeket, aki az óvodába kerülésig nem volt vizsgálaton.
- Törekvés a funkciók egyensúlyának kialakítására.
- A sérülésből eredő speciális képességek fejlesztése.
- Fejlesztő játékok, tevékenységek széles körét biztosítani a sérült gyermekek számára.
- A szakemberekkel történő kapcsolattartás.
- Hely, idő, eszköz, személy biztosítása a fejlesztéshez.
- Személyközi kapcsolatok alakítása.
- Differenciált képességfejlesztés.
- A szakvélemények alapos ismerete.
- A harmonikus személyiségfejlődés elősegítése.

- Felismerni, ha a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes.
- A gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez.
- Lehetőségeinkhez mérten biztosítani mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.
- Alkalmazkodás az eltérő képességekhez, viselkedéshez.
- Egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldására alternatívák keresése.

Az integrált nevelés során elvárt eredmény:

- A sérült gyermek képessé válik a közösségbe való beilleszkedésre és az iskolába lépésre.
- Szemléletformálás, mely biztosítja a „másság” elfogadását, tolerálását.
- A sérült gyermek jól érzi magát az óvodában és fejlődik a közösségben.
- Jól működő kapcsolat az óvoda és a család között.

a) Enyhén értelmi fogyatékos gyermek

A gyermekek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztése intézményünkben integráltan, nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés során történik. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél.

Cél:

- Felkészíteni a gyermeket, hogy az iskolaköteles korba lépve tanulmányait normál általános iskolában, a tanulásban akadályozottak tanterve szerint kezdje meg.

Feladat:

- Szükség szerint gondoskodás gyógypedagógiai megsegítésről.
- A pedagógiai programban megfogalmazott általános nevelési célok megvalósítására is törekszünk.
- A kommunikáció fejlődését, a társakkal való együttműködést azok az élmények, tapasztalatok és minták segítik, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél.
- A spontán tanulás, a társakkal való együttműködés, a kommunikáció fejlődésének segítése.
- Téri tájékozódás, a finommotorika, a figyelemkoncentráció, a kommunikáció, a szociális alkalmazkodás fejlesztése.
- Egyéni igények figyelembe vétele.
- A társadalom befogadó szemléletének alakítása.

b) A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás-szabályozás zavarral) küzdő gyermek

A gyermekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárási okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti. Ezeket a gyermekeket különböző súlyosságú részképesség-zavarok előfordulása jellemzi. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

Cél:

- Komplex személyiségfejlesztés, készségek és képességek alakítása.

Feladat:

- A szakértői bizottsági véleményében megfogalmazott részképesség-zavarok korrekciója.
- Korai felismerés, diagnosztizálás.
- Megelőzni a teljesítmény kudarcokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készütséget.
- Az eredményes iskolai munkához szükséges készségek és képességek fejlesztése.
- Egyénre szabott fejlesztés biztosítása a gyermek érési folyamata szerint.
- Elősegíteni a gyermekek alkalmazkodó készségének, akarat erejének, érzelmi életének, önállóságának fejlődését.
- Folyamatos pozitív visszajelzés, a sikeres teljesítmények megerősítése, a dicséret fontossága.
- A nevelési igény szerinti környezet biztosítása.
- Esetenként a felzárkóztatás és tehetséggondozás együttes alkalmazása.
- A szülővel partneri viszony kiépítése, segítség.

c) Beszéd fogyatékos gyermek

Beszéd fogyatékos gyermek esetén a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő.

A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája illetve a beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok megnyilvánulásai:

- az anyanyelvi fejlettség alacsony szintje,
- a beszédértés és észlelés nehézsége,
- kifejezőkészség nehézsége,
- a beszédszervi működés gyengesége,
- a beszédhangok tiszta ejtésének hiánya,
- az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavar,
- a verbális tanulás lassú fejlődése,
- társulhatnak mellé részképesség-zavarok és magatartás problémák.

Cél:

- A beszéd fogyatékos gyermek sokoldalú, prevenciós fejlesztése.

Feladat:

- Anyanyelvi nevelést, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezet megvalósítása.
- A gyermek egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka.
- Sokoldalú ismeretszerzés és tapasztalatszerzés biztosítása cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel.
- A társas kapcsolatok kialakulásának segítése, személyiségfejlesztés.
- Az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuo-motoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában.
- A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztéssel segíteni az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését.
- A gyermek motiválása beszédhibájának leküzdésére.
- A gyermek fejlődéséről a szülők folyamatos tájékoztatása.

- A szülőkkel való együttműködés keretében a gyermek fejlesztése.
- A hallás és látás-érzékelés, beszédmozgás fejlesztése.
- Speciális terápiák alkalmazása, szakemberek segítségével.

d) Mozgásszervi fogyatékossgal élő gyermek

A testi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszerv-rendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

Cél:

A jelentősen eltérő kóreredet - végtagredukciós fejlődési rendellenességek és szerzett végtaghiányok, petyhüdt bénulást okozó kórfarmák, a korai agykárosodás utáni mozgás-rendellenességek, egyéb, maradandó mozgásállapot-változást, mozgáskorlátozottságot okozó kórfarmák, a halmozott sérüléssel járó különböző kórfarmák - és károsodás miatt kialakult mozgáskorlátozottság enyhítése.

Feladat:

- A testi fogyatékos (mozgáskorlátozott és halmozottan sérült mozgáskorlátozott) gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatok megszerztetése, a megtanult mozgás alkalmaztatása.
- Az intézményben biztosítani kell - a gyermek állapotának megfelelően - az akadálymentes közlekedést, a megfelelő mozgás- és életteret (az ehhez szükséges eszközöket, például lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét.
- A mozgásnevelést az óvodai foglalkozások körébe kell beépíteni. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat.
- A halmozottan sérült mozgáskorlátozott gyermekek esetében a mozgáskorlátozottságon kívül még más - érzékszervi, beszéd- vagy értelmi sérülés - is nehezíti a fejlesztés lehetőségét. Fejlesztésük döntően a mozgáskorlátozottak pedagógiája és a társuló fogyatékossg gyógypedagógiai módszereinek kombinációival történik.

e) Autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrum zavar olyan jellemzően veleszületett, biológiailag meghatározott fejlődési zavar, amely elsősorban a szocio-kommunikációt, a társas interakciókat és az érdeklődés, aktivitás, viselkedés rugalmasságát befolyásolja, melynek klinikai képe multidimenzionális spektrum mentén variálódik. A spektrum leglényegesebb dimenziói: az életkor, az autizmus súlyossága, az expresszív és receptív nyelvi színvonal, az intellektuális képességek szintje, a személyiség, az esetlegesen társuló állapotok, betegségek, zavarok és a környezeti hatások, mint például a diagnózis időpontja, a támogatás minősége, intenzitása, a családi milió (*Egészségügyi Szakmai Kollégium 2020*).

Új helyzetben, váratlan események hatására felerősödhetnek a típusos tünetek. A tünetek változatossága mellett az autizmus súlyossága széles skálán szóródik. Az autizmus spektrum zavarok gyakran társulnak egyéb problémákkal, amelyek a következőképpen csoportosíthatóak:

- értelmi fogyatékossg, mint a leggyakrabban társuló fejlődési zavar,
- beszéd-, érzékszervi-, mozgás- vagy "más" fogyatékossg
- viselkedésproblémák, pl. agresszió, autoagresszió,
- étkezési és alvási zavarok előfordulása is gyakori.

Cél:

A legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, fejlettségi szint mellett elérhető legjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése. Ennek elérése érdekében szükség van a fogyatékos készségek kompenzációs, rehabilitációs fejlesztésére, a fejlődési elmaradás, a másodlagos problémák kezelésére, a mindennapi gyakorlati készségek speciális módszerek segítségével való tanítására. A típusosan egyenetlen képességstruktúrán belül elsődleges cél az elmaradt területek fejlesztése az átlagos vagy kiemelkedő képességek gondozása mellett.

Az autizmussal élő gyermekek óvodai nevelésének célja az elemi adaptív viselkedések kialakítása:

- szociális, kommunikációs készségek célzott fejlesztése,
- az autizmusból és a társuló fogyatékoságokból eredő fejlődési elmaradások lehetséges célirányos kompenzálása,
- a sztereotip, szociálisan nem megfelelő viselkedések kialakulásának megelőzése, illetve korrekciója,
- a fogyatékoság specifikus, protetikus, augmentatív környezet, eszközök, módszerek és szokásrendszer kialakítása és használatának elsajátíttatása.

Feladat:

- Kommunikáció és szociális viselkedés
  - beszéd előtti (preverbális) csecsemőkori kommunikáció elemeinek tanítása,
  - szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása,
  - beszéd vagy ennek hiányában alternatív, vizuális eszközzel történő kommunikáció használatának tanítása,
  - tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása,
  - augmentatív kommunikációs eszközök használatának tanítása mindennapi élethelyzetekben, a protetikus környezet részeként.
- Fejlődési funkció elmaradások, korai elemi készségek
  - alapvető önkiszolgálási készségek kialakítása: étkezés, szobatisztaság, öltözés, tisztálkodás.
- Korai kognitív funkciók
  - elemi logikai műveletek, fogalmak, összefüggések tanítása
  - szociális kognitív készségek fejlesztése,
  - egyszerű aktivitási formák kialakítása strukturált keretek között,
  - általánosítás képességének fejlesztése,
  - az elsajátított képességek önálló használatának tanítása,
  - az elsajátított képességek más összefüggésben való használata,
  - képességek alkalmazása más, elsősorban otthoni környezetben.
- Viselkedésproblémák kezelése, megelőzése, alternatív viselkedések kialakítása
  - kétszemélyes tanítási helyzetben való részvétel viselkedési elemeinek kialakítása,
  - csoportba való beillesztés kialakítása,
  - óvodán kívüli környezethez való adaptív viselkedés kialakítása.
- A gyermekekkel kapcsolatos gondozási feladatok ellátása

A fenti célok és feladatok megvalósítása érdekében az óvodai nevelés, illetve ideális esetben a szülőkkel való szoros együttműködés eredményeképpen a gyermek egész ében töltött idejét, ezen belül különösen a természetes élethelyzeteket ki kell használni a fejlesztésre.

7.1.1.2. BEILLESZKEDÉSI, TANULÁSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGGEL KÜZDŐ GYERMEKEK (BTMN)

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Cél:

A háttérben meghúzódó probléma felkutatása, ill. felismerése és az ebből fakadó hátrányok kompenzációja, elmaradások fejlesztése.

Feladat:

- korai felismerés és segítségnyújtás
- integrált nevelés
- fejlesztő foglalkoztatás

7.1.1.3. KIEMELTEN TEHETSÉGES GYERMEKEK

TEHETSÉGGONDOZÁS

„ Tehetségen azt a velünk született adottságokra épülő, majd gyakorlással, céltudatos fejlesztés által kibontakoztatott képességet értjük, amely az emberi tevékenység egy bizonyos vagy több területén az átlagosat messze túlhaladó tud majdan létrehozni. (Harsányi István)

A tehetségterületek alkotóelemei, összetevői hosszas munka és fejlesztés eredményeként formálódnak. A tehetség fejlesztésének folyamatát rendkívül sok tényező befolyásolja, és a meglévő képességeken kívül sok alkotórésznek kell megélnie, fejlődnie ahhoz, hogy a szunnyadó tehetségből, kibontakozott, teljesítményképes tehetség alakuljon ki.

Regisztrált tehetségpontként az intézménynek és pedagógusoknak kiemelt szerepe és felelősége van a tehetségek felkutatásában és kibontakoztatásában. Folyamatos figyelemmel kell kísérni a gyermekek képességeinek és eredményeinek alakulását, mert ez teszi lehetővé a felismerést.

Intézményünk óvodáiban olyan egységes megfigyelési és értékelési eszközöket, rendszereket használnak az óvodapedagógusok, melyek folytán egyre kompetensebbé válnak a kiemelkedő képességű gyermekek felismerésében.

Minden óvoda speciális területein, gazdagító programjaiban megjelenik a komplex személyiségfejlesztés és a tehetséggondozás, kiemelkedik a partnerekkel való szoros és hatékony együttműködés, különösen a szülőkkel, családokkal.

Sajátosságok, gazdagító tevékenységek, melyek tehetséggondozásban kiemelt szerepet játszanak:

- A Magyarvégesi Óvodában kiemelkedő a múlt értékeinek ápolása, a hagyományok, a nemzeti öntudat megőrzése, a szülőföldhöz, lakóhelyhez való erősebb kötődés kialakítása, népi kultúra megismertetése. A múlt értékeit megőrizve ötvöződik a modern pedagógiai és pszichológiai kutatások eredménye a mindennapos nevelési gyakorlatban.
- A Nefelejcs Óvodában jelen vannak a magyar és szlovák népi kultúra azon elemei, amelyek igazodnak a gyermekek életkori-, fejlődési sajátosságaihoz, mindennapi életüket gazdagítják és megalapozzák a szülőföldhöz, a társakhoz való érzelmi kötődést. Kiemelt szerep jut a népi hagyományok megőrzésének, ápolásának, továbbá helytörténeti ismeretek bővítésének.

- A Mosolygó Központi Óvodában, „Zöld Óvoda”-ként, kiemelt fontossággal bír a természeti értékek védelme, a környezettudatos magatartás, a fenntarthatóság szemléletének beépítése és formálása, annak hiteles képviselője. Hangsúlyos az egészséges környezet és tudatos táplálkozás kialakítása a gyermekekben. A fenntartható és nem fenntartható környezet érzékeltetése, a szemléletformálás a külső környezetben. A haza szeretetére és tiszteletére nevelés, a „hungarikumok” megismertetése, mely által erősödik nemzeti öntudatuk.
- A Csiribiri Óvoda a Freinet szellemű pedagógiai munka színtere, mely egy tevékenységközpontú, öröm- és sikerorientált szintézis-pedagógia. A gyermeki személyiség szabad kibontakoztatása áll a középpontban, demokratikus, bizalmat, biztonságot, segítségnyújtó megértést és toleranciát sugárzó légkörben, mely tudatosan épít a gyermek önállóságára, elősegíti képességeik kibontakozását. A gyermek természetes érdeklődése, lelkesedése folyamatos megerősítést kap, ébren tartva az ösztönző erőt és kíváncsiságot.

Törekvéseink a tehetséggondozás területén:

- A tehetségek felismerése, hiszen minden gyermekben ott van a tehetség ígérete.
- A fejlesztés további lehetőségeinek felkutatása, az optimális feltételek megteremtése.
- Komplex tehetségfejlesztő program segítségével, egyszerre fejlesztjük a gyermekek személyiségét és képességeit.
- A gyermekek személyiségének sokoldalú kibontakoztatása, az erősebb és a gyengébb oldalak egyenletes fejlesztése.
- Gyermekek adottságainak minél teljesebb kibontakoztatása, a tanulás utáni érdeklődés felkeltése.
- A szülők megnyerése a kora gyermekkori tehetségígéreték támogatásához.
- További partnerek bevonása a tehetséggondozó tevékenységbe.

Cél:

- A gyermekek átlagon felüli adottságainak, tehetségének felfedezése, mélyrehatóbb megismerése, motivációjuk felfedezése.
- A gyermek személyiségének formálása, társas kapcsolataik és kommunikációjuk optimális fejlesztése, hogy reziliens, öntudatos, optimista, kreatív felnőtt válhasson belőlük.
- A gyermekben rejlő különleges adottságok, képességek felfedezése, annak megérettetése, hogy ő is, és mindenki értékes a világunkban, az esélyegyenlőség biztosítása.
- A pedagógusok módszertani kultúrájának gazdagítása, az elkötelezett, alkotóképes nevelők összefogása, együttműködése.

A tehetséggondozás feladatai:

- Tehetségsegítés kisgyermekkorban.
- A kiemelkedő és a lemaradó területek fejlesztése.
- Sok tapasztalathoz juttatás, gondolkodásfejlesztés.
- Komplex fejlesztések.
- A szülők támogatásának megnyerése.
- A gyermekek egyéni fejlesztésének megvalósítása és integráló gondozás.
- A tehetség kibontakoztatásához folyamatos bátorítás, elismerés, motiváció.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek folyamatos megfigyelése óvodába lépéstől kezdve.
- A megfigyelések írásos rögzítése (átlag feletti képességek).
- Közreműködés a tehetségígéreték beazonosításában, beválogatásában.
- Szülők tájékoztatása a gyermekek eredményeiről és a tehetséggondozás lehetőségeiről.
- Folyamatos együttműködés a műhelyvezetőkkel, tapasztalatok és a tudás megosztása.

Tehetségterületek:

- Nyelvi-kommunikációs tehetség.
- Zenei-művészeti tehetség.
- Térbeli-vizuális tehetség.
- Logikai tehetség,
- Testi-kinesztetikus tehetség.
- Természeti tehetség.
- Interperszonális és intraperszonális területek (nem önálló műhelyként)

A tehetséggondozó műhelyek célja:

- A tehetségígéreték beazonosítása után a feltárt képességeknek megfelelő tehetséggondozó programok működtetése.
- A pedagógusok szakmai kompetenciájának folyamatos fejlesztése.
- A tehetségígéreték után-követése.

A tehetséggondozó műhelyek feladatai:

- A tehetséges gyermekek tehetséggel összefüggő erős és gyenge oldalának fejlesztése.
- Kielégíteni gyermekek megismerési, alkotási és speciális szükségleteit.
- Derűs, alkotói légkör megteremtése.
- Segítségnyújtás a gyermekek a továbbfejlődésében.
- Rendszeres kapcsolattartás a szülőkkel, tájékoztatás, segítségnyújtás.

A tehetségígéreték jelei lehetnek óvodás korban:

- Kimagasló koncentrációs képességek.
- Szokatlanul jó memória.
- Korai nyelvi fejlettség.
- Kíváncsiság, tudásvágy, sokrétű érdeklődés.
- Kreativitás.
- Szellemileg fejlettebbek koruknál.
- Szimbólumok, szimbólum rendszerek használata.
- Erős igazságérzet, erős kötődés.
- Jó humorérzék.
- Túlérzékenység, maximalizmus.
- Energikusság.
- Önálló tanulásra való hajlandóság – pl. kedvelt egyedül végzett tevékenységek.

A „tehetséges” pedagógus jellemzői:

- Rugalmasság és alkotókészség megléte.
- Széles és tágítható érdeklődési kör.
- Humorérzék, tolerancia, empátia.
- Határozottság, problémaérzékenység.
- Önismeret, önbizalom, önérvényesítő képesség.
- Segítő, elfogadó részvétel, öröm és altruizmus a gyermekekkel közös tevékenységek során.

Személyi feltételek:

- Az adott nevelési évben indított Tehetségműhelyek vezetői.
- Tehetségműhely programját megvalósító óvodapedagógusok.
- Tehetség munkaközösség.

Tárgyi feltételek:

- Az aktuális nevelési évben induló Tehetségműhely programjában kerül meghatározásra, az eszközök, felszerelések az óvodák sajátosságainak megfelelően megtalálhatók, folyamatosan bővülnek.

A Nemzeti Tehetség Program általános alapelveinek érvényesülése intézményünkben:

2008. december 4-én az Országgyűlés elfogadta a Nemzeti Tehetség Programot, melyet hosszú távra: 2008-2028-ig terveztek. Az NTP általános alapelveit az óvodai nevelésben is érvényesíteni kell.

Az értékmegőrzés elve

Intézményünk azon dolgozik, hogy meglévő értékeinket, elért eredményeinket, a tehetséges gyermekek fejlesztése érdekében, jól működő rendszer részévé tegyük.

A sokszínűség elve

A sokszínűség elvét minden nap érvényesítjük: minden gyermek egyéniség, eltérő bánásmódot igényel.

Az esélyteremtés elve

Minden nagycsoportos gyermek számára biztosítjuk a lehetőséget, hogy részt vegyenek valamely tehetség műhely foglalkozásain, akár képességeik, akár érdeklődésük alapján.

A folyamatosság és átjárhatóság elve

A műhelyek közötti átjárhatóság lehetőségét biztosítjuk, a tehetségműhelyek működése folyamatos.

A kiválasztás-kiválasztódás és önfejlesztés elve

A tehetségműhelybe történő beválogatást alapos megismerés előzi meg, feltérképezve a gyermekek érdeklődését, erősségeit, gyengeségeit, a kiválasztott gyermekek számára fogjuk felajánlani a lehetőséget a műhelymunkában való részvételre. A pozitív családi és intézményi nevelés támogatja a gyermekek önfejlesztését.

A hatékonyság, fokozatosság elve

A tehetség fejlesztésének eredménye adja meg a fejlesztés további irányát, a változtatások szükségességét. A programban lehetőséget biztosítunk a differenciált fejlesztésre.

A felelősség és társadalmi felelősségvállalás elve

Az óvoda feladata és felelőssége felvállalni a tehetséges gyermekek segítségét, ezzel egy időben a szülőkre is felelősség hárul: az óvoda mellett nekik is segíteniük kell tehetséges gyermekük optimális fejlődését.

Tehetségsegítők megbecsülésének elve

Minden partnertől maximálisan elismerést és támogatást kapnak a nevelőtestületek, tehetségsegítők, óvodapedagógusok a tehetséggondozás terén végzett lelkiismeretes munkáért.

Fenntarthatóság és társadalmi támogatottság elve

Tehetséggondozó programunk bevezetése után, annak fenntarthatósága érdekében bekapcsolódunk a tehetségpontok munkájába. A bevezetésre kerülő programokat hosszú távra tervezzük, megvalósítására óvodánk pedagógusai elhivatottak, motiváltak.

7.1.2. HÁTRÁNYOS HELYZETŰ ÉS HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK

Szociális hátrányok enyhítése, esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek, szociális képességeket fejlesztő módszerek alkalmazása.

Gyermekeinknek:

- Joga van saját ritmusa szerint élni.
- Személyiségét minden körülmények között tiszteletben kell tartani.
- Szüksége van rá, hogy elismerjék és dicsérjék.

- Olyannak kell elfogadni, amilyen.
- Joga van a términimumhoz.
- Joga van az érzelmi biztonsághoz és a bizalomhoz.
- Segítenünk kell abban, hogy önmagáról pozitív, reális énképet alakítson ki, mert akkor szerethetőnek és jónak érzi magát, hisz magában és másokban és jó döntéseket hoz.

Cél:

- Intézményen belüli szegregációmentesség és az egyenlő bánásmód elvének érvényesítése.
- A gyermekek differenciált fejlesztése egyéni képességeik figyelembe vételével.
- Gyermekközpontú, családorientált szemlélet kialakítása.
- Az egészségügyi/gondozási hátrányokat kompenzáló óvodai feltételek bővítése.
- Az óvodai program összehangolása a helyi erőforrásokkal.

Feladat:

- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása.
- Integrációt elősegítő csoportalakítás.
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása.
- Pályázati lehetőségek kiaknázása.
- Érzelem gazdag, családias óvodai légkör kialakítása.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek körében a hiányzások folyamatos figyelemmel kísérése, szükséges intézkedések megtétele.
- A szülők munkába állását lehetővé tevő nyitva tartás kialakítása.
- Pedagógiai Programunk tevékenységrendszerének megvalósítása, melyben fő hangsúlyt kap a helyes egészségtudat és a táplálkozási szokások kialakítása.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges óvodai tárgyi és személyi feltételrendszer biztosítása.
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése pl.: a sajátos nevelési igényű gyermekekkel való közös óvodai élet.
- Egészségügyi szűrővizsgálatok kezdeményezése, megszervezése.
- Egészségügyi tartalmú programok szervezése a szülők számára.
- A szociális ellátórendszerrel, nemzetiségi önkormányzatokkal való aktív együttműködés.
- Családok szociális, mentális támogatása, segítése.
- Pályázati lehetőségek kihasználása a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai sikeressége jegyében.
- A szülői házzal való nyitott kapcsolat:
  - gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése,
  - a családok szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása,
  - eseti problémáikban segítségnyújtás.
- Egyéni, differenciált készség- és képességfejlesztés, egyénre tervezetten, a gyermek fejlődését folyamatosan nyomon követve.
- Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel:
  - lokálpatriotizmusra nevelés: részvétel a város rendezvényein, ünnepein, értékeink megismerése, megőrzésére nevelés,
  - a szülői programokkal kapcsolatos együttműködés,
  - a gyermekek óvodai beíratásában való együttműködés,
  - a gyermekek hiányzásának csökkentésében való együttműködés.
- Óvoda - iskola átmenet támogatása:
  - a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek kudarcmentes iskolakezdése érdekében a leendő tanítók megismerése,

- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvoda-iskola átmenetének zökkenőmentes biztosítása,
- a tanulási képességek megalapozásával, a tanulási és egyéb rész-képesség zavarok kialakulásának megelőzésével, megoldási késztetés, monotónia túrés, figyelemkoncentráció, az alkotás vágy szükséges szintjének kialakításával a kudarcmentes iskolakezdés biztosítása.

Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés:

- Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel.
- A gyermekek egyénre szabott beilleszkedésének biztosítása.
- Rendszeres tájékoztatás a gyermek fejlődéséről, egyéni fejlesztési dokumentáció bejegyzéseinek megbeszélése.
- A gyermekek alkotásainak megmutatása.
- Szülők részvételi lehetőségének biztosítása a napi tevékenységek során.
- Egyéni beszélgetések, gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése.
- A család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása.
- Szülői közösségek kialakítása: közös rendezvények, programok szervezése.
- Az intézményi önértékelés során a felmerülő igények eredményei alapján a szülői igények kiszolgálása a törvényi és a pénzügyi lehetőségek függvényében.

Várható eredmény:

- A családokkal való együttműködésben az intézmény párbeszédet alakít ki minden szülővel.
- A szülők bizalommal fordulnak az óvodapedagógusokhoz, elfogadják segítségüket, javaslataikat.
- Minden nevelési évben jogszabály szerinti a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányos elosztása a gyermekcsoportokban.
- Az intézményünk hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeinek teljes körű óvodai ellátásának biztosítása.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek rendszeresen járnak óvodába, igazolatlan hiányzás minimalizálódik.
- Az egyénre szabott fejlesztés, differenciált személyiségfejlesztés valamennyi hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek körében biztosított.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek sikeresen beilleszkednek az óvodai életbe, szeretnek óvodába járni, bizalommal fordulnak a velük foglalkozó felnőttekhez, szívesen és örömmel vesznek részt a közös játékokban, tanulásban, programokban és a közösségért végzett munkában.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges óvodai tárgyi és személyi feltételrendszer biztosított.
- Az óvodás gyermekek körében - az iskoláskor eléréséig - kialakul egymás előítéletmentes elfogadása.
- Az óvoda képes a különböző háttérrel és különböző eltérő fejlettséggel rendelkező gyermekek fogadására, együttnevelésére, egyéni, differenciált fejlesztésére.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek teljes körében az esetleges egészségügyi problémák megállapításra kerülnek, szükség esetén további ellátásuk megvalósul.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szülők körében végzett felvilágosító, tanácsadó munka hatására a gyermekek otthoni egészséges életmódja javul.
- A gyermekjóléti szolgáltatások által a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek szociális hátrányaiból eredő lemaradások csökkennek.
- Az intézménybe járó, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, óvodáskorú gyermekek teljes köre rendszeresen jár óvodába, egyéni differenciált fejlesztésük

sikeresen valósul meg, ennek megfelelően az iskolai életükben az esélyegyenlőségük biztosított.

- Az egyéni differenciált fejlesztés eredményeként a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek általános iskolai eredményessége biztosítottá válik.

7.1.3. TARTÓS GYÓGYKEZELÉS ALATT ÁLLÓ GYERMEKEK

Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek: az a gyermek, akinek egészségügyi ellátása az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 89. §-a szerinti általános járóbeteg-szakellátásban vagy az Eütv. 91. §-a szerinti általános fekvőbeteg-szakellátásban részt vevő szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben, tanévben a harminchat nevelési napot, tanítási napot várhatóan meghaladja, és emiatt az óvodai nevelésben a 8. § (2) bekezdése szerinti formában nem tud részt venni, illetve tankötelezettségét iskolába járással nem tudja teljesíteni.

Amennyiben a gyermek tartós gyógykezelése az óvodába járást nem teszi lehetővé, a gyermek szülője, gondviselője kérelmére az intézmény vezetője engedélyezheti, hogy az a gyermeket az óvodába járási kötelezettsége alól felmentse.

Abban az esetben, ha a tartós gyógykezelés alatt álló gyermeket a felmentést engedélyező szerv az óvodai foglalkozáson való részvétel alól felmentette, az óvoda a szülő részére tanácsadást, konzultációt biztosít, továbbá terápiás vagy más kezelés szükségessége esetén továbbirányít a pedagógiai szakszolgálathoz vagy más szakellátást biztosító intézményhez.

7.2. AZ INTÉZMÉNY GYERMEKVÉDELMI FELADATAI

A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Ezt tiszteletben tartva erősítjük a szülők felelősségérzetét, hangsúlyozva a családi nevelés fontosságát. Az óvodai nevelés elsősorban a családi nevelés kiegészítésére vállalkozik. Személyes kapcsolat kialakítására törekszünk a szülőkkel. Lényegesnek tartjuk a családokhoz való közeledés szemléletét. A kapcsolatkeresésben, kapcsolatteremtésben kezdeményezők vagyunk, az együttműködést új szemlélettel, új formákkal gazdagítjuk. A gyermekvédelem fontos alapelve a gyermeket érő, különböző nevelési hatások összehangolása.

Cél:

- Segítségnyújtás a gyermek testi, érzelmi, erkölcsi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez.
- Az egészséges személyiségfejlődést hátráltató okok feltárása.
- A gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása, a szociális hátrányok csökkentése.

Feladat:

- A családok szociokulturális helyzetének megismerése.
- Megismertetni a gyermeki és szülői jogokat a szülőkkel és az intézmény dolgozóival.
- A gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges környezet és nevelési légkör biztosítása, testi épségük óvása.
- Biztonságos és egészséges környezet megteremtése.
- A veszélyeztetettség felderítése és figyelemmel kísérése, a prevenció és a jogszabályok ismerete.
- Együttműködés, kapcsolattartás gyermekvédelmi társszervekkel.
- A gyermeket, családot megillető kedvezményekhez való hozzájutás segítése.
- A szülők támogatása szerepük eredményesebb betöltésében.
- A felzárkóztatás megszervezése.
- Egyéni tehetség gondozás.
- Segítő szakemberek igénybevétele.
- Óvodai szociális szolgáltatások felkínálása (étkeztetés, segély javaslat).

Az óvodapedagógus gyermekvédelmi feladatai:

Nevelési év elején tájékoztatja a szülőket, hogy milyen problémával, hol és milyen időpontban fordulhatnak hozzá, továbbá, hogy az óvodán kívül milyen gyermekvédelmi feladatot ellátó intézményt kereshetnek fel.

A szülők jelzése és a velük folytatott beszélgetés alapján – a veszélyeztető okok feltárása érdekében – családlátogatáson megismerni a veszélyeztetett gyermek családi környezetét.

Gyermekbántalmazás védelme, a gyermek anyagi veszélyeztetettsége esetén vagy egyéb pedagógiai eszközökkel meg nem szüntethető veszélyeztető tényező meglétekor kezdeményezi a gyermekjóléti szolgálat értesítését.

A gyermekjóléti szolgálat felkérésére részt vesz az esetmegbeszéléseken, segíti a jelzőrendszer működtetését.

Az óvodában jól látható helyen közzéteszi a gyermekvédelmi feladatot ellátó fontosabb intézmények (pl. gyermekjóléti szolgálat, pedagógiai szakszolgálat, stb.) címét, illetve telefonszámát.

Kapcsolattartás, tájékoztatás és információközvetítés:

- az óvoda dolgozóival,
- szülőkkel, családokkal,
- segítő intézményekkel.

A gyermekvédelmi naplót – nevelési évenként - folyamatosan vezeti. Minden nevelési év elején csoportonként kitölti a "veszélyeztetettség felderítő lapot". Ezen követi nyomon a veszélyeztetett, hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű, alapellátásban lévő és védelembe vett gyermekeket - elősegíti óvodába járásukat. Feltérképezi a problémás eseteket, majd óvodai szinten elemzi őket. Nyomon követi a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek mulasztásait, szükség esetén intézkedést kezdeményez. Részt vesz a gyermekvédelmi beszámoló elkészítésében.

8. BOLDOGSÁGÓRA PROGRAM

Az intézmény egyes gyermek csoportjai és a nagycsoportos korú gyermekek – heti rendszerességgel – boldogság-foglalkozásokon vesznek részt. A „boldogóvoda” címet az intézmény pályázat útján nyerte, melyet minden nevelési évben meg kell újítani, el kell nyerni. A foglalkozásokat a boldogságprogramban képzett pedagógusok tartják. A program a „Jobb veled a világ alapítvány” koordinálásával és támogatásával működik, melyek többek között: segédanyagok, útmutatók, képzések, előadások, szakmai napok. A foglalkozások témája havonként változik, a foglalkozásokról, az elvégzett tevékenységről legalább év végén egyszer be kell számolni, de havonta is van lehetőség az aktuális témakörhöz tartozó beszámoló és képek feltöltésére.

Témakörök:

- A hála gyakorlása.
- Az optimizmus gyakorlása.
- Társas kapcsolatok ápolása.
- Boldogító jócselekedetek.
- Célok kitűzése és elérése.
- Megküzdési stratégiák.
- Apró örömök élvezete.
- A megbocsátás gyakorlása.
- Testmozgás.
- Fenntartható boldogság.

A program várható pozitív hatásai (pozitív pszichológia kutatásai)

- Optimista, magabiztos, kitartó gyerekek, akik egyre gyakrabban észreveszik az élet szépségeit, az örömteli pillanatokat.
- Segíti és támogatja a gyerekeket a hétköznapi problémákkal való megküzdésben, hogy megoldandó feladatként kezeljék a mindennapi kihívásokat.
- Folyamatosan fejleszti az önismeretet.
- A testi-lelki egészség megtartásához szükséges tényezők tanulmányozására és tudatosítására ad lehetőséget.

Várható eredmények a Boldogságóra foglalkozások hatására:

- A gyerekek jobban felfigyelnek érzéseikre, azokat pontosabban észlelik, érzékelik, azokat, tudatosabban gondolkodnak magukról, önbizalmuk fejlődik.
- Képesek lesznek fokozottabban kontrollálni viselkedésüket, fejlődik rugalmas-alkalmazkodó képességük, egyre megbízhatóbbakká válnak.
- Társas készségeikben formálódik a konfliktusok kezelése, egyre együttműködőbbé válnak és próbálnak, majd tudnak csapatban dolgozni.
- Empatikusabbá válnak és motiváltabbá a teljesítményekre.
- Megtanulnak tartósabban figyelni másokra, várni és kivárni, szükségleteiket késleltetni.

9. EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja az óvodai nevelés alapvető feladatának a gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítését jelöli meg. Ezeknek a szükségleteknek a kielégítése biztosíthatja a kisgyermek egészséges fejlődését. Az egészségvédő potenciál fejlesztése megköveteli, hogy az óvodai nevelés segítse az egészséges életvitel iránti igény kifejlődését, az egészséges életmód választását, az egészséget károsító magatartások visszaszorítását. Az egészség védelme és karbantartása tanítható, fejleszthető. Óvodás korban az egészségre nevelésnek az élet további életszakaszaira is kiható jelentősége van, melynek sajátos jellemzői az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságaira vezethetők vissza. A program elkészítésének célja, hogy az intézmény használói köréhez, a helyi adottságokhoz igazodva megfogalmazzuk a korszerű egészségnevelés céljait és feladatait, mely iránt mindannyian elkötelezettek vagyunk és felelősséggel vállaljuk. A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési – oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi – lelki jóllétét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési – oktatási intézmény mindennapjaiban működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok az alábbi területekre terjednek ki:

- az egészséges táplálkozás, a megfelelő napi folyadék bevitel a szervezetbe,
- a mindennapi mozgás,
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának mellőzése,
- a bántalmazás megelőzése,
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,
- a személyi és környezeti higiéné.

A teljes körű egészségfejlesztés figyelembe veszi a gyermekek biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait, beilleszthető a nevelési – oktatási intézményben megvalósuló átfogó prevenciós programokba.

Humán erőforrás

A nevelőtestület és alkalmazotti közösség egyaránt elfogadja és magáénak vallja az egészséges életvitelre, egészségvédelemre, egészséges életmódra és környezetbarát gondolkodásra nevelés alapelveit, Az óvodapedagógus feladata, hogy segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

Tárgyi feltételek

Csoportszobáink tiszták, esztétikusak, a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő minden helyiség. Felszereltségünk a törvényi előírásoknak megfelelő, anyagi lehetőségeinkhez mérten folyamatosan fejlesztjük azokat. Minden óvoda rendelkezik fejlesztő szobával, a Magyarvégesi Óvodában tornaszoba és só-szoba is található, a Nefelejcs Óvodában tornaszoba. Tárgyi eszközök, játékok, szemléltető eszközök tekintetében óvodáink jól felszereltek. Minden eszköz illetve felszerelés rendelkezésre áll, ami a pedagógiai programunk megvalósításához szükséges. Az óvodák épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon alakítottuk ki, hogy szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfeleljen testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. Mindez lehetővé teszi a gyermekek mozgás- és játék igényének kielégítését, s harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal veszi őket körül.

Hagyományaink

Környezetünk megismerésének és óvásának igényét, az egészséges életmódra nevelést, az óvodák illetve az intézmény hagyományait tudatosan alakítjuk a gyermekekben a foglalkozásokon és a rendszeres környezetvédelmi tevékenykedtetés során is.

- A Víz Napja, Föld Napja, Állatok világnapja programokba való bekapcsolódás egész éves tevékenykedtetést jelent a gyermekek számára.
- Óvodásaink testi – lelki fejlődésének megalapozására a családdal szorosan együttműködve szervezzük az egészségnevelő és prevenciós munkánkat.
- Gyümölcs-napokat tartunk a szülők segítségével.
- A mozgás és a sport megszerettetése is központi feladatunk. Intézményünk óvodáiba járó nagycsoportos gyermekek részt vesznek a Bozsik programban,
- A gyermekek napi tevékenységeikben mindig helyet kapnak a mozgásos játékok, időjárástól függetlenül.
- A friss levegőn történő szabad játék illetve tervezett tevékenységek is fontos elemei a mindennapoknak.
- Céljaink megvalósítása érdekében a lehetőségeinkhez mérten élünk a pályázati lehetőségekkel, továbbá szoros kapcsolatot tartunk a helyi civil szervezetekkel.

Magyarvégesi Óvoda

- a havonta megrendezésre kerülő táncházai, játszóházai alkalmával - heti foglalkozásaikon túlmenően - lehetőséget teremtenek a játékos mozgásfejlesztésre, a lelki egészség megteremtésére
- kiscsoportban szoktató, középső és nagycsoportban néptánc foglalkozásokat tartanak az ÍTR módszertan alkalmazásával
- a só-szobában heti rendszerességgel légzésterápián vesznek részt a gyerekek
- a tornaszoba az irányított testnevelés foglalkozások és a szabad mozgás színtere
- az udvaron tornapályák felállításával bővítik a mozgás lehetőségeket
- gyümölcs-zöldség napok a megfelelő C vitamin bevitel ösztönzésére
- jeles napok, világnapok (pl. kenyér, méz) megünneplése során az egészséges táplálkozás ösztönzése, népszerűsítése
- kézműves foglalkozások során az újrahasznosítás ösztönzése a fenntarthatóság jegyében
- a lelki egészség erősítését szolgálják a Boldogóvoda gazdagító foglalkozásai

Csiribiri Óvoda

- Innovációnk, a Zöldellő-projekt a környezettudatos magatartás kialakítását, az egészséges életmód formálását célozza meg. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekeken keresztül a szülők szemléletmódját is formáljuk.
- Szervezünk teadélutánokat, amelyekre meghívjuk a szülőket, nagyszülőket. Vendékként pl. gyermekorvost, természetgyógyászt, mentálhigiénés szakembert hívunk, akik a testi és a lelki egészség megőrzéséről tartanak interaktív előadást.

- Családi napokon és egészségdelutánjainkon sportudvart rendezünk be, ahol különböző ügyességi játékokkal elégítjük ki a gyermekek mozgásigényét, ugyanakkor egészséges, könnyen elkészíthető ételek és italok kóstolójára is van lehetőség ezeken a rendezvényeken.
- Rendszeres gyümölcsfogyasztással (akár a szülők támogatásával is), gyümölcssaláta készítésével támogatjuk a gyermekek vitamin-szükségleteinek kielégítését, egészségük megőrzését.

Nefelejcs Óvoda

- Vitamin-napok
- „Egészséges percek a konyhában” - egészséges élelmiszerekkel való ismerkedés, azok felhasználása, kóstolás.
- Kenyér napja: Ismerkedés a kenyérsütés technikájával, magvakkal, amikből egészséges kenyér, péksütemény készíthető.
- „Tök–életes hét tökmagoknak”: a héten a zöldségekkel ismerkednek a gyermekek, zöldségeket kóstolnak. Milyen szerepe van sütőtöknek az étkezések során, erre hívjuk fel a gyermekek figyelmét. A sütőtökből készítünk süteményt, lekvárt.
- Méz- napja: a méz népszerűsítése a gyermekek körében ízlelgetéssel, kóstolással, a méz felhasználásával.

Mosolygó Központi Óvoda

- „Mocorgó” sportnap
- „Csalitos” környezetvédelmi tanösvény bejárása az Alföld Turista Egyesület bevonásával
- „Csatangoló” Kirándulás az Alföld Turista Egyesület tagjaival
- „Tiszta udvar, rendes ház” – program (Évnyitó családi és Takarítási világnap)
- „Szelídítő nap” – Állatok világnapja – Kutyarabátok Közhasznú Egyesülete közreműködésével
- „Tök-jó” nap
- „Szajtató” – óvodai program megszervezése
- „Zöld Mikulás”
- „Öko-nap” - A fenntarthatóság jegyében
- „Csobbanó nap” - Víz világnapja
- „Zöldellő nap” - Föld napja
- „Zöldág-járás” - A Föld napja jegyében
- „Csicsergő nap” – Madarak és fák napja
- „Apák napja” – ünnepség, délután kerti parti – családi nap
- „Állatvédelmi témahét”- állatvédelem gyermekeknek
- “Hulladékcsökkentési témahét”
- “Komposzt ünnep”- fenntarthatóság az óvodakertben

Egészségfejlesztési célok

- Az egészséget támogató, biztonságos, esztétikus munkakörnyezet kialakítása és védelme.
- Környezettudatos magatartásformák kialakítása.
- Alapvető higiéniai normák megismertetése és betartása.
- Helyes napirend és életrend, szokás- és szabályrendszer kialakítása.
- Az étkezési kultúra fejlesztése, az egészséges táplálkozás szorgalmazása.
- A szabadidő hasznos eltöltése.
- Testi-lelki egészségvédelem a gyermekek és a dolgozók körében.
- A mozgás iránti igény és annak megszerettetése.

Egészségfejlesztési feladatok

- Egészséges életmódra nevelés
- Lelki egészségfejlesztés
- Szociohigiénés egészségfejlesztés

9.1. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS

Általános cél és feladat

Felöleli a test, a szervezet megismerésére és megismertetésére vonatkozó nevelési feladatokat, mint az egészség megvédésének, a tudatos egészségvédő magatartás ismereti alapját, továbbá a mentálhigiénét és a mozgásszokások alakítását. Óvodai nevelésünk megvalósítja az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában megfogalmazottakat, valamint felöleli a gyermekek egészségvédelmét, egészségfejlesztését, az élet és a testi épség megőrzését.

Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Ezen belül feladatunk:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése,
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése,
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása,
- életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához,
- egészséges és biztonságos környezet megteremtése,
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása,
- speciális gondozó-, prevenció és korrekció testi, lelki és értelmi nevelési feladatok ellátása.

Területei

- személyi higiénia fejlesztése,
- környezeti higiénia fejlesztése,
- az egészséges táplálkozás igényének kialakítása,
- a betegségek megelőzésére nevelés,
- napi rendszeres testmozgás, testedzés,
- balesetek megelőzésére nevelés, elsősegélynyújtás.

SZEMÉLYI HIGIÉNÉ FEJLESZTÉSE

A személyi higiénés nevelés magában foglalja a gyermek testi gondozását, testi szükségleteinek kielégítését és a testi épség védelmét. Ezen a test tisztán tartását értjük, a bőr, fogak, haj, érzékszervek, körmök ápolását. A legintimebb higiénés tevékenységet, a WC és WC papír használatát. Fontosnak tartjuk még az egészséges ruházat és helyes öltözködés szokásának alakítását, valamint a ruházat higiénáját, tárolási feladatait. Célunk, a személyi higiénia iránti igény kialakítása, a gyermekek egészségének, testi épségének védelme. Feladatunk, az alapvető higiéniai tennivalókra való szoktatás, gyakoroltatás, ellenőrzés és folyamatos korrekció.

A feltételek biztosítása

Minden gyermek számára biztosított a saját személyes felszerelés – törölköző, fogmosó felszerelés, fésű, tornafelszerelés, ágynemű. A gyermeköltözőkben minden gyermek rendelkezésére áll jellel ellátott szekrény, polc, ahol a saját ruházat, váltóruha, cipő tárolása megoldott. Tisztálkodáshoz rendelkezünk elegendő számú mosdókagylóval, szappantartóval, szappanadagolóval, körömkefével. A gyermekmosdókban biztosított elegendő számú gyermek méretű WC, melyeknél az intimitást elválasztó fallal oldjuk meg az óvodáinkban. A gyermekek számára biztosított orrtörüléshez, orrfújáshoz a mindig elérhető helyen lévő papírzsebkendő,

melynek higiénikus tárolására szintén gondot fordítunk. A nap bármely szakában minden gyermek számára rendelkezésre áll a vízfogyasztás lehetősége, melyhez a poharakat elérhető magasságban helyezük el. Két óvodában vízadagoló van a csoportszobákban, két óvodában kancsóban készíti ki a vizet. Járványos időszakban fokozottan figyelünk a higiéniai szabályok betartására.

KÖRNYEZETI HIGIÉRIA FEJLESZTÉSE

Az egészségnevelés feladatai csak egészséges óvodai környezetben valósulhatnak meg, melynek szinterei a csoportszoba és a kapcsolódó helyiségek, valamint az óvoda udvara. Természetesen az óvodán kívüli tevékenységek, programok is ide tartoznak. Célunk a környezeti higiénia iránti igény, fogékonyság kialakítása a gyermekekben, a környezettudatos, környezetbarát életvitel megalapozása. Feladatunk az óvoda és szűkebb környezetünkben jelentkező környezetvédő tennivalók felismertetése, pozitív viszony kialakítása környezetünkkel és a környezetvédő magatartás szokásainak kialakítása. Példamutatással, a munkába történő bevonással, gyakoroltatással a helyes környezeti higiénés tevékenységekre szoktatás.

A feltételek biztosítása

Lehetőségeinkhez mérten feladatunk a gyermekek környezetének optimális kialakítása, elrendezése, mellyel a tevékenységekhez szükséges elegendő helyet biztosítjuk. A gyermekek környezetében lévő és az általuk használt berendezési tárgyak megfelelnek testméreteiknek, ugyanakkor stabilak, biztonságosak, könnyen tisztán tarthatók. Az eszközök, játékok tárolásának feltételei adottak, tisztán és rendben tartásukat folyamatosan elvégezzük. A helyiségekben folyamatosan biztosítjuk rövid, gyakori szellőztetésekkel a természetes levegőcserét. A Csiribiri Óvodában Wolf levegő tisztítóval rendelkezünk, amit a téli időszakban használunk. Gondoskodunk a helyiségek megfelelő mesterséges és természetes megvilágításáról. A rendszeres takarítás, portalanítás és porszívózás mindenki számára elemi követelmény. Az egészségre ártalmas anyagokat a gyermekektől jól elzárható helyen, az előírásoknak megfelelő módon tároljuk. Az óvodák udvarának rendszeres és előírásoknak megfelelő karbantartásáról gondoskodunk – biztosítva a különböző burkolatok balesetmentességét, a füves részek gondozását. Udvari játékeszközeink az EU szabványnak megfelelőek. A játszótéri elemek rendszeres felülvizsgálatáról gondoskodunk.

AZ EGÉSZSÉGES TÁPLÁLKOZÁS IGÉNYÉNEK KIALAKÍTÁSA

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 50. § (3) bekezdése alapján a gyermekintézményekben nyújtott közétkeztetésben az élettani szükségleteknek megfelelő minőségű és tápértékű étkezést kell biztosítani. Az élettani szükségletnek megfelelő étrend biztosításához a táplálkozás – egészségügyi előírások kidolgozása az OÉTI feladata. Az OÉTI elkészítette a táplálkozástudomány mai állásának megfelelő táplálkozás, a rendszeres étkezést biztosító, szervezett ételmezési ellátásra vonatkozó ajánlást. Az ajánlás hatálya kiterjed valamennyi közétkeztetést nyújtó szervre. A közétkeztetés feladata ezen ajánlás szerint az élettani energia – és tápanyagigényeknek megfelelő összetételű és jellegű táplálék biztosítása. Mezőberény Város Óvodai Intézményének óvodáiban a Prizma Csoport biztosítja az étkezést. Kiszállítás után óvodáink tálalókonyhájában történik meg az adagolás és tálalás előkészítése a HACCP alapján.

Óvodában nem az étel elkészítése, hanem az étkezések lebonyolítása alkotja az óvodapedagógusok, pedagógiai asszisztensek és dajkák egészségnevelési feladatait – így az étkezés előkészületeinek lebonyolítása, az egészséges táplálkozás megkedveltetése, új ízek, ételféleségek megismertetése. Célunk, hogy egészségesen táplálkozó felnőtt váljék gyermekeinkből, kerülje a magas telített zsírtartalmú ételek fogyasztását és a korszerű táplálkozás iránti igényt felkeltsük bennük. Feladatunk, teendőnk a megfelelő étkezési szokások kialakítása, az egészséges táplálkozásra nevelés, s a helyes táplálkozásból eredő egészségmegőrző tevékenységek. További fontos feladatunk a családdal való szoros együttműködés kialakítása az egészséges táplálkozás szokásainak terén.

A feltételek biztosítása

A gyermekekkel közösen végzett előkészületek során biztosítjuk a kulturált étkezés feltételeit, a szükséges eszközök (tányérok, evőeszközök, poharak, terítő, szalvéta) megfelelő méretben és mennyiségben elérhető helyen, biztonságosan tárolva rendelkezésre állnak. A feltálat ételek elnevezését megtanítjuk a gyermekeknek, egy – egy ismeretlen étel bevezetésénél gondolunk arra, hogy a gyermek először kóstolja meg, így kedvescsináló ismereteket nyújtunk az ételről. Nem erőltetjük az ételt, de kínálunk, ezzel igyekszünk megszerettetni az új ízeket. Biztosítjuk a nap bármely szakában a folyamatos folyadékpótlást. Megismertetjük a gyermekeket a természetes vitaminforrásokkal, gyümölcsökkel, zöldségfélékkel, a különböző ásványi anyagokban gazdag növényi magvakkal. Az egészséges táplálkozás megkedveltetése érdekében a szülők támogatásával is zöldség – és gyümölcsnapokat szervezünk a csoportokban. A különleges étrendet igénylő gyermekek étkeztetése szakorvosi vélemény alapján biztosított. Fokozott figyelmet fordítunk a gyermekek (közvetett módon a családok) étkezési szokásaira. Táplálkozási rendellenesség: túlsúlyos, rendkívül válogatós gyermekeknél a családdal való együttműködés fontosságát tartjuk szem előtt.

BETEGSÉGEK MEGELŐZÉSÉRE NEVELÉS

A betegségek megelőzésére nevelés kiemelt óvodapedagógusi feladat, különösen a fertőző betegségek megelőzésére nevelés. A megelőzés alapja a személyi higiénia betartása, a rendszeres kézmosás, zsebkeendő helyes használata, a közös tárgyak, játékszerek tisztántartása. Célunk az egészségvédő jó szokások kialakítása. Feladatunk az ismeretek közlésével, a helyes magatartás begyakoroltatásával a gyermekek felkészítése a gyakrabban előforduló betegségek megelőzésére.

A feltételek biztosítása

Minden gyermek számára biztosítjuk a jellel ellátott egyéni tisztálkodási eszközöket, melyek tisztításáról, fertőtlenítéséről rendszeresen, szezonális betegségek időszakában fokozottan figyelünk, elhasználódás esetén gondoskodunk pótlásukról. A higiénés szabályok betartásával, a betegségek megelőzésével kapcsolatos helyes magatartási szokások begyakorlásával biztosítjuk a gyermeki szervezet általános védekezőképességének fokozását, a betegségmegelőzést. Szezonális fertőző betegségek megelőzésére - a szülők segítségével is - vitaminban gazdag zöldségeket és gyümölcsöket biztosítunk, hangsúlyozzuk ezek fogyasztásának fontosságát. Ebben az időszakban a higiéniai szabályok betartására fokozottan odafigyelünk (intenzív szellőztetés, zsebkeendőhasználat, fertőtlenítés, stb.). A betegségek megelőzése érdekében az évszakoknak megfelelően megteremtjük a gyermekek edzéséhez, rendszeres mozgáshoz szükséges feltételeket, minden adódó lehetőséget kihasználunk a levegőzésre, sétára, kirándulásra. Az egészséges gyermekek védelmében az óvodában észlelt megbetegedéskor a gyermeket elkülönítjük, s gondoskodunk róla, hogy minél előbb megfelelő ellátásban részesüljön, értesítve természetesen azonnal a szülőt. Betegségből történő felgyógyulásakor a közösségbe való visszatérés szabályait érvényesítjük a Házi rendünk alapján. Rendszeres kapcsolatot tartunk fenn az óvodák védőnőivel, indokolt esetben többszöri szűrést iktatunk be.

NAPI RENDSZERES TESTMOZGÁS, TESTEDZÉS

A modern kor és az azzal együtt járó technológiák a felnövekvő nemzedéket mozgásszegény életmódra kényszerítik. A fizikai teljesítmény romlása hosszú távon a szellemi képességek hanyatlásához vezethet. Ennek megakadályozása, a gyermekek egészséges testi – lelki fejlődésének elősegítése érdekében óvodánk hatékony helyi egészségfejlesztő programokat szervez. Az egészségi kritériumoknak megfelelően biztosítja a mindennapi testmozgást. A mozgás sokoldalú tevékenység - és feladatrendszere az egész óvodai életünket átszövi. A mozgásos versengések során a gyermekek átélnek a sikert és a kudarcot egyaránt. Így tanulják ezek kezelését is. A közös örömmel végzett mozgás közben társas kapcsolataik is kiszélesednek. E nevelési terület a mozgásszervek alakítását, alapvető mozgáskészségek kimunkálását és fejlesztését, az önálló testedzésre történő nevelést, a változatos mozgástevékenységek megvalósulását jelenti. Magába foglalja a szervezet edzését, a hideghez, meleghez való

szoktatást, a fokozatos fizikai megterhelést, az óvodai mozgás-foglalkozásokat. Célunk a testmozgás, a szabadban való tartózkodás igényének felkeltése, a rendszeres testedzés, szokássá alakítása, az egészséges életvitel megalapozása. Feladatunk a gyermekek mozgásigényének kielégítése, a természetes mozgáskedv megőrzése, a szervezet edzése, a rendszeres kondicionálás, ezen belül a testi erő és állóképesség fejlesztése, az időjáráshoz való alkalmazkodás és a teherbíró képesség fejlesztése.

A feltételek biztosítása

A tornára, a játékos mozgásra teremben és szabad levegőn, eszközzel és eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában minden nap lehetőséget biztosítunk. Folyamatos feladatunk a mozgásos tevékenységek pozitív megerősítése, a szükséges és elégséges szabályok megtanítása, valamint a gyermekek teherbíró képességének, fizikai fejlődésének, ügyességének, állóképességének nyomon követése. A mozgás foglalkozások szervezésénél a legfőbb alapelveket érvényesítjük, így az életkori sajátosságokat és az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vesszük. Lehetőség szerint szabadban szervezzük ezeket a tevékenységeket, s legnagyobb részben mozgásos játékok keretében valósítjuk meg, a feladatok fokozatos nehezítésével. Fokozottan ügyelünk a gyermekek biztonságérzetének kialakítására, a balesetvédelmi és higiéniai szabályok betartására. (Elegendő, átlátható helyszín, biztonságos eszközök, jó szellőztetés, tiszta padló.) Figyelemmel fordulunk a betegségből lábadozó, gyenge fizikumú gyermekek foglalkoztatására, illetve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre. Különösen tekintettel vagyunk a deformitással bíró gyermekekre, a fejlesztő hatású gyakorlatokat, feladatokat előtérbe helyezve.

A mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását és testi képességeit: erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség; kedvezően befolyásolják a gyermekek teljesítő képességét és a társas kapcsolatokat; felerősítik a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatékonyságát.

Az egészségfejlesztő testmozgás hatékonysága érdekében az alábbi egészségügyi és pedagógiai szempontok figyelembe vétele szükséges a konkrét feladatok megszervezése során:

- lehetőség szerint minden gyermek vegyen részt a szervezett mozgásban,
- az eltérő adottságú gyermekek számára is jelentsen sikerélményt a testmozgás (differenciálás, pozitív megerősítés),
- érvényesüljön a sport személyiség - és közösségfejlesztő hatása,
- a testmozgás az életkori sajátosságok figyelembe vételével játékos, táncos elemeket is tartalmazzon,
- a mindennapi mozgás az életminőség javítását szolgálja,
- a napi tevékenység részeként 10-20 perces frissítő mozgás a szabadban,
- tudatos, a nagymozgások, finommotorika, egyensúlyérzék fejlesztésére, a tér mozgásos megismerésére irányuló mozgások,
- kondicionális (erő, gyorsaság, állóképesség) és koordinációs képességek fejlesztése,
- a prevenció torna biztosítása,
- a mozgásos játékeszközök biztonságos használatának életkori szinten történő megismertetése,
- szülők bevonása a mozgásos és egészségmegőrző programokba, tevékenységekbe (sportnap, egészségvédelmi napok).

BALESETEK MEGELŐZÉSÉRE NEVELÉS ÉS ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS

Az egészséget nem elég megvédeni, de a váratlan események, balesetek megelőzésével a testi épséget, az életet is szükséges védeni. Az óvodás korú gyermekek egy részének alacsony szintű a veszélyérzete, ezért a mi feladatunk testi épségük megőrzése, és figyelmük ráirányítása a környezet veszélyeire. Gyermekekbalesetnek minősül minden olyan baleset, ami akkor történik, amikor a gyermek az óvoda felügyelete alatt áll. A gyermek testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről történő gondoskodás az óvodába történő belépéstől annak jogszerű elhagyásáig terjed, valamint az óvodán kívül tartott programok idejére is kiterjed. Célunk a

gyermek egészségének és testi épségének védelme. Feladatunk egészségvédő, balesetmegelőző ismeretek nyújtása, egészségvédő készségek és ismeretek kialakítása, gyakorlása, ellenőrzés, folyamatos korrekció.

A feltételek biztosítása

A nevelési év elején és a továbbiakban szükség és alkalom szerint megbeszéljük az óvodapedagógusok az intézményünk óvodáiban az adott óvoda belső és külső terének balesetvédelmi szabályait, a helyes és helytelen viselkedésmódokat. Megismertetjük a gyermekekkel azokat a helyes magatartási formákat, amelyek betartására a balesetek elkerülése végett szükség van. Megismertetjük a gyermekekkel a játék - és taneszközök, valamint a tevékenységek során használt egyéb eszközök biztonságos használatát. Ezen eszközök használatának biztonságossá tétele gyakorlással történik (olló, tű, kés, villa...). A közlekedés szabályainak megismertetését séták során a valós környezetben ismerhetjük meg a gyermekekkel, szituációs - és szabályjátékok során gyakoroljuk. Hasonló pedagógiai tudatossággal, szituációs játékok kezdeményezésével fordulunk a háztartásokban található háztartási gépek használatára vonatkozó szabályok megismertetése felé. Az előírt szabályozók betartásával gondoskodunk az óvodában használatos vegyszerek zárható szekrényben történő elhelyezéséről, és minden egyéb, a baleset - és tűzvédelmi utasításban foglalt tudnivalók betartásáról, melyért minden óvodai dolgozó felelős. Biztosított az óvodai elsősegélynyújtó alapfelszerelés.

Az óvoda és az óvodapedagógus feladatai:

- A 20/2012. (VIII.31.) rendelet 168.§ rögzíti, hogy a nevelési – oktatási intézményben a nyitvatartási időben biztosítani kell a gyermekek felügyeletét, védelmét, figyelemmel a baleset-megelőzés szempontjaira.
- Olyan környezetet kell teremteni, amely alkalmas a balesetbiztonsággal kapcsolatos szokások, magatartási formák kialakítására, és fejleszteni kell a gyermek biztonságra törekvő viselkedését.
- Amennyiben az óvodában baleset történik, az elsősegélynyújtást követően - a baleset súlyosságától függően - azonnal mentőt, orvost kell hívni, illetve a szülőt értesíteni kell.
- Az intézmény alapidokumentumaiban rögzíteni kell az intézményi óvó – védő előírásokat.
- A nevelési – oktatási intézményben bekövetkezett gyermekbaleseteket nyilván kell tartani, melyet a KIR felületén 5 napon belül rögzíteni kell, ugyanitt azonnal el kell készíteni az elektronikus jegyzőkönyvet is. A nyolc napon túl gyógyuló sérüléssel járó gyermekbaleseteket haladéktalanul ki kell vizsgálni. A fenntartó felé jelentési kötelezettséggel tartozik az igazgató a gyermek balesetekkel kapcsolatosan.
- Az óvodának/intézménynek lehetővé kell tenni a szülői szervezet, közösség részvételét a gyermekbalesetek kivizsgálásában.
- Az intézménynek meg kell tenni a szükséges intézkedéseket a hasonló balesetek megelőzésére.

9.2. LELKI EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

A testi, lelki, mentális egészség fejlesztésnek célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermekek környezetéhez történő alkalmazkodást és pozitív hatást gyakoroljon a gyermek személyiségének fejlődésére. A pedagógus feladata, hogy a gyermek testi – lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében megtegyen minden lehetséges erőfeszítést: felvilágosítással, a munka – és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával, a szülő és szükség esetén más szakemberek bevonásával. A lelki egészségfejlesztés az óvodai nevelés mindennapos gyakorlatában nem tekinthető különálló feladatnak, hanem minden egyes nevelési mozzanatnak szerves része. A lelki egészség érdekében az óvodapedagógus törekszik az optimális napirend, a szellemi munka higiéniájának megvalósítására, továbbá az egészséges életmód elveinek megfelelő életvitel igényének kialakítására. Fontos tényező a dolgozók mentális egészségének karbantartása. Általános cél olyan személyiség szerkezet fenntartása, mely alkalmassá teszi

társadalmi feladatainak maradéktalan teljesítésére, miközben önmagával belső harmóniára és környezetével (természeti és társadalmi) pszichoszociális egyensúlyra törekszik. Kiemelt feladatunk olyan a lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek és művészetek alkalmazása, amelynek segítségével nő a tanulás eredményessége és a társas kapcsolati készségek hatékonyan fejlődnek, ezáltal a gyermekek lemorzsolódásának csökkentését érhetjük el. Másik fontos feladatunk a gyermek szociális biztonságának, adottságainak, képességeinek, törekvéseinek, személyiség tulajdonságainak szabad kibontakozásának elősegítése, a tartós pszichés stressz feldolgozása, a harmonikus társkapcsolatok és az empátia készség alakítása.

A lelki egészségfejlesztés területei

- egészséges életvezetés,
- stressz elhárítás,
- egészségre káros szokások megelőzése,
- érzelmi nevelés.

EGÉSZSÉGES ÉLETVEZETÉS

Az egészséges életvezetés óvodai tartalma az egészséges életmód szabályainak megtartását, a társas kapcsolatok zavarainak megelőzését, a korai prevenciót és az egészségtelen szokások korrekcióját jelenti. Olyan egészséget támogató ismereteket és készségeket fejlesztését tartalmazza, ami elősegíti az óvodáskorú gyermekek egészséges életvitelének megalapozását. Célunk, megóvni a gyermeket az idegrendszerére ható káros hatásoktól. Feladatunk az egészséges személyiségfejlődés biztosítása, a gyermek idegrendszerének és lelki életének megóvása a káros hatásoktól, az idegrendszeri – pszichés túlterheléstől, kimerültségtől. Fokozott figyelmet fordítunk azon gyermekekre, akik diabetéssel élnek vagy fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizáltak.

A feltételek biztosítása

Óvodáink napirendjük kialakításánál minden esetben arra törekszenek, hogy biztosítsák a folyamatosságot, ugyanakkor rugalmasságot is. A napirend egyes tevékenységei biztosítják a gyermekek számára a cselekvés és a pihenés lehetőségét. A rendszeresen visszatérő és ismétlődő tevékenységek érzelmi biztonságot jelentenek a gyermekek számára.

Törekszünk a kiegyensúlyozott társas kapcsolatok kiépítésére és megőrzésére, az antiszociális viselkedésmódokat igyekszünk megelőzni és kirekeszteni (düh, harag, agresszió). Minden adódó lehetőséget kihasználunk, mellyel a családi életre nevelést segítjük elő, így tekintettel a családi munkamegosztás fontosságára, továbbá kiemelve az apai és anyai hivatás szépségét.

STRESSZ – ELHÁRÍTÁS

A stressz a szervezetnek a külső ingerekhez való alkalmazkodó képessége, amely véges és kimeríthető. Elhárításának fontossága a károsodást előidéző, idegrendszert megerhelő, viselkedési zavarokat, pszichoszomatikus panaszokat okozó hatások kivédésében rejlik. Célunk az idegrendszeri és lelki egészségvédelem. Feladatunk a stresszhelyzetek kiküszöbölésére a stressz – hatások és helyzetek elkerülése, illetve a stressz – hatások kompenzációja.

A feltételek biztosítása

Törekszünk rá, hogy az óvoda külső és belső terei biztonságot sugározzanak, berendezési tárgyai a gyermekek méretéhez igazodjanak. Igyekszünk kiküszöbölni minden zavaró ingert, mint a folyamatos erős zajforrás, vibráló fény. Napirendünk minden esetben biztosítja a rendszerességet és a rugalmasságot. Kerüljük a sürgetést és a várakozást. A konfliktusokat igyekszünk csökkenteni, kizárjuk a megkülönböztetést és az agressziót. Nevelési elveink között szerepet kap a beszélgetés, meghallgatás, személyre szóló figyelem.

EGÉSZSÉGRE KÁROS SZOKÁSOK MELLŐZÉSE

A pszichohigiénés nevelési feladatok körébe tartozik az egészségre káros szokások (alkoholfogyasztás, dohányzás), az indokolatlan mértékű gyógyszerfogyasztás, az egyre terjedő

drogfogyasztás, az elhízás és a cukorbetegség. Célunk, hogy olyan egészségvédő modellt ismertessünk meg a gyermekekkel, mely későbbi életük során megvédi őket a káros szenvedélyektől. Feladatunk, hogy a gyermekek megismerjék az egészség megvédéséhez, megerősítéséhez vezető tevékenységeket, a helyes táplálkozás, a testedzés, a személyi és környezeti higiénia fontosságát. A legjobb propaganda a jó példa, a helyes életvitel és a harmonikus, derűs létünk.

ÉRZELMI NEVELÉS

Az óvodás korú gyermek jellemző tulajdonsága, a magatartás érzelmi vezéreltsége. Ezért elengedhetetlen, hogy az óvodai élet során biztonság, otthonosság, derűs, szeretetteljes légkör vegye körül. Célunk állandó értékrendünk megteremtésével az elvárt érzelmi, erkölcsi és közösségi normáknak megfelelő személyiségjegyek, viselkedési formák kialakítása. Feladatunk a gyermek képességeinek fejlesztésével optimális érzelmi és szociális attitűd megalapozása. A szeretet, a tisztelet közvetítésével érzelmi biztonság megteremtése, mely elősegíti az önbizalom, a pozitív énkép kialakulását.

A feltételek biztosítása

Kiemelt feladatunk a gyermekek beilleszkedési képességeinek elősegítése, csoportba történő integrációja. Különös gonddal figyelünk a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek beilleszkedésére. A csoportban történő alkalmazkodás képességének fejlesztése fontos feladat, ilyen az egészségvédő-, szabálykövető magatartás, a természeti és társadalmi feltételekhez alkalmazkodó viselkedés kialakítása, az emberi kapcsolatok tiszteletben tartása, az udvarias viselkedés, az együttműködés elfogadása. Teljes óvodai nevelésünket áthatja a gyermek – felnőtt tiszteletre épülő bizalmas, tapintatos és elfogadó viselkedés és a szeretet. Törekvésünk, hogy a gyermek – gyermek kapcsolatban is jelen legyenek ezek az értékek.

9.3. SZOCIOHIGIÉNÉS EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

A szociohigiénés egészségfejlesztés az egészségnevelésnek a társas együttéléstől adódó feladatait öleli fel. A társas, közösségi együttélést közös értékrend, közös cél és cselekvés jellemzi. Az óvoda a család mellett a kisgyermek első szervezett közössége, amely szociális nevelő funkciója körében a társas – társadalmi életének beszabályozását végzi. Célunk, hogy a gyermeket a közösségbe való befogadásra, egyenértékű emberként való elfogadásra készítsük elő, szeretetteljes együttműködésben való részvételre neveljük. Feladatunk, hogy zavartalan, kiegyensúlyozott pedagógiai légkörben harmonikus kapcsolatok alakítása az egyén és a közösség között, a konfliktusok megoldása a személyiség kreatív kibontakoztatásával megfelelő mintát követve – utánzás, azonosulás, belsővé válás után ösztönzéssel, motivációval olyan szokások kialakítása, melyek segítik a más társadalmi közösségbe való beilleszkedést.

A szociohigiénés egészségfejlesztés területei:

- Esélyegyenlőség biztosítása és integráló nevelés
- Egészségpropaganda

EGÉSZSÉGPROPAGANDA

Az egészségpropaganda az egészségpolitikai intézkedések széles körű terjesztését, a szociálpolitikai határozatok, döntések megértését, megkedveltetését, a megvalósulásra irányuló mozgósítást jelenti. Ez, valamint az egészségügyi ellátás időben történő igénybevételére való mozgósítás, illetve felesleges igénybevételének elkerülésére irányuló felvilágosítás a feladata. A betegségek korai felismerése, a szűrővizsgálatokra történő mozgósítás, az időszakos és rendszeres gondozás igénybevétele az egyén és a társadalom egészség-védelmének, az egészségfejlesztésnek a feladata. Az óvodában az egészségpropaganda elsősorban a szülők felé irányul, segítségével az óvoda, valamint a szülői ház egészségnevelésének összehangolására törekszünk (pl: dohányzás, drog, alkoholizmus elleni propaganda, a szív védelme, az egészséges táplálkozásra való figyelem felhívása, a rendszeres mozgás...). Célunk a betegségmegelőzés és egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése. Feladatunk modell értékű

felnőtt viselkedési minta nyújtása, egészségpropaganda a szülők körében – az egészségesebb választásra való törekvés képességének fejlesztése.

Rendszeres egészségügyi vizsgálatok, szűrések

A gyermekek rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezése az igazgató feladata az SZMSZ-ben leírtak alapján. Lehetőség szerint évente egyszer fogászati és általános szűrővizsgálat, illetve hallásvizsgálat megszervezése javasolt.

10. ESÉLYEGYENLŐSÉG BIZTOSÍTÁSA ÉS INTEGRÁLÓ NEVELÉS

Célunk a gyermekek közösségbe való befogadása, egyenértékű emberként való elfogadása, szeretetteljes együttműködésben való óvodai légkör megteremtése. Az óvodai integrált nevelés célja, hogy az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában megfogalmazott lehetőségek alapján a 3 - 7 éves fogyatékkal élő vagy szociális hátránnyal küzdő gyermekek a normál óvodai nevelés során részükre folyamatos és elégségesen biztosított speciális fejlesztések mellett a gyermeki jogokat gyakorolva szociálisan, értelmileg, érzelmileg az iskolai életre éretté váljanak. Feladatunk az óvodapedagógus részéről a máságnak a gyermekközösség irányába történő elfogadtatása: minden gyermeket ugyanazok a jogok illetik meg, származására, nemére, nemzetiségére, vallására, testi-lelki sérüléseire tekintet nélkül. Az óvodai nevelés azon fogyatékkal élő gyermekek részére nyújt adekvát fejlesztési lehetőséget, akik önkiszolgálásra képesek, fogyatékoságuk olyan mértékű, hogy a közösségi nevelés feltételei között a beilleszkedésre képesek, ismereteik, jártasságaik, készségeik fejleszthetők.

A feltételek biztosítása

Biztosítjuk a biztonságos, szeretetteljes légkört, és az önérvényesítés helyes szabályainak kialakításán túl az egymáshoz való alkalmazkodás helyes módját is következetesen betartjuk. Törekszünk arra, hogy a szervezett óvodai programokban minden gyermek hasonló jogokkal vehessen részt, ennek segítése minden óvodapedagógusa feladata. A törvényben megfogalmazottak szerint, az Alapító Okiratunk szabályozásai alapján nyitottak vagyunk az integráló nevelés feladataira, intézményünk objektív lehetőségeit szem előtt tartva. A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelésében számítunk a megfelelő végzettségű szakemberek segítségére.

10.1 ESÉLYEGYENLŐSÉGET SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Nagy hangsúlyt fektetünk a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre. Törekszünk a hátrányok mérséklésére, a gyermekvédelem előtérbe helyezésére, a lemaradók felzárkóztatására, a tehetségek felkutatására.

10.2. CÉLJAINK MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ KAPCSOLÓDÓ FELADATAINK

Sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő gyermekek esetén:

- Vállaljuk az alapító okiratunkban meghatározott, a többi gyermekkel együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelését.
- Megszervezzük számukra a törvényben meghatározott egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozásokat a szakvélemények és szakértői vélemények ajánlásának figyelembe vételével.
- Sajátos nevelési igényű gyermekek esetében utazó gyógypedagógusi ellátást szervezünk.
- Egyéni és kiscsoportos foglalkozások keretein belül saját gyógypedagógus segítségével biztosítjuk számukra a gyógypedagógiai megsegítést, sokoldalú képesség- és személyiségfejlesztést.
- A nevelőmunka differenciált az egyéni képességekhez igazodik.

- Konzultációs lehetőséget kínálunk, szakmai segítséget nyújtunk gyermekeink szülei számára.
- Szoros kapcsolatot tartunk a pedagógiai szakszolgálatokkal.

Kiemelten tehetséges gyerekek esetén

- Tehetség-szűrést végzünk.
- A tehetségigéreteket a tehetségműhelyekben tervszerűen fejlesztjük.
- Fejlődésük eredményeit a tehetség naplóban rögzítjük.
- Fejlesztő munkánk során igazodunk az egyéni képességekhez.
- A gyerekek egyéni adottságait figyelembe vevő módszereket, technikákat választunk.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esetében

- Rendszeres kapcsolatot tartunk a gyermekvédelmi intézményekkel, kollégáink segítségével aktívan közreműködünk annak működtetésében.
- Nyilvántartjuk és folyamatosan aktualizáljuk gyermekvédelmi adatbázisunkat.
- Figyelemmel kísérjük a törvény által előírt gyermekvédelmi kedvezményeket.
- Az ide vonatkozó jogszabályok alapján az érintett telephelyen Óvodai fejlesztő programot működtetünk. (következő fejezet)

11. ÓVODAI FEJLESZTŐ PROGRAM

Az óvodai fejlesztő program megszervezése

Az óvodai fejlesztő program szervezésének feltétele, hogy az adott nevelési évben az óvoda felvételi körzetében élő, óvodás korú hátrányos helyzetű gyermekeknek korcsoportonként legalább hetven százaléka részt vesz az óvodai nevelésben, továbbá az óvodában, tagóvodában a hátrányos helyzetű gyermekek aránya – tört létszám esetén felfelé kerekítve – eléri a tíz százalékot.

A halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű gyermekek számára személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató program szerint óvodai fejlesztő programot szervezünk. Az óvodai fejlesztő programban az a gyermek vehet részt, aki az hatályos jogszabályok alapján hátrányos helyzetűnek minősül. Az óvoda vezetője felveheti az óvodai fejlesztő programba azt a gyermeket is, aki nem hátrányos helyzetű, feltéve, hogy a gyermek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül. Az így felvehető gyermekek létszáma azonban nem haladhatja meg – tört létszám esetén felfelé kerekítve – az adott csoportba felvett, óvodai felkészítésben részt vevő gyermekek létszámának tizenöt százalékát.

Az óvodai fejlesztő program keretében – a gyermek igényéhez igazodva – biztosítjuk

- a gyermek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatokat,
- a szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységet,
- az együttműködések kialakítását azokkal a szolgálatokkal, amelyek a gyermekek óvodai nevelése során a szülőket támogatják, és a gyermekek számára szolgáltatásokat biztosítanak.

A felsorolt tevékenységek megvalósítása a pedagógus feladata és kötelessége a fejlesztő program keretében, továbbá egyéni fejlesztési terv készítése, ennek alapján történő képességfejlesztés, együttműködést támogató, szociális képességeket fejlesztő módszerek alkalmazása a gyermekek nevelésében, a gyermek fejlődését segítő más szakemberekkel történő együttműködés, a gyermekek differenciált, fejlesztő értékelése, a családjaikkal történő rendszeres kapcsolattartás.

Az óvodai fejlesztő programban részt vevő gyermek – a miniszter által kiadott program szerinti egyéni fejlesztési terv alapján történő – haladását, fejlődését, továbbá az ezeket hátráltató okokat az egyéni fejlesztésben résztvevő pedagógusok legalább háromhavonta értékelik. Az értékelésre

meg kell hívni a gyermek szülőjét és indokolt esetben a gyermekjóléti szolgálat, a gyámhatóság, valamint a nevelési tanácsadást végző pedagógiai szakszolgálat képviselőjét.

Az óvodai fejlesztő programot az intézmény a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről szóló miniszteri rendeletben erre kijelölt szervezet szakmai támogatásával szervezi meg.

A fejlesztő program a Pedagógiai Programhoz kapcsolódó és azzal szoros összhangban lévő Programterv szerint működik. A Programterv részletesen tartalmazza a gyermekek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatokat, a szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységet, az együttműködések kialakítását a jogszabályban előírt szolgáltatásokkal, szolgáltatókkal. A Programtervet az igazgató készíti el az érintett óvoda pedagógusaival, évente felülvizsgálja és szükség szerint módosítja. Az abban foglaltak a pedagógusokra kötelező érvényűek, melynek betartását folyamatosan ellenőrizzük.

A fejlesztő program célja

Egyenlő bánásmód, esélyegyenlőség és esélyteremtés biztosítása az óvodába járó hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számára.

A fejlesztő program feladatai

- A gyermekek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatok biztosítása.
- A szociális hátrányok enyhítését szolgáló pedagógiai tevékenységek biztosítása.
- Együttműködések kialakítása azokkal a szolgáltatókkal, amelyek a gyermekek óvodai nevelése során a szülőket támogatják, és a gyermekek számára szolgáltatásokat biztosítanak.

A helyi óvodai fejlesztő program hatóköre

A programban részt vevő óvodába járó hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek teljes köre.

A kimutatás fellelhetősége: a gyermek személyi anyaga, gyermekvédelmi napló, és az intézmény titkársága.

Az óvodai fejlesztő program alappillérei

- személyiségfejlesztés
- tehetséggondozás
- felzárkóztatás

Az óvodai fejlesztő program dokumentumai

- egyéni fejlesztési tervek (kéességfejlesztés és együttműködést támogató, szociális képességeket fejlesztő módszerek alkalmazása)
- együttműködési megállapodások a gyermekek fejlődését segítő szakemberekkel
- a gyermekek differenciált, fejlesztő értékelése háromhavonta, szülők tájékoztatása (indokolt esetben a gyermekjóléti szolgálat, a gyámhatóság, a pedagógiai szakszolgálat bevonásával)

12. KAPCSOLATAINK

A kapcsolatok ápolásában intézményünk óvodái mindenkor nyitottak és kezdeményezők. A gyermekek sokoldalú hatékony nevelése, szűkebb és tágabb környezetéhez való kötődése, nemzetéhez és nemzetiségéhez való viszonya egy dinamikusan működő kapcsolatrendszer kiépítésére épül.

A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái (a család és az óvoda együttműködése)

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítőjeként segíti a gyermek fejlődését. A tudatosságnak és a hatékony kommunikációnak jelentős szerep jut az együttműködésben, a kapcsolat kezdetén szükség van a határok és a felelősség tisztázására.

Az óvoda által és a családokkal közösen szervezett események, ünnepek családias hangulat kialakításával – a felnőttel és a gyermekek közös tevékenységével is – kifejezik az örömteli érzelmi állapotot. A nevelés során figyelembe vesszük a családok sajátosságait, az együttműködés során érvényesítjük a családközpontú intervenciók gyakorlatát, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Cél:

- Hatékony együttműködés a szülő és az intézmény között.
- Az egymás iránti tisztelet és bizalom erősítése.
- Az intézmény pozitív hatása a gyermekeken keresztül is a szülőkre.
- Kölcsönös segítségnyújtás és további együttműködési lehetőségek feltárása.
- A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az intézmény/telephelyeink a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségeik szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

Az együttműködés formái

- Óvodakezdekor a gyermekek befogadásakor biztosítjuk a szülők részvételét az óvodai élettel való ismerkedésben, szeretetteljes fogadtatás mellett - biztonságnyújtás és támogatás nyújtása a gyermeknek és a változások előtt álló szülőnek:
  - az új gyermekekkel való személyes kapcsolat kialakítása miatt hetente csak néhány gyermek kerül befogadásra, hogy elegendő idő jusson az ismerkedésre,
  - megismerni és megérteni a gyermeket az ő egyedi fejlődéstörténetével együtt és erre építeni a nevelését (gondolkodása, tapasztalatai, szokásai, erősségei, félelmei, vágyai) mindezt nagy türelemmel összehangolt munkával,
  - a gyermek magatartása valaminek a következménye, nem jellemvonás (okok összefüggések feltárása, reális célok megfogalmazása, erre építkező nevelési folyamat) - egymásra való odafigyeléssel, az egyedi szükségletek ismeretében, közös megoldások keresése,
  - testi-lelki szükségletek figyelembe vétele,
  - mindenki arra törekszik, hogy kellemes érzéseket keltsen az óvodai élet iránt.
- Pedagógiai találkozók (szülői értekezletek, nyílt napok, egyéb fórumok) az óvoda és család együttműködésének hangsúlyozása a hatékony nevelés érdekében.
- Nyílt rendezvények szervezésével a szülő lehetőséget kap az óvoda szokásainak és szabályainak megismerésére, gyermekeik megfigyelésére.
- A szülők képviselői különböző fórumokon elmondhatják ötleteiket, javaslataikat, kéréseiket.
- Alkalmasszerűen szülői kíséret kérése óvodán kívüli rendezvényekhez.
- Tevékenységek felkínálása az óvodai életben, nem csak szemlélődés (konkrét nevelési területek: szülői „szakértők” bevonása, szülő által tartott kezdeményezés).

- Szülők jogainak érvényesítése (Szülői Szervezet) – pedagógiai program, SZMSZ, házirend.
- Családlátogatások, mely hatékonyan szolgálják a megismerést (megértés, elfogadás).

Az óvoda egyéb kapcsolatai

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcshódék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és az egyéni szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

- Mezőberény Város Önkormányzati-képviselőtestülete
- Mezőberényi Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat
- Mezőberényi Szlovákok Szervezete
- Mezőberényi Cigány Nemzetiségi Önkormányzat

Kapcsolatok más nevelési szintérrel

- Városi Humánsegítő és Szociális Szolgálat Bölcsődéje
- Mezőberényi Talentum Református Óvoda
- Katicabogár Evangélikus Óvoda
- Mezőberényi Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium
- Petőfi Sándor Evangélikus Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium
- Egyházak

Az óvoda nevelőmunkáját segítő intézmények

- Oktatási Hivatal - Békéscsabai Pedagógiai Oktatási Központ
- Békési Járási Hivatal Hatósági és Gyámügyi Osztály
- Nevelőszülői hálózat
- Békés Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
- Városi Humánsegítő és Szociális Szolgálat
- Békés Városi Szociális Szolgáltató Központ

Az óvoda egészségre nevelő munkáját segítők

- Gyermekorvosok, szakorvosok, védőnők

A gyermekek műveltségét gazdagító intézmény

- Orlai Petrics Soma Könyvtár, Muzeális Gyűjtemény és Művelődési Központ

13. A NEVELŐTESTÜLET ÁLTAL SZÜKSÉGESNEK TARTOTT ELVEK

A pedagógus kompetenciák mindenkori elveinek betartása

- Szakmai feladatok, szaktudományos, módszertani tudás.
- Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók.
- A tanulás támogatása.
- A gyermek személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek többi gyermekkel együtt történő sikeres neveléséhez szükséges megfelelő módszertani felkészültség.
- A gyermekcsoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység.
- Pedagógiai folyamatok és a gyermek személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése.

- A környezeti nevelésben mutatott jártasság, a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselője és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módja.
- Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás.
- Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért.

14. INTÉZMÉNYI ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS

Az intézmény írásos dokumentumai

- Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja,
- az intézmény Pedagógiai Programja,
- az igazgató éves pedagógiai munkaterve és mellékletei,
- az intézmény önértékelési dokumentumai,
- a szakmai munkaközösség/ek éves munkaterve,
- a dokumentumban meghatározott feladatok megvalósításának elemzése, értékelése,
- szervezési – tanügy-igazgatási feladatok,
- a gyermekcsoportok éves terve, nevelési, tevékenységi, eseményterve,
- egyéni fejlettségmérő lap, mely kiterjed a gyermek anamnézisére, valamint három éves kortól az óvodáskor végéig a nevelési és a tanulási folyamatokra,
- felvételi és mulasztási napló,
- gyermekvédelmi napló,
- naprakész nyilvántartás, pontos adatkezelés

A csoportok fejlődésének ellenőrzése és értékelése

A pedagógiai munka tervezése, elemzése, a gyermekek egyéni megfigyelése folyamatos írásbeli munkát igényel. Segíti a folyamatok célirányos egymásra épülését, ugyanakkor rugalmas alkalmazást és a gyermekekhez való igazodást követel meg.

A gyermekcsoport éves terve, a nevelési és tevékenységi terve a gyerekek fejlődési üteméhez, igényeihez, a spontán helyzetekhez igazodik, a feladatok egymásra épülnek. A terv nem megmásíthatatlan, a gyermekek, az aktuális feladatok irányítják a folyamatot.

A csoportlátogatások alkalmával folyamatosan ellenőrizni és értékelni kell a tervezést is olyan céllal, hogy az mennyire szolgálja a helyi nevelési program célját és feladatát. Így az elsődleges kontrollmechanizmus a gyermekcsoportban működik.

A csoportok értékelései, az óvodavezetés ellenőrzési tapasztalatai, az óvodapedagógusok önelemzése/önértékelései, a pedagógiai-szakmai ellenőrzés és minősítés eredményei határozzák meg a következő év kiemelt nevelési feladatait.

A gyermekek fejlődésének értékelése

Az egyéni képességfejlesztésnek minden gyermek esetében érvényesülnie kell.

Az óvodapedagógusoknak ismerniük kell, hogy az egyes gyermekeknél mely részképességeket szükséges fejleszteni ahhoz, hogy önmagukhoz képest optimálisan fejlődjenek.

Különös figyelmet fordítunk a hátrányos, a halmozottan hátrányos, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, a veszélyeztetett, és a sajátos nevelési igényű gyermekek hátránycsökkentő fejlesztésére. A tehetséges gyermekek fejlesztése szintén kiemelt feladatunk.

Legfontosabb minden gyermek folyamatos megfigyelése, félévenkénti mérése, és az eredmények írásbeli rögzítése az „Egyéni fejlettségmérő” lapokon.

A célzott megfigyelések szempontjai (az egyéni fejlettségmérő lap alapján)

- befogadás,
- érzelmi, akarati élet, szocializáció,
- mozgás, motoros képesség,
- értelmi fejlettség,

- nyelvi kifejezőkészség.

Minden gyermek optimális fejlesztése érdekében egyéni fejlesztési tervet készítünk /prevenció, korrekció, tehetséggondozó feladatok/.

A pedagógiai program ellenőrzése és értékelése

A program sikerkritériumát „A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén” címmel kiemelt programelem jelenti. A program ellenőrzésében és értékelésében az igazgató irányításával valamennyi óvodapedagógus részt vesz. Az értékelés eredménye: erősségeink, gyengeségeink, és az ebből adódó következő nevelési évre vonatkozó feladataink. Az éves önértékelési munkatervben megfogalmazott szempontsor alapján készítjük el az értékelést.

I. BERÉNYKE PEDAGÓGIAI PROGRAM

KÜLDETÉSNYILATKOZATUNK

Mezőberény Város Óvodai Intézményének nevelői - elkötelezettek vagyunk a folyamatos megújulás, az új kihívások felé. Pedagógiai nevelőmunkánk célja, maradandó élmények biztosításával, a közösségi és egyéni életben pozitív emberi tulajdonságok megalapozása, a testi-lelki-szociális összhang megteremtése, mely reményeink szerint gyermekeink kiteljesedéséhez, harmonikus jövőjéhez vezet.

1. GYERMEKKÉPÜNK

Nevelőmunkánk középpontja a gyermek és annak mindenekfelett álló érdeke - életkori és egyéni sajátosságainak, érésének és fejlettségének figyelembevételével.

- A közvetlen környezetében jól tájékozódó, arról elemi ismeretekkel rendelkező, azt szerető, védő, szépítő,
- vidám, barátságos, empatikus, segítőkész,
- önmagát, másokat és a másságot elfogadó,
- testileg-lelkileg kiegyensúlyozott, egészséges,
- érdeklődő, önálló véleménnyel is rendelkező,
- természetes kíváncsisággal, tudás- és alkotás vágygal, alkotó képességgel bíró,
- formálódó kötelesség tudattal rendelkező, ösztönözhető, nevelhető gyermek.

2. ÓVODAKÉPÜNK

Értékes, képzett óvodapedagógusok és nevelő munkát segítők – a szokások rugalmasan kialakított rendszerében – szeretetteljes, érzelmi biztonságot nyújtó, családi légkörben fogadják a gyermekeket és szüleiket.

Intézményünk olyan hely, ahol a gyermekeket elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom veszi körül és ahol a gondozásnak kiemelt szerepe és jelentősége van.

Együttműködésre épülő, gondoskodó, esztétikus és higiénikus környezetben - gazdag tevékenység-rendszerben neveljük a gyermekeket a játék elsődleges szerepének biztosításával.

Az óvodákban dolgozó szakemberek - közös értékrenden alapuló - követésre érdemes erkölcsi mintát adva kulcs-szereplői a mindennapoknak elfogadó, segítőkész, támogató magatartásukkal.

Az egyenlő feltételek biztosítása során, a differenciált fejlesztésre, a képességek sokoldalú kibontakoztatására, az integrált nevelésre, a kiemelt bánásmódot igénylő gyermekek szükségleteinek kielégítésére, a különbözőségek elfogadására törekszünk, tiszteletben tartva az eltérő kulturális különbséget, identitást.

„Ahány gyermek, annyi személyiség” elvének figyelembevételével tervszerű, tudatos, következetes nevelőmunka, az életkornak megfelelő terhelés biztosítása, az óvodások fejlődéséhez és neveléséhez szükséges optimális feltételek megteremtése.

Mindezek eredményeként a gyermekek felszabadultan tevékenykednek, szeretnek óvodába járni, megvalósul testi-lelki kiteljesedésük. Szüleikkel való bizalmas kapcsolatunk kialakulásához a gyermekek boldogságán, az óvodához való szoros kötődésén keresztül vezet az út, így válik valóra a családdal történő együtt nevelés.

3. NEVELÉSI ALAPELVEINK

- A gyermek mindennekfelett álló érdekeinek és egyedi személyiségének tiszteletben tartása, elfogadása, befogadása.
- Esélyegyenlőség biztosítása a nevelési folyamat egészében.
- A gyermek alapszükséglete az érzelmi biztonság, a szeretetteljes nevelés, az érzelemvezérelt megismerés, az élmény fonalán haladó gondolkodás.
- A gyermek kíváncsiságából, felfedezési vágyából kiinduló cselekvéses tanulás biztosítja a gyermek kompetenciáinak fejlődését, a személyiség szabad kibontakozását a kultúraátadás folyamatában.
- Az óvodapedagógus eszköztárában mindig megtalálható olyan eszköz, mellyel élményt tud nyújtani a gyermekeknek.
- A gyermek érési folyamatához igazított, életkori sajátosságainak és egyéni képességeinek megfelelő, ill. ahhoz illeszkedő eszközök, módszerek által történő támasznyújtás az egészséges fejlődés, a hátránycsökkentés és tehetséggondozás egyik legfontosabb eleme.
- Az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze a játék, a játékszabadság tiszteletben tartása, lehetőségeinek biztosítása.
- Példamutatás, értékközvetítő és mintaszerű viselkedéskultúra, közös tevékenykedés.
- A gyermek nevelésének elsődleges színtere a család, ezért fontosnak tartjuk az óvoda – család szoros együttműködését, kölcsönös kapcsolattartását.

4. NEVELÉSI CÉLKITŰZÉSEINK

Cél:

- Az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődésének, a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítése, a hátrányok kiegyenlítése az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).
- A gyermekek képességeinek kihasználása, azok bővítése, elmélyítése, gyakoroltatása és magasabb szintre emelése.
- „Az óvodapedagógusnak úgy kell közvetítenie kultúránkat, hogy ezáltal az óvodás gyermekek érzelmileg, szociálisan és értelmileg gazdagodjanak, képességeik kibontakozhassanak. A felnőtt szakembernek kell ismernie a módját, és vállalni azt a felelősséget, hogy úgy vezesse el a gyermeket az iskola küszöbéig, hogy a gyermek az új feladatokra felkészült, alkalmas legyen, s eközben boldog gyermekkorát megőrizhesse!” (Porkolábné Balogh Katalin)

Sajátos célkitűzések, sajátos értékek

Intézményi cél a folyamatos megújulás, a helyi erők mozgósítása, mely változásokat generál mind a szakma, mind a gyermekek és a családok jövője érdekében. Az eddigi gyakorlat újraértelmezése – innováció a felfedezés és alkotás útján.

Mosolygó Központi Óvoda: A helyi és magyar természeti értékek védelme, az épített környezet értékeinek óvása, a nemzeti hovatartozás szemléletének kialakítása. A környezettudatos magatartás, a fenntarthatóság szemléletének erősítése, a környezettudatos gondolkodás, a környezetvédelem iránti érzékenység megalapozása és magasabb szintre emelése a tehetség műhelyek működtetésével. A fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselője, annak továbbadása, terjesztése. Az egészséges környezet és tudatos táplálkozás kialakítása a gyermekekben, alapvető szemléletformálás a szülőknél. A mezőberényi népművészeti,

kézműves mesterségek megismerése. Kiemelt helyen a magyar nyelv ápolása, a játékos beszédfejlesztés.

Magyarvégesi Óvoda: Nemes célkitűzésünk a múlt értékeinek ápolása, hagyományaink, nemzeti öntudatunk megőrzése, a szülőföldhöz, lakóhelyhez való erősebb kötődés kialakítása, népi kultúránk megismertetése. A testi, lelki, szociális érés és fejlődés elmaradásának korai felismerése és szakképzett (mozgásfejlesztő és fejlesztő) óvodapedagógusok általi speciális fejlesztése, a tehetségigéretnek felkutatása, képességeik gazdagítása a játék és a mozgás eszközeivel.

Nefejejs Óvoda: A néphagyományok szellemiségének éltetésével, a szlovák hagyományok megőrzésével, a magyar és szlovák kultúrához kapcsolódó pozitív érzelmek, közösségi értékek megerősítése. Természet-közelség, élet-közelség, szabad önkifejezés, játékos munkálkodás Freinet szellemében. Személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató program szerint óvodai fejlesztő programot működtetünk a halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű gyermekek számára. Az óvodai fejlesztő program keretében – a gyermek igényéhez igazodva – biztosítjuk a gyermek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatokat, a szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységet, az együttműködések kialakítását azokkal a szolgálatokkal, amelyek a gyermekek óvodai nevelése során a szülőket támogatják, és a gyermekek számára szolgáltatásokat biztosítanak.

5. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

5.1. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

Az egészség mind a társadalom, mind az egyén számára érték, befektetés a jövőbe. Az egészség védelme és megerősítése így válik társadalmunk alapvető feladatává. A figyelem mindinkább a megelőzés felé fordul, mégpedig gyermekkorban, amikor a személyiség formálódik. E feladat megvalósításának első színtere az óvoda, ahol a készségek, képességek fejlesztésével, ismeretek átadásával segítik elő az egészséges életmód, életforma kialakítását, lelki egészség megőrzését. Az egészséges életvitel iránti igény kialakítása, az egészséges életmód szokássá nevelése, a gyermek testi - lelki egészségének védelme az óvoda minden dolgozójának feladata, az óvodai élet egészét átöleli. Az óvoda különösen ideális hely az egészséges életmód kialakítására.

Az óvodás gyermek napjainak jelentős részét az óvodában tölti, ahol a nevelők feladata, hogy a gyermek kiegyensúlyozott fejlődése biztosítva legyen. A gondozás szükségleteket elégíti ki, segíti a gyermek fejlődését, jó közérzetet biztosít. Alapja a gyermek és gondozójának meghitt, bizalomteljes kapcsolata, mindez egy otthonos légkörben, figyelembe véve a gyermek egyéni, életkori, sajátosságait, szükségleteit, szokásait. Napközben kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy különböző tevékenységek során a gyermek testi egészsége, épsége mennyire védett. A gondoskodás, a szeretet, az elfogadás mindig jelen van.

Cél:

- Egészséges táplálkozási szokások megismerése: az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír - tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- Edzett, egészséges gyermekek nevelése.
- Testi-lelki egészség megőrzésének, védelmének megalapozása.
- Környezettudatos magatartás kialakítása.

Tartalom:

• **Lelki egészségvédelem**

Az óvoda, jelentős hatással bíró intézmény, ahol a gyermek – szülő – nevelő napi kapcsolatban áll, hiszen a gyermekkor fogékony évei rendkívül alkalmasak a személyiség formálására.

Az óvodapedagógus megfelelő kompetenciákkal rendelkezik, amelyek alkalmassá teszik őt a mentális problémák felismerésére, elemzésére, konfliktushelyzetek megoldására, és a családokkal való előítélet-mentes együttműködésre.

• **Gondozás**

Az óvodai nevelés kiemelkedő tevékenysége a gondozás. Az óvodapedagógus és a nevelőmunkát segítők gondozási tevékenysége olyan nevelői tevékenység, amely a gyermekek számára biztosítja a fejlődésükhöz szükséges feltételeket. Segítséget nyújt az egészséges életmód korai megalapozásában, mely elsősorban a gyermekek testi fejlődését és egészségének megőrzését szolgálja. Olyan élettani igényeket, szükségleteket elégítenek ki, amelyek az egészséges életmód kialakításához, tudatosításához is hozzájárulnak. Ez a tevékenység intim, bensőséges kapcsolatot, feltétel nélküli bizalmat feltételez, a gyermekekkel való kapcsolatépítés szempontjából nagy jelentőségű.

A nevelőmunkát segítők feladataiban is egyre hangsúlyosabbá válik az egészségnevelésre való felkészültség és a pozitív mintaadás, mely szolgálja a gyermekek biztonságát és kényelmét, az elemi higiénés viselkedésre szoktatást, az egészséges életmód igénnyé alakítását pl. a szabad, kellemes mozgás, a játék-segítés és a kulturált étkezés biztosítása.

Az egészségügyi szokások kialakulásának fontos mozzanata a tudatosítás, mely nagy türelmet, céltudatosságot és következetességet kíván meg a gyermekekkel foglalkozó személyektől. Kialakításában a személyes példa, a bemutatás szerepe igen fontos tényező, mivel rendkívül nagy a gyermekek azonosulási, utánzási törekvése.

• **Személyi higiéné**

Testápolás: A testápolás a rendszeres tisztálkodást, a gyermekek testének és ruházatának gondozását, tisztaság iránti igényük kialakulását szolgálja. A higiénés szokások kialakítása a családban kezdődik. A gyermekek az életkor előre haladtával egyre aktívabb résztvevői a folyamatnak. Az alapos tisztálkodás a betegségek megelőzésében is fontos szerepet játszik. A tisztálkodáshoz szükséges eszközök a gyermekek által elérhető közelségben való elhelyezése jelentősen szolgálja a teljes önállóság kialakulását, az önkiszolgálás lehetőségét az óvodás kor végére. A gyakoroltatás folyamatos, az óvoda dolgozóinak következetes magatartása (segítségnyújtás mértéke) elengedhetetlen.

Öltözködés: Az öltözködés szintén következetességet kíván, elegendő időt biztosítva az önállóság kialakulásához. Az öltözködés a gyermekek számára nem csak egy tevékenység, hanem általa fejlődik a gyermekek ízlése és igény szintje is. Az öltözködés során felhívjuk a figyelmet a kényelmes és réteges öltözködés előnyeire. A sorrendiség és a technikák gyakoroltatása elengedhetetlen az önállóvá válás folyamatában.

Pihenés: Az ebéd utáni pihenés a gyermekek szükségleteinek megfelelően kialakított. A pihenés egy jól kialakult szokásrendszerben biztosított, melynek időtartama a gyermekek, a csoport igényeihez igazodik. A nyugodt pihenés feltételeinek megteremtése kiemelkedő jelentőségű a gyermekek biztonságérzetének fenntartása szempontjából.

• **Egészséges táplálkozás**

A gondozási feladatok közül kiemelt jelentőségű a gyermekek táplálása. Az ízek megkedveltetése, a fejlődő szervezet számára nélkülözhetetlen vitaminok, nyomelemek, ásványi anyagok és folyadék bevitele felelősségteljes feladat a nevelők és a szülők számára.

A siker eléréséhez elengedhetetlen, hogy gyermekeink minél több zöldséget és gyümölcsöt fogyasszanak. Helyet kapnak az egészséges táplálkozást népszerűsítő tevékenységek.

A szépen terített asztal ízlésformáló, az étvágyat is fokozhatja, ezen túl kulturált viselkedésre ösztönöz. Az evőeszközök használatával fokozatosan ismerkednek meg a gyermekek. Az óvodások ízlésében, étvágyában, szokásaiban nagy egyéni különbségek vannak, ezért étkezési szokásaikat megismerve alakítjuk ki személyre szóló bánásmódunkat.

• **Testmozgás**

A testmozgás, a rendszeres örömmel végzett mozgás a gyermek életében jelentős szerepet tölt be, mely kedvezően hat a szervezet működésére. Változatos napi és heti-rendben biztosított a gyermek mozgásigényének folyamatos kielégítése, mely a harmonikus, összerendezett mozgás kialakulásához vezet. Nagy hangsúlyt fektetünk a szabadban való tartózkodásra, a gyermekek egészségének megőrzése, edzettségük érdekében.

• **Egészségvédelem, biztonságos környezet**

Az óvodás gyermekek nevelése csak egészséges és biztonságos környezetben lehetséges, ezért fontos feladat:

- Higiénés szabályok betartása (gyakori szellőztetés, a gyermek környezetének tisztán tartása)
- Szokások alakítása környezettudatos magatartásformálással.
- Balesetek elkerülése (folyamatos odafigyelés a gyermekek által használt eszközök állapotára és azok helyes használatára)

Mindezt ízlésformáló, esztétikus, derűs, családi környezetben, követésre méltó, modellt nyújtó magatartással, mely nem csak a gyermekek, hanem a szülők körében is jó benyomást kelt.

Viselkedési függőségek, szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Az óvoda és a családok közös felelőssége a prevenció, személyes példamutatással, mintaadással pl. a dohányzás, az alkohol-, energiaital- és kábítószer-fogyasztás ártalmait.

Bántalmazás, erőszak megelőzése

A gyermekek minden erőszakos cselekménnyel szemben különösen érzékenyek. Az érzelmi, fizikai elhanyagolás, bántalmazás megengedhetetlen. A felnőttek felelősek azért, hogy a gyermekeket ne érjék ilyen hatások. Megelőzés: a káros hatások felderítése, veszélyeztető körülmények feltárása, a felmerülő problémák jelzése az illetékes hatóságok, szakemberek irányába.

Feladatok:

- Saját egészségünkhöz való pozitív viszony kiépítése, az életviteli szokások (higiéné, étkezés, öltözködés, mozgás, betegségmegelőzés) megalapozása, gyakorlása, hogy minden gyermek érezze és tudja, az egészség az élet, a létezés öröme, a boldogság lehetősége.
- A gyermekek testi-lelki egészségének gondozása, személyes példamutatással.
- Játékos, cselekedtető tevékenységekkel az egészségvédő magatartás kialakítása.
- A gyermekek mozgásigényének kielégítése.
- Aktivizálás a mozgásos életmódra, változatos tevékenységek felkínálásával.
- Több terület és tevékenység harmonikus összehangolása, az egységes, következetes gyakoroltatás, fokozatos bővítés.
- Az egészséges élelmiszerek megismertetése, megkedveltetése.
- Tevékeny együttműködés a szülőkkel, a gyermekeken keresztül a szülők formálása.
- Gyermekbalesetek megelőzése.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Kialakul az igénye az egészséges életmód, az egészségmegőrzés szokásai iránt.
- A fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásai kialakul.
- Testi-lelki harmóniában áll önmagával és környezetével.
- Az önkiszolgálás természetessé válik, a gyermek önállósodik.
- Az alapvető testápolási szokásokat elsajátítja.
- Megfelelő sorrendben öltözik.
- Környezetében igyekszik rendet tartani, kialakul a környezet védelmének igénye.
- Szokásává válik a kulturált étkezési magatartás.
- Készség szinten használja az evőeszközöket.
- Szívesen kezdeményez mozgásos játékokat.
- Felismeri a környezetében a baleseti forrásokat és képes elkerülni azokat.
- Tolerálja, tiszteletben tartja társai egészségügyi állapotát és az abból fakadó megkülönböztetett bánásmódot.

5.1.1. A környezet és természet ismeretén és szeretetén alapuló környezettudatos magatartás ösztönzése, a környezettudatosság erősítése

„Vállaljuk, hogy örökségünket, a Kárpát-medence természet adta és ember alkotta értékeit ápoljuk és megóvjuk. Felelősséget viselünk utódainkért, ezért anyagi, szellemi és természeti erőforrásaink gondos használatával védelmezzük az utánunk jövő nemzedékek életfeltételeit.” (Paksi L. 2013)

A környezeti nevelésen belül beszélhetünk külső környezeti nevelésről, mely az élet szeretetére és tiszteletére, felelősségre nevel. Foglalkozik a levegő, víz, talaj és a növények vizsgálatával. Illetve beszélünk a belső környezeti nevelésről, mely foglalkozik az egészségügyi ismeretekkel, táplálkozási szokásokkal, életmóddal, mozgással. A környezeti nevelés megjelenik az óvodai élet minden területén.

A környezettudatosság lényege, hogy igyekszünk olyan életmódot folytatni, amely tekintettel van környezetünkre, óvja, védi a föld természeti kincseit. A környezettudatos életmód az öko szemlélet formálásáról a fenntarthatóság pedagógiájának kialakításáról szól.

Cél:

- a környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel elősegítése
- a természet – s benne az emberi társadalom – harmóniájának megőrzésére és fenntartására nevelés
- a gyermekek környezeti erkölcsének, társadalmi-természeti felelősségének formálása
- a környezetért felelős közösségek kialakítása, valamint olyan tanulásszervezési módszerek alkalmazása, amelyekben felerősítik és felértékelik az ebbe az irányba ható felelős együttműködést

Feladat:

- ismerjék meg az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában
- használják tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, az erőforrásokat
- fedezzék fel az élménypedagógiai elemek segítségével a természet értékeit
- vegyenek részt szervezett tapasztalatszerző kirándulásokon (nemzeti parkok, gyűjteményes kertek, erdei óvoda)

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- a gyermekek képessé válnak a megszerzett tudás és tapasztalatszerzés alapján a környezetvédelmi szemlélet ok-okozati összefüggéseinek meglátására

- a környezetért tenni akaró, azt tevőlegesen megóvó gyermekké válnak
- kialakulnak olyan viselkedési normák és formák, amelyek a mindennapi élet létminőségét javítják (szelektív szemlélet, újrahasznosítás, komposztálás)
- teljes szemlélet változás a környezet megóvása érdekében, ahol is megérti azt, hogy az ember a természet része, csak akkor van esélye a boldogulásra, ha együttműködik környezetével, és nem uralkodni akar felette, ami a természet törvényeinek megértését, az élet minden formájának elismerését feltételezi.
- megértik a természet, az élet, a biológiai sokféleség jelentőségét, felfedezik a fajták sokszínűségét, megóvásuk jelentőségét.

5.2. ÉRZELMI, ERKÖLCSI ÉS ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz, és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezt szükséges, hogy

- a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék,
- a gyermek és az óvoda alkalmazottai, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze,
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek,
- annak elfogadására, megértésére neveljük a gyermeket, hogy az emberek különböznek egymástól.

Az érzelmi intelligencia legalább annyira fontos alkotóeleme a személyiségnek, mint az értelmi intelligencia. Az érzelmi intelligencia az a képesség, amelynek segítségével saját és embertársaink érzelmeit felismerjük, azonosítjuk, értelmezzük és kezeljük. Érzelmi intelligenciánk hatással van emberi kapcsolataink minőségére, a stresszel szembeni magatartásunkra és tanulási eredményességünkre is. A gyermek elsősorban érzelmi lény, legtöbb élménye saját élményéhez kötődik.

A gyermekek érzelemformáló személyi kapcsolatai a szüleikhez, pedagógusaihoz, kortársaihoz fűződnek. Verbális és nonverbális jelzéseink, értékeléseink érzelmi reakciókat váltanak ki. A pozitív érzelmek építő, a negatívak pedig gátló, romboló jellegűek, így törekednünk kell arra, hogy gyermekeink minél több pozitív érzelmi állapotot éljenek meg. Az érzelmi neveléshez szorosan hozzátartozik az erkölcsi nevelés. Az erkölcs magában foglalja a magatartás normáit, szabályait, követelményeit. Ezek az erkölcsi normák teszik a társadalmat működőképesé.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.

Pedagógiánk egészét áthatja az érzelmi- és közösségi nevelés, erkölcsi érték közvetítés, állandó példaadás.

Cél:

- Szeretetteljes, vidám, élményekben gazdag, bizalomra és elfogadásra épülő óvodai légkör kialakítása, melyben a gyermekek jól érzik magukat. Olyan kompetenciák megalapozása, amelyek elősegítik a szociális érzelmek, erkölcsi tulajdonságok kialakulását, optimista szemléletű, kiegyensúlyozott, pozitív énképpel rendelkező, érzelmekben gazdag, helyüket a környezetükben megtaláló gyermekek nevelését.
- A gyermekek biztonságérzetének megalapozása, az önbizalom erősítése és a szocializáció elősegítése.
- Társakhoz, felnőttekhez való kötődés elősegítése.

Tartalom:

- Konfliktuskezelő képesség fejlesztése a tevékenységi formákba ágyazottan, különféle módszerekkel.
- A helyes kommunikáció elsajátítása (verbális és nonverbális eszközök használata) személyes példamutatással.
- A gyermekek társas kapcsolatainak erősítése, a csoportért érzett felelősségtudat kialakítása, alkalmazkodó képesség fejlesztése, ösztönzés az együttműködésre.
- Toleráns, elfogadó magatartás elősegítése.

Feladatok:

- Az óvoda dolgozói már az óvodába lépéskor szeretettel, empátiával fordulnak a gyermekek felé, hogy elnyerjék a bizalmukat, ezzel megalapozva érzelmi kötődésüket.
- Az egyértelműen megfogalmazott szabályokkal, kiegyensúlyozott, derűs, szeretetteljes légkör megteremtése, ezáltal elősegítve, hogy a gyermekek biztonságban érezzék magukat.
- A gyermekek felé érdeklődéssel, empátiával, szeretettel odafordulva, sok beszélgetéssel megtanítani őket érzéseik megfogalmazására és kimondására, ezzel elősegítve a szociális érzelmek kialakulását, mint például az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a megértés, a figyelmesség, a türelem, a tapintat, az udvariasság, az előzékenység.
- Az óvoda dolgozói kommunikációs és metakommunikációs jelzéseikkel, értékeléseikkel, pozitív megerősítésükkel, iránymutatásukkal alakítják a gyermekek önmagukhoz való viszonyát, énképét, önismeretét, önértékelését, önirányító képességét, megtanulják a felnőttekkel szembeni viselkedésmódokat, kulturált érintkezési formákat.
- A változatos, érdekes, játékos feladathelyzetekben, valamint a különböző munka jellegű tevékenységek végzése közben önállóságuk, akaratí tulajdonságaik (önfegyelem, önbizalom, kitartás, pontosság, feladattudat, szabálytudat) alakítása.
- A gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (igazságosság, lelkiismeretesség, őszinteség, igazmondás, felelősségtudat) alakítása meséken, történeteken, mindennapi életük eseményein keresztül, valamint egyéni élményeken alapuló beszélgetésekkel.
- A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.
- A különböző szociokulturális helyzetű családokból érkező, a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, az átlagostól – pozitív vagy negatív irányban – eltérő képességű, illetve eltérő személyiségvonásokkal rendelkező gyermekek fejlődésének kiemelt figyelemmel való kísérése.
- A családok és az óvoda együttműködésének erősítése a hatékonyabb eredményesség érdekében.

- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.
- A nemzeti identitástudat, a kulturális értékek, a szülőföldre és családra való kötődés kialakítása, rácsodálkozva a jóra, a szépre, mindazok megbecsülésére.
- Kirándulásokkal és sétákkal a szűkebb és tágabb környezet sokoldalú, élményszintű felfedezés lehetőségének biztosítása, a gyermekek szemléletének formálása, hogy képessé váljanak a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jó és szép felfedezésére, valamint a veszélyek felismerésére is.
- A hagyományra vált ünnepeket a várakozás, a varázslat hatja át, a közös örömmel, a közös együttléten, a közös élményen van a hangsúly, mely mindennél jobban mélyíti a csoport összetartozását.
- A gyermekek nevelése során nagy hangsúly fektetése a jókedvre, derűre, humorra.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Optimista szemléletű, kiegyensúlyozott, pozitív énképpel rendelkező, érzelmekben gazdag, aki megtalálja helyét a környezetében.
- Elfogadja és tiszteletben tartja a különbözőségeket.
- Ismeri és alkalmazza a kulturált udvariassági szokásokat a felnőttekkel és társaival egyaránt.
- Ismeri és alkalmazza a csoport szokás- és szabályrendszerét, segítőkész, képes érzelmei kifejezésére, a konfliktusok önálló kezelésére.
- Szívesen kommunikál, érti és alkalmazza az egyszerű metakommunikatív jelzéseket.
- Eljut az önérvényesítő, én-központú magatartástól a kezdeményező, kooperatív, együttműködő viselkedésig.
- Felismeri és meg tudja fogalmazni az alapérzelmeket, mint az öröm, a bánat, a düh, a félelem, a meglepetés és az undor, képes indulatai kezelésére.
- Örömet jelent számára az alkotás, a felfedezés, ráismerés, megismerés, azaz a tudás, melyeket elsősorban játékában él át.
- Viselkedésében megjelennek az önfegyelem és udvariasság jelei.
- Észreveszi és segíti rászoruló társait.
- A körülvevő természeti és társadalmi környezetet tiszteletben tartja, szereti, védi, szülőföldjéhez kötődik.
- A gyermek ismeri szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldre és családra való kötődés alapja, rá tud csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
- Észreveszi és rácsodálkozik a szépre.
- Képes a felnőttekkel és kortársaival aktívan, eredményesen együttműködni.
- Feladat- és szabálytudata kialakult.

5.3. ANYANYELVI, ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS

“A mi nyelvünk határtalan és szabad, korlátlan terület, ahol alkotni, játszani és táncolni lehet. Mindenki a képére formálhatja. Gyönyörű tornája, labdája a ... gyermekeknek és a zseniknek.”

/Kosztolányi Dezső/

Anyanyelvünk sokárnyalátú jelrendszer, amelyet a gyermekek sokszínű tevékenysége közben, a felnőttekhez és társaikhoz való viszonyuk alakulása során sajátítanak el.

A beszéd az önkifejezés legfőbb eszköze, mely által növekszik a gyermekek tájékozottsága, biztonságérzete, gazdagodnak ismereteik. Az óvoda minden lehetséges eszközzel próbálja a gyermekekkel felfedeztetni az élőbeszéd emberközelségét, tartalmasságát, mert ez nyújt

maradandó élményt. Ez az élmény nem szűkíthető le a gyönyörködtetésre. Élményforrás lehet ugyanúgy a szép, a harmonikus, a fenséges, a humoros jelenség is – általában jóval, igazságossal összekapcsolva –, mint a rút, a torz, a rémületes, a groteszk – az erkölcsileg rosszal, elítélendővel azonosítva.

A gyermekeknek népmeséket, népi hagyományokat felelevenítő mondókákon, rigmusokon, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemein, meséin, valamint a klasszikus és a kortárs irodalmi művein keresztül történik a magas színvonalú fejlesztése.

Cél:

- A nevelési folyamat egészét átható kommunikáció által a személyiség komplex fejlesztése.
- A közvetlen környezet folyamatos és komplex módon történő megismertetése.
- Az örömmel végzett anyanyelvi játékokkal sikerélmény biztosítása és a szándékos tanulás, a belső motiváltság csíráinak kialakítása.
- A meglévő élettani beszédhibák enyhítése érdekében a hallásérzékelés és hallásészlelés fejlesztése és a beszédizmok erősítése.
- Nyitott, magabiztos, jól kommunikáló gyermekek nevelése.
- Értelmi képességek és kreativitás fejlesztése.
- Tiszta érthető beszéd és aktív szókincs kialakítása.
- Beszédkedv felkeltése, megfelelő beszédtempó kialakítása.

Tartalom:

- Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása az óvodai nevelőtevékenység egészében.
- A gyermeki közlésvágy kibontása, fenntartása, az aktív szókincs gyarapítása, gazdagítása. Olyan beszélő környezet megteremtése, ahol bátran megnyilvánulnak, kérdeznek.
- A gyermekek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, meglévő ismereteire építve változatos tevékenységek, élmény- és tapasztalatszerző lehetőségek biztosítása az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- A kognitív (megismerő) képességek és a kreativitás fejlesztése a különböző tevékenységek által.
- Spontán, tervszerű vagy fejlesztési céllal kezdeményezett beszélgetések által a gyermekek nyelvi fejlődésének elősegítése.

Feladatok:

- Az óvoda minden dolgozójának követésre méltó, személyes példája szolgáljon mintaként.
- Az anyanyelvi nevelés és kommunikáció integrált alkalmazása minden fejlesztési területen.
- Beszédszlelés, beszédértés, akusztikus-verbális emlékezet fejlesztése a megfelelő beszélő környezet biztosításával.
- A gyermekek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartása, a szókincs gyarapítása, a helyes kiejtés és mondatalkotás ösztönzése a komplex óvodai nevelés során.
- A helyes kiejtésre szoktatás, a helyzethez illő beszédfordulatok, mimika és gesztusok alkalmazására serkentés.
- Együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzésben és a korrekcióban.
- A nemzetiségi, valamint a hazájukat elhagyni kényszerülő gyerekek támogatása a magyar nyelv elsajátításában.
- Ösztönző környezet biztosítása annak érdekében, hogy kialakuljon és fejlődjön a gyermekek szándékos figyelme, kitartása, önfegyelme, türelme és feladattudata.
- A gyermek meghallgatása, a gyermeki kérdések támogatása és a válaszok igénylése.

- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés a magyar mesék és versek tárházán keresztül.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Érthetően, folyamatosan kommunikál.
- Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.
- Gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ.
- Aktívan használja a tapasztalatok során bővült szókincsét.
- Nyugodtan és figyelmesen hallgatja végig a felnőtteket és a társait is.
- Kialakul a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető, többnyire megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hangerejű és sebességű beszéd.
- Beszédét személyiségének és az aktuális helyzet által kiváltott érzelmeknek megfelelő természetes gesztusokkal, mimikával kíséri.
- Többnyire tisztán ejt minden beszédhangot.
- Képes a non-verbális jelzések megértésére.
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről.
- Elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- Felismeri és megfogalmazza az egyszerűbb ok-okozati összefüggéseket.
- Képes a figyelemösszpontosításra.
- Cselekvő szemléletes és képi gondolkodása mellett kialakulóban van az elemi fogalmi gondolkodás.

6. TEVÉKENYSÉGFORMÁK

6.1. JÁTÉK

„A játék spontán, a gyermek szabadon választott, minden külső kényszerből mentes tevékenysége. Örömforrás maga a ténykedés, a manipuláció, az elképzelés szerzi a gyermeknek az örömet.”/Méri Ferenc/

A természetes gyermeki megnyilvánulások sorában a két legfontosabb, a játék és a mozgás nagymértékben befolyásolja a gyermekek kisgyermekkorai fejlődését. A korai fejlődési tényezők nagymértékben meghatározzák az idegrendszer számos működési sajátosságát, amelyek a későbbiekben nemcsak a korai tanulás, hanem a szándékos iskolai tanulási, elsajátítási folyamatok sikerességét is befolyásolják.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó benyomásait játékában jeleníti meg. Így válik a játék kiemelt jelentőségű, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

A gyermekek játékának fejlődése tükrözi mind a szocializációt, mind az értelmi-érzelmi fejlődést egyaránt.

A nyugodt légkör, elegendő idő és hely biztosítása a tevékenységek számára természetes és magától értetődő követelmény. Minden gyermek megtalálhatja a számára legkedvesebb tevékenységet: átélheti vágyait, élményeit újra játszhatja. A gyermekek a környezetükből szerzett tapasztalatokkal a játék tartalmát gazdagítják. Ezeket a tapasztalatokat a játék során újra átélik.

Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabad játék érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységsszervezésben is meg kell mutatkoznia.

A játék folyamatában kitüntetett szerep jut az óvónőnek, tudatos jelenlétével biztosítja az élményszerű, elmélyült, kreatív gyermeki játék kibontakozását, mindig rendelkezésre áll, együttműködésre és segítségre kész, akihez bármilyen problémával szívesen fordulnak a gyermekek.

Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

Cél:

- A nyugodt, elmélyült, átszellemült játék biztosítása.
- A gyermekek egyéni vágyainak, ötleteinek kibontakoztatása az intellektuális, mozgásos és társas kapcsolatokon keresztül, melyben érvényesül a gyermekek szabadsága, önállósága.
- Az örömteli játék adta lehetőségek kiaknázásával a gyermekek teljes személyiség fejlődésének, pszichikumának, kreativitásának és a differenciált képességfejlesztésnek a megvalósulása.

Tartalom:

- A játék témáját azok a valóságmozzanatok alkotják, amelyeket a gyermek kiemel, amelyek a számára fontosak, amelyek a legnagyobb hatással voltak rá. Ez a valóság szubjektív módon való visszatükröződése. Ez teszi színessé a gyermekek játékát, ez ad alapot arra, hogy a gyermek aktuális állapotáról képet kapjunk. (Körmöczi Katalin)

Feladatok:

- A nap folyamán a feltételek biztosítása (idő, hely, eszközök, légkör).
- Változatos lehetőségek biztosítása a mozgásigény és aktivitás kielégítésére.
- Indirekt irányítással, tudatos jelenléttel, támogató, serkentő magatartással biztosítjuk, hogy a gyermekek szabadon valósíthassák meg elgondolásaikat élményeik, érzelmeik, fantáziájuk szerint.
- A játékra ösztönzés érdekében olyan problémahelyzetek teremtése, amelyek választásra készítetnek, eszközhasználatra ösztönöznek, ötletet adnak vagy serkentik a játék elmélyítését. Szükség esetén segítség, példa, minta adása.
- A gyermekek óvodán kívüli, illetve otthonról hozott tapasztalatainak és élményeinek felhasználása a játék tartalmi gazdagítása érdekében.
- A játék menetének figyelemmel kísérése, az önállóság tiszteletben tartása, szükség szerinti beavatkozás.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Játéka elmélyült, kitartó, a gyakorló játék szintjéről a szerepjáték szintjére fejlődik.
- Képes szerepvállalásra.
- Alkalmazkodik a játék szabályaihoz.
- Játszócsoporthoz tartós kapcsolatok alakulnak ki.
- Képes elfogadni játszótársai elgondolásait.
- Vigyáz a játékeszközökkel.
- Képes játékot közösen tervezni, kiválasztani.

6.2. VERSELÉS, MESÉLÉS

Nincs egyszerűbb annál, amikor a kisgyerek issza minden egyes szavát a mesélőnek és képzelete elindul abba a csodás világba, amit együtt teremtett meg azzal, akinek a meséjét hallgatja”
/Lázár Ervin/

A mesélés szórakoztat, segít a világban eligazodni, az élmények feldolgozásával oldja a szorongást, hozzájárul a gyermekek anyanyelvi neveléséhez. Napjaink jelentős mértékben digitalizált korában még nagyobb jelentőséget kell tulajdonítani az előszó, beszélgetés és a könyvek megismerésének, szeretetének. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

A mesék és a versek világa gazdag képzeleti elemekben, éppen ezért a gyermekeknek lehetősége nyílik arra, hogy az adott szereplő, szituáció a képzeletükkel felruházva jelenjenek meg előttük. A történetek, elbeszélések hallgatása közben erősítjük a gyermekekben a beszédfigyelmet, a megtisztelő odafigyelést a másik közlése iránt, miközben aktív befogadóként élik meg a hallottakat (aktivizálva az érzelmet, a gondolkodási folyamatokat). Az átélést kérdésekkel nem zavarjuk meg, hogy a cselekmények és szereplők tovább létezzenek a gyermekek belső világában.

Az élőszavas mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világgépének alakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, és egyben feloldást és megoldást kínál. A mese tárgyi világot is megelevenítő, áttelekítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világgépe csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdoló, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát, és a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás során eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.

Az irodalmi nevelés anyagának fő forrása a magyar népköltészet, a magyar gyermekköltészet, a népi dajkai hagyományok, gazdag, erős és jó alapot kínál a mindennapos mondókázásra, verselésre. Ezt kiegészítik magyar költők, írók művei, más népek, nemzetiségek mese-vers anyagának klasszikusai a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően. A gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt szerepelnek.

Az érzelmi irányítottság folytán a gyermekek mesével kapcsolatos véleménye rajzban, bábjátékban, szerepjátékban is megjelenhet.

Cél:

- Irodalmi élmény nyújtásával a gyermek érzelmi, esztétikai, erkölcsi, értelmi fejlődésének elősegítése.
- Pozitív személyiségjegyek megalapozása.
- A magyar népi kultúra elemeinek, hagyományainak közvetítése.
- A mindennapi mesélés, verselés, mondókázás által a gyermekek lelki nyugalmának biztosítása.

Tartalom:

- Állatmesék, láncmesék.
- Ölbéli játékok, állathívogatók.
- Ismert költők ritmikus, játékos versei.
- Tündérmesék, meseregények.
- Népi mondókák, halandzsza szövegek, kiolvasók.
- Vidám, humoros versek, klasszikus és magyar költők versei és művei.
- Történetek, elbeszélések.
- Mesék bábozása, dramatizálása.
- A gyermek saját vers- és mese alkotása.

Feladat:

- Az esztétikai élménynyújtáson kívül fontos feladata irodalmi nevelésünknek a gyermekek anyanyelvi nevelése: az érthető, kifejező, hatásos és meggyőző beszéd készségének kialakítása.
- Művészi értékű, népi, klasszikus és kortárs irodalmi alkotások válogatása a gyermekek korosztályának és fejlettségének megfelelően. Az irodalmi anyag gyermekközpontú, korosztályos, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek szerinti, tudatos, igényes megválasztása.
- A gyermekek fokozatosan szoktatása a mese figyelmes végighallgatására, a többszöri meghallgatás után dramatizálásra is sor kerülhet.
-
- Lehetőségek megragadása a kiolvasók, versek ismételtetésére, beszélgetésre és beszélgetésre.
- Példamutató kommunikáció az óvoda dolgozói részéről.
- Mese, vers tevékenységek mindennapi szervezése, az élményszerű befogadáshoz befogadó légkör teremtése.
- A saját, személyes élmények elmesélésére ösztönzés.
- A szerepvállalás támogatása, a sikeresség elősegítése.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Várja, kéri a mesemondást.
- Szívesen mesél, bábozik, dramatizál.
- Szívesen mondogat verseket, mondókákat.
- Maga is kitalál történeteket, meséket, különféle rigmusokat, mondókákat.
- A gyermek elmélyült befogadóvá, a művek újraalkotóivá válhatnak.
- Képről mondatokban beszél.
- Folyamatosan, összefüggő mondatokban fejezi ki magát.
- Megfelelő szókinccsel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára gondolatai érthető kifejezését.
- Beszédkedve erősödik.
- Kialakul a könyv szeretete és tisztelete.

6.3. ÉNEK, ZENE, NÉPI JÁTÉK, TÁNC

“Ide bizony a zene elemi tüneményeinek a gyermekkorban kezdődő, fokozatos beidegzése sok éven át való gyakorlása kell... Kezdeni már az óvodában kell, mert ott a gyermek játszva megtanulja azt, amire az elemiben már késő.” /Kodály Zoltán/

A környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermekeknek, egyben felkeltik a gyermekek zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, hallgatása, a néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.

Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú érték közvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve. Az éneklés, zenélés, népi játékok, néptánc a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

Cél:

- Örömteli, élményekben gazdag tevékenységekben, a zenei ízlés, esztétikai fogékonyság kialakítása.
- A néphagyományok, gyermektáncok megismerésével a nemzeti identitástudat kialakítása.
- Zenei képességek fejlesztése.

Tartalom:

- Ritmusérzék fejlesztése egyenletes lüktetés érzékeltetésével, tempóérzék fejlesztésével, dalok, mondókák ritmusának megismertetésével, különféle mozgások összekapcsolásával, táncos lépésekkel.
- Hallásfejlesztés a magas-mély, a halk-hangos közti különbség felismertetésével, alkalmazásával, belső hallás fejlesztésével, hangszín, zörejhangok felismertetésével, dallamfelismeréssel, dallambújtatással.
- Harmonikus mozgás fejlesztése térformák alakításával, egyszerű táncmozdulatok elsajátításával, különféle táncos formák megismertetésével.
- Komplex képességfejlesztés pl. dalfelismeréssel, visszhangjátékkal, improvizációs készség, kreativitás, belső hallás fejlesztésével.
- Hangszerek megismertetése.
- A gyermekek megismertetése nép- és műzenei alkotásokkal.

Feladat:

- Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások felhasználásával a gyermekek zenei képességeinek (ritmus, éneklés, hallás, mozgás, zenei alkotó képesség) fejlesztése.
- A népdalok, a népi játékok által a hagyományok megismertetése, átörökítése.
- Tiszta, szép énekléssel és szövegkiejtéssel pozitív mintaadás.
- Egyszerű ritmushangszerek használatának megismertetése.
- A zenehallgatási anyag igényes, életkornak megfelelő megválasztása.
- A jeles napokhoz, ünnepekhez kapcsolódó mondókák, dalok megismertetése.
- Változatos zenei élményhez juttatás.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Kialakul a belső motiváció az éneklésre.
- Tud néhány dalt tisztán, helyes szövegkiejtéssel egyedül is énekelni.
- Tud dallamot, vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni.
- Tud társaival különböző térformákat alakítani, képes játékos táncmozdulatokra.
- Megkülönbözteti és alkalmazni tudja a zenei fogalompárokat.
- Megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától, tudja mindkettőt a dalból kiemelni.
- Felismeri a zörejeket, zenei hangokat.
- Hosszabb éneket, hangszeren előadott dalt figyelmesen, érdeklődően végighallgat.
- Megbeszélés vagy egyéni ötletek alapján az éneklést egyszerű hangszerekkel tudja kíséni.

6.4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

„Az ábrázoló tevékenység célja nem maga a tevékenység során létrejövő bármiféle alkotás, annak esztétikai értéke! A létrejövő „mű” csak mint jelzés – mint a gyakorlati ismereteinek, érzelmi életének, kezűgyességének leképezése – kezelendő! A cél a vizuális észlelés, emlékezés, képzelet, a vizuális gondolkodás pontosabbá, könnyedebbé tétele, az intellektuális látás kialakítása!”

/dr. Balázsné Szűcs Judit/

Az ábrázoló tevékenység beépül az óvodás gyermekek mindennapjaiba, játékába, mely kezdetben kísérletezés az anyagokkal, eszközökkel, ezekből különböző jelek, formák alakulnak, melyekből kompozíciókat alkot.

A mindennapi ábrázolás zömében spontán tevékenység, mely teljes szabadsággal épül be a többi játéktevékenység közé. A gyermeki alkotások témája legtöbbször nem egy konkrét élmény, hanem sok élményből összeálló tapasztalat. A lelkes belső izgalom a legnagyobb kincs, amit a gyermekekben meg kell őriznünk.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Cél:

- A gyermekek személyiségének formálása a vizuális tevékenységek során.
- Olyan készségek kialakítása, amelyek az írás előkészítésében rendkívül fontosak.
- A tevékenység örömeinek megérettetése.
- Igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikus formálására.
- A szép iránti nyitottság kialakítása, az esztétikai élmények befogadása.

Tartalom:

- Képalakítás képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendezésével, változatos technikákkal, eszközökkel és alapanyagokkal.
- Plasztikus formák létrehozása mintázási technikák alkalmazásával, a barkácsolás és a kézimunka eszközeivel.
- Építés közben ismerkedés a különböző tárgyak formáival, alakzataival, rakosgatással, sorakoztatással, a több napon át tartó építés lehetőségével.
- Közös sík- és térbeli, többalakos kompozíció megjelenítése.
- Környezetalakító, díszítő munka az esztétikus tárgyi környezet kialakítása érdekében.
- Ismerkedés műalkotásokkal, népművészeti elemekkel.

Feladat:

- Szemlélődésre, gondolkodásra, esztétikai élmények befogadására, alkotásra ösztönző, környezetet kialakítása.
- Szűkebb és tágabb környezet megismertetése annak érdekében, hogy gazdagodjon képzelő erejük, absztrakt látásmódjuk, esztétikai élményük.
- Az ábrázoló tevékenységekhez egész nap folyamán megfelelő tér és változatos eszközök biztosítása.
- A tevékenységek gyakorlásához megfelelő méretű, minőségű és mennyiségű anyagok, eszközök, valamint idő biztosítása, előtérbe helyezve a természetes anyagok, termékek felhasználását. Új megoldások keresése, kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra nevelés.
- A gyermekek megismertetése az eszközök célszerű használatával, a különböző anyagokkal, technikai alapelemekkel, eljárásokkal.
- Témák felajánlása az ábrázoló tevékenység változatosabbá tételéhez.
- Pozitív mintaadás a vizuális tevékenységek során, közös élményekhez juttatva a gyermekeket.
- Megfelelő légkör biztosítása: szükség esetén motiválva, buzdítva, ötletet adva, lehetőséget teremtve, szokásokat kialakítva.
- A gyermekek megismertetése műalkotásokkal, népművészeti elemekkel.
- A gyermekek önálló alkotó munkájának támogatása.

- Kiállítási lehetőség megteremtése a gyermekek munkáiból.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Mondanivalójukat vizuálisan ki tudják fejezni.
- Az építésben, téralakításban sokféle tapasztalattal rendelkeznek.
- A tárgyak térbeli kiterjedését, főbb formai jellemzőit felismerik, megnevezik.
- Képalakításaikban egyéni módon és változatos formában jelennek meg élményeik, elképzeléseik, képzeletük.
- Észreveszik környezetük színhangulatát és saját alkotásaikban is érvényesítik kedvelt színeiket.
- Alkotásaikra jellemző a részletező formagazdagság, emberábrázolásaikra az egyszerűbb mozgások ábrázolása.
- Megfigyeléseiket és elképzeléseiket felhasználják a különböző formák mintázásában, plasztikai munkáikban.
- Önállóan alkalmazzák a megismert technikákat, díszítő eljárásokat, az eszközöket készségszinten kezelik.
- Örömmel vesznek részt környezetük szépítésében.
- Érdeklődnek egymás produktuma iránt, önálló véleményt alkotnak.
- Motiváltak készülő alkotásaik tökéletesítésében.

6.5. MINDENNAPOS MOZGÁS

“5 éves kor után már alig alakulnak ki új, alapvető mozgásformák, viszont a meglévők csiszolódnak. A későbbi fejlődés üteme attól függ, hogyan foglalkoztatták a gyermeket az első évtizedben.”

/ Dr. Bakonyi Ferenc/

A mozgás a játékkal együtt a gyermek legtermészetesebb megnyilvánulási formája. Ez a két tevékenység nem is válik szét a gyermek életében a legtöbb esetben.

A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához.

Szervezeti keretek:

- a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,
- b) irányított, mindennapos mozgásfejlesztés,
- c) szervezett mozgásos tevékenység.

A mozgásfejlesztést tágran értelmezzük. Az aktív nagymozgástól kezdve a finommotoros manipulációig mindent magába foglal, és elősegíti az egész személyiség fejlődését. Kedvezően befolyásolja az értelmi és szociális képességek alakulását is ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező hatása egymásra. Gyermkeink mozgásának fejlettsége képet ad az általános fejlettségi szintről, a fejlődés üteméről. A reális kép megléte nélkülözhetetlen, mert a fejlődést segíteni csak a meglévő szinthez igazodva lehet.

Igyekszünk a mozgás személyiségformáló hatását a lehető legjobban kihasználni. Olyan környezetet és lehetőségeket teremtünk a gyermekek számára, amik lehetővé teszik a mozgástevékenységek gyakorlását.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítjuk. Törekszünk a gyermekeket

legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széles körű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. Megszervezhető tornaszobában, csoportszobában, játszóudvaron is.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

Cél:

- A gyermekek mozgásigényének kielégítése egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó, rendszeres egészségfejlesztő testmozgással, természetes és mesterséges körülmények között.
- A pszicho-motoros készségek és képességek kialakítása, formálása és fejlesztése.
- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, harmonikus, szép mozgássá alakítása.
- A komplex testmozgások által az erkölcsi és akarati tulajdonságok, mentális képességek – pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlesztése, a hátrányok kiegyenlítése.
- A mozgás szeretetére építő életvitel, életmódszemlélet megalapozása.
- A mozgásból fakadó fokozott baleseti lehetőségek megelőzése, elkerülése. Önmagára vigyázó és társaira figyelő gyermek nevelése.

Tartalom:

- Testnevelési játékok: szerep- és utánzó játékok, szabályjátékok, futó- és fogójátékok, sor- és váltóversenyek, labdajátékok.
- Nagymozgások alkalmazása a mindennapokban spontán és irányított mozgástevékenységek során (csúszás, kúszás, mászás, járás, futás, ugrás, dobás).
- Óvodás korban előforduló tartáshibák és lábstatikai rendellenességek megelőzésére és azok javítására vonatkozó gyakorlatok alkalmazása.
- Megfelelő és változatos eszközök (tornaszerek, kézi-szerek) használata.
- Mindennapos testmozgás lehetőségének megteremtése.

Feladat:

- A gyermekek teljes személyiségének kibontakoztatása érdekében azon feltételek megteremtése, amelyek elősegítik a pszichoszomatikus fejlődést, növelik a szervezet teherbíró, ellenálló és alkalmazkodóképességét.
- Jó levegőjű, tiszta környezet biztosítása, a szabad levegő kihasználása.
- Alapvető testi képességek (erő, gyorsaság, állóképesség, ügyesség) fejlesztése különböző gyakorlatokkal.
- Kondicionális és koordinációs képességek, a mozgékonyaság és hajlékonyság fejlesztése változatos eszközökkel, módszerekkel, technikákkal.

- Mozgásos tevékenységekhez szükséges szervezési feladatok végrehajtása.
- A szabad játék kereteiben végzett mindennapos frissítő mozgás feltételeinek megteremtése.
- A minden nap biztosított aktív szabad játék mellett az irányított mozgásos tevékenységek hangsúlyos megjelenése, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.
- A gyermekek mozgáskultúrájának fejlesztése.
- Sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási lehetőségek biztosítása a különböző mozgástevékenységek során.
- Mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása, amelyek kedvezően hatnak a kondicionális és koordinációs képességek, illetve a mozgékonyág, hajlékonyság fejlődésére.
- A mozgásanyagok összeállítása során a gyermekek egyéni fejlettségi szintjének figyelembe vétele.
- Preventív jelleggel tartásjavító gyakorlatok, mozgásformák beiktatása a mindennapokba (szükség szerint szakemberek bevonása).
- Változatos módszerek, eszközök, foglalkoztatási formák alkalmazása.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Szeretik és igénylik a mozgást.
- A csoportszobában, az udvaron, a szabadban önállóan is megtalálják azokat a mozgáslehetőségeket, amelyek élvezetet nyújtanak számukra és másokat sem zavarnak vele.
- Betartják a szabályokat, a balesetek elkerülése érdekében vigyáznak önmagukra és társaikra.
- Növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik, finommozgásokra képesek.
- Testi erejük növekszik, cselekvőképességük egyre gyorsabb, mozgásuk egyre kitartóbb, erősödik akaraterejük.
- Megismerik saját képességeik lehetőségeit és korlátait.

6.6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

“Amit csak hall a gyermek, könnyen elfelejti. Amit lát is, már inkább megjegyzi. De amiben ő maga is tevékenyen részt vesz, az biztosan bevésődik az emlékezetébe.” /Kodály Zoltán/

A gyermek és környezete

A gyermekek beleszületnek egy környezetbe, egy családba, amelynek hatásait mintakövetéssel szokássá alakítják. Ezek a szokások később bővülnek, különösen az óvodába kerüléskor. A környezeti nevelés maga az óvodai élet. Ahogy játszunk, mozgunk, étkezünk, ahogy alakítjuk emberi kapcsolatainkat, amilyen anyagból vannak a játékaink és bútoraink, ahogy vigyázunk a vízre, az energiára, egymásra.

A környezeti nevelés elsősorban a szokásokon, a környezettel való kapcsolattartás hétköznapi apró történésein keresztül érvényesül. Tudatos nevelő-tervezőmunka és irányítás mellett a gyermekek tapasztalataira, élményeire, érdeklődésére, kíváncsiságára támaszkodva nyújtunk új ismereteket. A környezeti nevelés az emberi kapcsolatok világára is kiterjed: a szeretet, a tolerancia, a békés, kiegyensúlyozott magatartás, amely kirekeszti az agressziót, a gyengébbek, a kisebbségben lévők bántalmazását. Fontos a szavak tisztasága, a szándékok, cselekedetek szépsége.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és

néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Cél:

- A gyermekeket körülvevő szűkebb és tágabb környezet tapasztalatok általi megismerése életkoruknak megfelelő szinten.
- Pozitív érzelmi viszonyulás kialakítása a természeti- emberi- tárgyi világ értékei iránt.
- Környezettudatos, a környezetre figyelő, környezetbarát magatartás, gondolkodás megalapozása.
- A környezetünkben élő növények, állatok megismerése.
- Az időjárás változásainak, az évszakok váltakozásainak megismerése.
- A napszakok, napok, hetek, hónapok periodikusságának észlelése.
- Az ember, a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, szokások megismerése.
- A természet szeretetének megalapozása, a természet szépségének védelme.
- Bevezetés a közlekedéssel kapcsolatos ismeretekbe.

Tartalom:

- A környezetért való tevékenykedés, melyhez fontos, hogy minél gyakrabban éljék át a gyermekek az „én is tudok valamit tenni a környezet épségéért” élményét.
- A környezettudatos magatartás megalapozása.
- A tapasztalatszerzés, közös élmények lehetőségének gyarapítása a városunktól távolabbra szervezett kirándulások alkalmával.
- A természet védelmének és szeretetének megalapozása.
- A külső világ tevékeny megismerésének az évszakok folyamatos változásaihoz való kapcsolása a természeti, tárgyi és társadalmi környezet összefüggései mentén.
- „Természetsarok” létrehozása, ahol a közösen gyűjtött természeti kincseket tároljuk.
- Az időjárás és a természet változásainak, az idő múlásának és ritmikus ismétlődésének megfigyelése.
- Társadalmi környezetünk megismerése (intézmény- és üzemlátogatások, stb.).
- Biztonságos közlekedés gyermekszemmel: a gyalogos- és a közúti közlekedés szabályainak megismerése.

Feladat:

- Folyamatos és alkalmi megfigyeléssel, az adódó lehetőségek megragadásával az élményanyag biztosítása. Az otthonról hozott tapasztalatok, élmények, ismeretek felhasználása és a gyermeki kíváncsiság kielégítése tevékeny részvétel által.
- Közvetlen találkozás a természetvédelemmel, környezetvédelemmel.
- Optimális feltételek biztosítása a képességfejlesztéshez, összefüggések felfedezéséhez.
- A szabad levegőn való tartózkodás során a spontánul adódó lehetőségek kihasználása.
- Élményszerző séták, kirándulások szervezése.
- Zöldségek, gyümölcsök kóstolgatásával a gyermekek különféle ízekkel való megismertetése.
- A természet változásainak, periodikusságának megfigyeltetése, ok-okozati összefüggéseinek megláttatása, a természet törvényszerűségeinek szemléltetése komplexitásra törekedve.
- A napirend, hetirend ismétlődésével, a hét napjainak megnevezésével az időkeretek periodikusságának érzékeltetése.
- A testi épség megőrzésének tudatosítása, balesetmentes és egészséges környezet biztosítása.
- Közlekedés eszközeinek, szabályainak megfigyeltetése.
- A szülőföldhöz való kötődés alapjainak lerakása.

- Szerepek, magatartási módok megtanulása, viselkedési és életviteli stratégiák kialakítása és gyakorlása.
- Környezeti értékek felismertetése, fogalmak tisztázása.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Meglátják, és értékelik a környezetükben rejlő szépségeket, ragaszkodnak szülőföldjükhöz.
- Óvják, védik környezetüket, vigyáznak a rendre, szándékosan nem bántják az élőlényeket.
- Észreveszik a környezetben és természetben lévő egyszerű ok-okozati összefüggéseket.
- Aktívan részt vesznek a hagyományok ápolásában.
- Tudják a személyes adataikat, lakcímüket.
- A környezetükben élő növény- és állatvilág sok fajtáját ismerik.
- Ismerik és alkalmazzák az elemi közlekedési szabályokat.
- Az őket érdeklő problémákat belső késztetés hatására igyekeznek megoldani.
- Törekszik a környezet védelme érdekében a tudatos, felelősségteljes cselekvésre, a fenntartható környezet kialakítására.
- Tudják az évszakok, hónapok, napok, napszakok neveit, sorrendiségét.

Matematikai tartalmú tapasztalatok

A környezet megismerése közben matematikai ismeretek, tapasztalatok birtokába is jut a gyermek. Matematikai fogalmakkal állandóan találkozik, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük. A matematikai kifejezések először passzív szókinccsé válnak, majd valamennyi beépül beszédükbe. A matematika tartalmú tevékenység rugalmas, fegyelmezett gondolkodásra, a felfedeztetés pedig az ötletes megoldások keresésére nevel.

Cél:

- A gyermekeket körülölelő világ téri–formai-mennyiségi összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása.
- A gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltése és pozitív viszony kialakítása a problémahelyzetek megoldásához, a logikus gondolkodás megalapozásához.
- A fölfedezések útján új összefüggések keresése, önálló megoldások és ítéletek alkotása, kreatív képességek kibontakoztatása.
- Az életkornak megfelelő számfogalom és a számkép kialakítása.

Tartalom:

- Tárgyak, személyek összehasonlítása, válogatások, rendezések, halmazalkotások.
  - Tárgyak, személyek tulajdonságainak felismerése, megnevezése.
  - Tárgyak, személyek összehasonlítása felismert tulajdonságok szerint.
  - Kiválogatás, általános vagy kiemelt tulajdonságok szerint.
  - Szétválogatás (osztályozás) meghatározott tulajdonságok szerint.
  - Rendezés meghatározott elv, szempont, tulajdonság alapján.
  - Irányított összehasonlítások.
  - Szavakban történő összehasonlítások.
- Számfogalom előkészítése, alapozása.
  - Mennyiségek összemérése.
  - Halmazok összehasonlítása, összemérése (párosítások).
  - A mennyiségek mérhető nagysága: mérések.
  - A halmazok számlálható tulajdonsága: darabszám.
- Tapasztalatok a geometria körében.
  - Építések, alkotások szabadon és másolással.

- Tevékenységek tükörrel.
- Tájékozódás térben, síkban.

Feladat:

- A nevelés és a fejlődés optimális feltételeinek biztosítása.
- A gyermek természetes kíváncsiságára, érdeklődésére és az önálló problémamegoldás iránti igényére való támaszkodás.
- Élmények és a tapasztalatszerzés lehetőségeinek biztosítása minél több érzékszerven keresztül.
- Problémaszituáció megteremtése.
- A gyermekek kognitív (megismerő) képességeinek fejlesztése.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén:

- Képesé válik, hogy a pedagógus kéréseit, utasításait megértse.
- Matematikai jellegű problémáról gondolatait elmondja, ítéleteket alkot, vállalkozik a megoldásra.
- Képes tulajdonság szerinti válogatásra, sorba rendezésre.
- Érti és használja az összehasonlítást kifejező szavakat.
- Tud mérni, összemérni, párosítani.
- Elő tud állítani különféle elrendezéssel, bontással ugyanannyit, többet, kevesebbet.
- Tud számlálni és elemi műveleteket végezni legalább abban a számkörben, ahány éves.
- Azonosítani tud egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.
- Másolással képes megépíteni a mintával megegyező térbeli és síkbeli alakzatokat.
- Képes a térbeli és síkbeli alakzatokat szétválogatni különböző geometriai tulajdonságok alapján és egyszerű tulajdonságokat megnevezni.
- Meg tudja építeni 2-4 elemből álló alakzat tükörképét zsebtükör segítségével.
- Térben és síkban való tájékozódás során érti és követni tudja az irányokat, alkalmazza a helyeket kifejező névutókat.

6.7. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

“Ő azt hiszi, csak játszik. De mi már tudjuk, mire megy ki a játék. Arra, hogy e világban otthonosan mozgó, eleven tevékeny ember válják belőle.” /Varga Domokos/

A munkára nevelés is az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat, ami áthatja a gyermekek mindennapi tevékenységének egészét. A gyermekek számára gyakran nem is válik szét a játéktól és a cselekvő tanulástól. A személyiségfejlesztés fontos eszközének tekintjük a munka és munka jellegű tevékenységek örömmel végzett gyakorlását.

Cél:

- Készségek, képességek és olyan tulajdonságok megalapozása, mint kitartás, önállóság, felelősségvállalás, céltudatosság, együttműködés és kötelességtudat.
- A cselekvő tapasztalással a munkavégzéshez szükséges attitűdök formálása és a saját és mások elismerésére nevelés.
- Egyes munkafolyamatok megismerttetése.

Tartalom:

- Önkiszolgálás: a gyakorlás során olyan célszerű munkafogások elsajátítása, mellyel gyorsabbá és pontosabbá válik a tevékenység.
- Naposi munka: az étkezés körüli tennivalókban eszközök kiosztása, elrakása, öltöző és mosdó rendjének megőrzése, teremrendezés, segítség társaknak, felnőtteknek.
- Alkalomszerű munkák: a gyermekben ösztönösen jelenlévő segítőkészség felszínre hozása olyan munkamegosztással tervezhető feladatokban, mint segítség az óvoda dolgozóinak, társnak, egyéni és eseti megbízatások teljesítése, játékjavítás, környezet rendjének megővése, ünnepi dekoráció készítése.

- Növények gondozása: az óvoda udvarán végzett közös munka közös öröm forrása, mint az őszi és tavaszi gereblyezés, levélszállítás, fűgyűjtés.

Feladat:

- A játékos jelleg megőrzésével annak biztosítása, hogy a gyermekek örömmel végezzék a munka jellegű tevékenységeket.
- Tudatos tervezéssel és szervezéssel, együttműködéssel és folyamatos pozitív megerősítéssel a gyermekek munkájának figyelemmel kísérése, értékelése.
- A munkavégzés által is lehetőség teremtése a környezet megismerésére, tapasztalatszerzésre.
- Megfelelő mennyiségű és minőségű eszköz biztosítása a tevékenységekhez, azok balesetmentes használatának megtanítása.
- A gyermekek sikerélményekhez juttatása az önmagáért és a közösség érdekében végzett munka során.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén:

- A gyermek ügyel saját személye és környezete rendjére.
- Szívesen vállal munka jellegű megbízatásokat, munkatevékenységében kitartó.
- A munkavégzésnél használt eszközöket rendeltetésüknek megfelelően használja.
- Az étkezőasztalt esztétikusan teríti meg.
- Részt vesz a teremrendezésben.
- Értékeli és megbecsüli mások munkáját.

6.8. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

“A tanulás ne lecke legyen a gyermeknek, hanem szívdobogtató élmény!”

/József Attila/

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját.

A tanulás jellege megköveteli az alkalmazott módszerek játékos alkalmazását. Fontos szempont, hogy a gyermekek érdeklődési körébe tartozó dolgokról, tevékenységének spontaneitásából induljunk ki.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, az érzékszerveit foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása. Az óvodapedagógus pozitív megerősítéssel segíti a gyermek személyiségének kibontakoztatását.

Cél:

- Az óvodai tanulás elsődleges célja a gyermekek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg.
- A nevelési folyamat egészét átható, a gyermek cselekvő aktivitására, közvetlen, több érzékszervét foglalkoztató tapasztalására és élethelyzetekben való gyakorlásra épített folyamatos ismeretszerzés és tevékenység, mely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.
- A közvetlen környezet folyamatos és komplex módon történő megismertetése.

- Az önként vállalt részvétellel, az örömmel végzett tevékenységgel, a gyermek egyéni teljesítő képességéhez mért feladatokkal sikerélmény biztosítása és a szándékos tanulás és a belső motiváltság csíráinak megjelenítése.

Tartalom:

- Utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás.
- Spontán játékos tapasztalatszerzés biztosítása a külső és a belső világ megismerése során.
- Önálló tapasztalatszerzés ösztönzése a felnőttek és a társak által adott minta alapján.
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretek rendszerbe foglalása, a képzetek, fogalmak, szavak értelmének adekvát használata során.
- A játékos cselekvéses tanulás biztosítása, a helyszíni tapasztalatszerzés feltételeinek megteremtése, a valóságghú észlelés, a kreativitás fejlesztése során.
- Az irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés, feldolgozás útján cselekvéses formában, játékos helyzetekben, célszerűen választott eszközökkel történik.
- A gyakorlati problémamegoldások lehetőségének biztosítása, mely hozzájárul a gyermekek értelmi képességeinek fejlődéséhez.

Feladat:

- A tanulást biztosító feltételek megteremtése során a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire történő építkezés.
- A gyermekek megismerési vágyának, kíváncsiságának, sokoldalú érdeklődésének feltérképezése, kielégítése.
- Érzelem gazdag, biztonságot nyújtó, kölcsönös bizalomra épülő légkörben, ingerekben és élményekben gazdag környezet biztosítása.
- Komplex ismeretek nyújtása, mozgásra és élményekre épülő tapasztalatszerzés biztosítása, melyek magukban foglalják a szenzomotoros, szociális és verbális tanulást egyaránt.
- A szerzett tapasztalatok folyamatos rendszerezése, a gyermek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése.
- A módszerválasztásban érvényesüljön az egyes gyermekek szükségleteinek, ill. a gyermeki ismeret jellemzőinek figyelembevétele.
- Olyan szervezeti forma megválasztása, amely függ a tevékenység tartalmától, a résztvevő gyermekek számától, összetételétől, fejlettségétől (differenciáló, egyéni vagy mikro-csoportos, illetve kooperatív technikák).
- Személyre szabott pozitív értékeléssel a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítése.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermek az egyszerű feladatokat megérti és önállóan végre is hajtja.
- Ha a helyzet megkívánja, kivárára, türelemre képes.
- Érdeklődik környezete tárgyai, jelenségei és ezek összefüggései iránt.
- Feladatai végrehajtásában kitartó.
- Megfelelő idejű szándékos figyelemre képes.
- Képes a már elsajátított ismeretek szándékos felidézésére.

7. A GYERMEKEK MÉRÉSE, EGYÉNI DOKUMENTÁCIÓ

A törvényi előírásoknak megfelelően legalább félévente dokumentáljuk méréseinket, tapasztalatainkat. Az elektronikus tanulmányi és adminisztrációs rendszerben rögzítjük az eredményeket és a fejlesztendő területeket, a szülő is a rendszeren keresztül tájékozódhat a mérések, megfigyelések eredményeiről.

MOSOLYGÓ KÖZPONTI ÓVODA

„Te egyszer s mindenkorra felelős lettél azért, amit megszelídítettél.”

/Antoine de Saint-Exupéry/

8.1. MOSOLYGÓ KÖZPONTI ÓVODA

Óvodánk épülete az idők során több funkciót is betöltött: volt alsó tagozatos osztályterem, óvoda, legutóbb pedagógiai szakszolgálat. A 2013-14-es nevelési évtől ismét óvodaként működik.

Az akadálymentesített óvodában két csoportszoba került kialakításra, tágas alapterülettel, továbbá központi óvodaként az intézmény titkársága is helyet kapott.

Munkánkat a ránk bízott gyermekek feltétel nélküli szeretete jellemzi, kiemelt helyen szerepel a természetvédelem iránti nyitottság, az új pedagógiai nézetek és kutatások iránti érdeklődés. Munkavégzésünkre jellemző a lendületesség, a jó csapatmunka és a kiváló szervezőkészség. Pedagógiai programunkkal, hitvallásunkkal a nevelőtestületünk példamutató környezetvédővé kíván válni, akik a jövő nemzedékébe „palántálgát” a környezettudatos magatartást.

Óvodánk csendes, családi házakkal körül vett zöldövezeti környezetben fekszik, szomszédban a madárdaltól hangos Ligettel, távol a főútvonaltól, annak minden káros hatásától.

Hangulatos, hatalmas fákkal övezett az udvarunk, ahol árnyas zöld területek (cserjék, virágos kert, óvodai konyhakert) és napos részek egyaránt megtalálhatóak, amelyek gazdag lehetőséget kínálnak a környezettudatos szemlélet kialakításához (megfigyelésekhez, vizsgálódásokhoz, kísérletekhez). Az óvodánk külső, szabad területe ideális, a gyermekeink életkorának megfelelő, differenciált, változatos mozgásra ad lehetőséget.

Kétszeres Zöld Óvoda címmel rendelkezünk, Madárbarát Óvoda és Állatbarát Óvoda vagyunk.

Cél:

- Annak a szemléletmódnak a kialakítása, melyben a gyermek megtapasztalja, hogy a természeti-, emberi-, tárgyi világ értékei fontosak az ember számára.
- A fenntarthatóság szemléletének megalapozása kisgyermekkorban.
- A környezetért tenni akarás igényének kialakítása, tudatosítva azt a szemléletet, hogy a jövő rajtuk is múlik.
- A helyi természeti értékek védelme, a környezettudatos magatartás kialakítása.
- A magyarországi növény- és állatvilág alapszintű ismerete. A gyógynövény kultúrák újbóli felfedezése.
- A mezőberényi népművészeti, kézműves mesterségek megismerése, múltunk megismerése és értékeinek átmentése a jelenbe. Ezáltal saját városunkban élő és alkotó, dolgozó emberek munkájának megismerése.
- A zöld közösségek felkutatása, a zöld jeles napok, világnapok megünneplése.
- A gyermek és a felnőtt közösség ökológiai szemléletének, életmódjának, pozitív környezettudatos magatartásának kialakítása.
- Pedagógus közösségünk zöld szemléletének módszertani sokszínűségének gyarapítása

Feladat:

- **Természetvédelem**
  - Környezeti problémák megláttatása és meglátása, azok megelőzésére nevelés. Valljuk, hogy ahhoz hogy megvédjük, ismernünk kell azt! Gyermekeink számára a mikroszkóp, a bogárvizsgáló, tanösvény és az internetes WEB kamera stb., új utat nyit, új nézőpontot hoz a világra.
  - A természeti értékekhez és a körülöttünk élő emberekhez fűződő pozitív érzelmi viszony alakítása. Megértetni azt, hogy a Földön élő minden növénynek és állatnak szerepe van, az életünk részei. Óvni, védeni kötelességünk. Ennek egyik állomása, a tudatos fogyasztóvá válás, és a megfelelő hulladékkezelési szokások kialakítása.
  - Az élménypedagógia eszközével tesszük a természetvédelemre érzékennyé, tenni akaróvá gyermekeinket. A tapasztalatszerzés a legjobb tanulási forma, napi szinten

lehetőség nyílik a terepen- ligetben, útparton, legelőn- gyakorolni a növény- és állathatározást, így az egyéni fejlesztés is megvalósul.

- Óvodánk a környezet,- az egészség- és a természetvédelem érdekében széleskörű kommunikációt fordít a gyermekeinken túl, közvetlen partnereinkkel, a szülőkkel, iskolákkal, helyi intézményekkel, hagyományápoló egyesületekkel, civil szervezetekkel
- **Környezetvédelem és környezettudatos magatartás alakítása az élménypedagógia eszközeivel**
  - Az élő és élettelen környezeti tényezők megismerése, megértése, ok-okozati összefüggések megláttatása, a helyi lehetőségek kihasználásával.
  - ÖKO látásmód megalapozása – „kölcsonkapott Föld” elvének megismerése, továbbadása a városi szintű rendezvényünk a „Zöldág-járás”, az ÖKO játszóház megszervezése stb. segítségével.
  - Megújuló energiaforrások megismertetése, a takarékos energia felhasználásra nevelés, a kísérletezés módszerének megtapasztalása a kooperatív tanulás kialakítása a témában.
  - Ökológiai lábnyom fogalmának megismerése, annak minimálisra való csökkentése, tudják azt, hogy minden, amit teszünk, következménye van a környezetünkben.
  - Újrahasznosítás elvének gyakorlása, minden nevelési területben. A szelektív szemlélet és a komposztálás ésszerűségének, lépéseinek megismerése, gyakorlása.
  - A fenntarthatóságra nevelés érdekében tett lépéseink az óvodánk dokumentumaiban kiemelt helyen szerepelnek.
  - Ismerjék meg a komposztálás fontosságát, hasznát és a környezetünkre gyakorolt hatását
- **Egészséges életmódra nevelés**
  - „Egészség a legfőbb érték” szemléletmód alakítása, a témában szervezett alkalmainkon, bevonva legfőbb partnereinket és támogatóinkat.
  - Az egészséges életvitel szokásainak tudatosítása, gyakorlása napi szinten, szakemberek segítségével.
  - A cselekvéses tanulás módszerének segítségével ismerjék meg a gyógynövényeket, gondozásuk folyamatait, alkalmazásuk formáját, fogyasztásuk hasznát, szabályait.
  - Az óvodánkban kialakított konyhakertben a gyermekek aktívan tevékenykedjenek minden munkafázisban és a megtermelt zöldséget, gyümölcsöt és fogyasszák el.
- **Anyanyelvi nevelés és hagyományápolás**
  - Magyar nyelv iránti kötődés alakítása, az anyanyelvünk ápolása, a magyar nyelv kincseinek, gyöngyszemeinek- mese, vers, mondóka- napi szintű felkínálása a gyermekek tevékenysége közben.
  - Hazánk szeretetére és tiszteletére nevelés, ünnepeink, régi idők hőseinek, nagy emberek tetteinek ismerete, játékos módon.
  - A mezőberényi Települési Értéktár gyűjteményének, ezáltal szülővárosunk természeti és épített környezeti értékeinek megismerése.
  - Helyi társadalmi és gazdasági szervezetekkel való szoros együttműködés, munkájuk megismerése, látogatásaink vagy a tevékenységeinkbe való behívása által.
- **Mozgás**
  - Testi-lelki biztonság megteremtése, szervezett sporttevékenységek, családi sport rendezvények, a heti mozgás és a napi mindennapos mozgás által.
  - A mozgás minden formájának megszerettetése és az „ép testben ép lélek” szemlélet kialakítása.

- A szabadban, erdőben, terepen tett séták és kirándulások, a gyermekek számára természetes és igény szintű legyen, és ez a későbbi életszakaszaik során is szokássá váljon.
- Az erdei kirándulások alkalmával a gyermekeink környezettudatosságán túl, javul erőnlétük, testmozgást végeznek, bővül mozgás tapasztalatuk, közben játékosan fejlődik a testük minden izomzata, váza, mozgáskoordinációja, teszik mindezt a szabadlevegőn.
- A testmozgás ezen formája, amit rendszeresen végzünk, segít a gyermekek általános fizikai és egészségi állapotának javításában, megőrzésében is.

Óvodánk specialitásai:

- Óvodánk szerencsés elhelyezkedése miatt lehetőségünk nyílik a természet kézzelfogható megtapasztalására. A liget számtalan örömforrást, tapasztalási lehetőséget nyújt óvodásaink számára. Megismerhetik a Magyarországon honos növények egy részét, megtanulhatják és hallhatják saját fülükkel a természet hangjait, és sajátjuknak érezhetik az „erdő fohászát”, amely egyrészt tartalmazza az erdőlátogatás szabályait, másrészt egy pozitív érzelmi alapot ad a benne található élőlények iránt.
- A komplex tapasztalás az óvodás korú gyermek számára nagy lehetőség, így az erdő nyújtotta lehetőségeket teljes mértékben, ki tudjuk használni pl.: talajvizsgálat, kisméretű határozás, rovar- és bogár ismeret, tájékozódás az erdőben, esővíz vizsgálat, kisállat les. A kísérletezés és a kutatás óvodásaink lételemévé válik, ami az élménypedagógia szerves részét képezi.
- Óvodánk Madárbarát Óvoda. A körülöttünk húzódó zöld övezet kedvez a madarak élethely választásának. A madaraink komfort érzetét növelő törekvéseinkhez hozzátartozik a madárfürdő és porfürdő létesítése. Az udvarunkon megforduló nagyszámú madár populáció segítségével gyermekeink megismerhetik Magyarország madárfaunájának nagy részét, megtapasztalhatják azt a felelősséget, amit egy madáretető, vagy egy odú felállítása jelent, mivel ezzel beavatkozunk a madarak természetes élőhelyébe. Mivel ezek kihelyezése a későbbiekben sok és felelősségteljes munkával jár, a gyermekeinkkel közösen végezzük!
- Zöld óvodai törekvéseinkhez hozzátartozik a liget fájának védelme. Ezért óvodánk és csoportjaink örökbe fogadtak egy-egy fát az erdő területén, amiket rendszeresen látogatunk és megfigyeljük évszakonkénti változásaikat. Óvodánk nyitásának évében elültettük a Mosolygó fánkat, így rendszeresen látogatjuk, öntözzük, gondozzuk azt!
- A Liget számos programunk házigazdája, ilyen a „Csalitos csatangolás”, ami a környezetvédelmi totóknak helyszíne. Óvodánk csatlakozott a „Te Szedd!” országos szemétszürethez, így a Liget tisztaságának rendszeres ellenőrzése is a feladataink közé tartozik.
- Fontos, hogy udvarunk a gyermekek fogadására teljesen biztonságos, mérge- és allergén növényektől mentes.
- Óvodánk az egészséges életmód jegyében is működik. Ehhez kapcsolódik „Egészség a legfőbb érték” című téma hetünk melynek keretein belül megrendezzük a „Szájatató” napot. Törekszünk arra, hogy a gyermekek rendszeresen egészséges, vitamindús ételekhez jussanak, minden nap fogyaszthatnak különböző gyümölcsöket és zöldségeket.
- A környezettudatos magatartásra, a fenntarthatóságra nevelés is óvodánk profilja, törekszünk arra, hogy a gyermekek óvják a környezetüket a szemeteléstől, törekedjenek az anyagtakarékos szemlélet elsajátítására, az óvodai élet minden területén (papír, vízfelhasználás, villany használat stb.). Lássák, láttassák meg társaik számára, hogy milyen fontos a tudatos szemét szelektálás. Ismerjék meg a szelektív szemetgyűjtés lépéseit, formáit és a szemét újrahasznosításának lehetőségeit. A „nem minden hulladék szemét elvének” megismerése. Óvodánk az újrahasznosítást nem csak a gyermekek, hanem a szülők felé is rendszeresen kommunikálja a „Bütykölő” kreatív délutánok alkalmával.

- Óvodánk épülete, tágas, világos, helyet kap minden csoportszobában a „kincses sziget”, ahol a csoport a kirándulások során a természetben gyűjthető termések, kövek, kőzetek, ásványok, növény és „állati jó dolgok” (madártoll, csigaház, kagyló stb.) kaphatnak helyet. Ahol elérhető magasságban van a gyermekek számára a nagyító, mikroszkóp és a különböző vizsgálandó anyagok. Illatos üvegekben pedig szagolható gyógynövényeket találhatunk.
- Óvodánk folyosóján helyet kapnak a kisállataink, a kőzetgyűjtemények, a természettől kapott érdekességek, ezek jó alkalmat adnak a szülők és gyermekek beszélgetéséhez a környezettel és a környezetvédelemmel kapcsolatban.
- Óvodánk kiemelten emlékezik meg a „Zöld napokról” pl.: Takarítási világnap, Állatok világnapja, Víz világnapja, Föld napja, Madarak és fák napja, Környezetvédelmi világnap, Európai Hulladékcsökkentési Hét. Ezeket az eseményeket beépítjük mindennapjainkba és a gyermekek munkáiból rendszeres kiállítást állítunk össze.
- Óvodánk hagyományteremtő szándékkal kezdeményezte az óvodai szintű „Egy csepp-víz-csepp” hét, a Tök jó nap”, a „Komposztünnap” és az „Állatvédelmi hét” megrendezését és az egész várost megmozgató „Zöldág-járást” a Föld napja jegyében. Ezek az alkalmak jó lehetőséget adnak a néphagyományok, népi gasztronómia és a néptánc kultúra megismerésére is.
- A hagyományos ünnepkörökhöz és az óvoda saját hagyományaihoz kapcsolódva rendszeresen családi programokat szervezünk pl.: udvarrendezés, víz világnapi vizes játékok hete, „Bütykölő” délutánok (közös kézműves műhelyek szülők és gyermekeik számára) „Mosolygó” gyermeknap, „Bogarászó nap”, „Nyitni- kék” családi majális, évnyitó- és évzáró kerti parti.
- Élmény- és tapasztalatszerző kirándulások szervezése mikro- és makro környezetünk mélyreható megismerése céljából (pl.: Liget, Laposi kertek, Kettős-körös, tanyalátogatás).
- Kiemelt szerepet kap a gyermekek egyéni fejlesztése, szakképzett fejlesztőpedagógus és nyelv- és beszédfejlesztő pedagógus, drámapedagógus segítségével. Óvodánk egyes csoportokkal működik, az azonos korú gyermekek fejlesztése az óvodai élet nevelési területein, a csoporton belül és a csoporton kívül is óvodapedagógusok által valósul meg.
- Óvodánkban Zöld Mosoly tehetségfejlesztő műhely működik. Célja, hogy a műhelybe beválogatott gyermekek, környezettudatos gondolkodása, a környezetvédelemre érzékenysége növekedjen. Az általunk kínált tevékenységek sokszínűségével a tudásuk gyarapodjon, a múlt megismerésével kreatívan tudjanak gondolkodni a lehetséges jövőről.

„A természet - valóság. Egyszerűen - van. Árad. Tanít. Tanít, hogy lenni, élni jó. És szép. Hogy lenni annyi, mint önmagamat ingyen, ajándékként adni. Egy kő, egy virág, egy fa, a naplemente, a Hold, a szellő mindennek és mindenkinek válogatás nélkül van, árasztja önmagát. Nem tud nem lenni, nem tudja nem adni magát, nem tud áradni. Mutatja az utat, a létezés egyetlen útját.”

/Biegelbauer Pál/

MAGYARVÉGESI ÓVODA

*Magyarvégesi
Óvoda*

„Az a dolgom, hogy hidat építsek a múlt és a jövő között. És hogy ennek a hídnak a pilléreibe beleépítsek mindent, amit a múltból a jövőbe átvinni érdemes.”

/Wass Albert/

8.2. MAGYARVÉGESI ÓVODA

Óvodánk nem egy a sok közül. Hosszú évek óta olyan sajátosságaink vannak, amelyek megkülönböztetnek a környezetünk többi óvodájától. A sajátosságok az óvoda elhelyezkedéséből és múltjából, a nevelési gyakorlatunkból, a személyi feltételeinkből és tárgyi környezetünk sokrétűségéből fakadnak. Munkánk elismeréseként 2020-ban elnyertük a “Kincses Kultúróvoda” címet.

Óvodánk több, mint 120 éves. 1895 júliusában Mezőberény magyarlakta területén létesült, a német és a szlovák óvoda után a község harmadik kisdédóvjaként. Neve az idők folyamán változott, de a helyi lakosság körében - utalva egykori múltjára - mégis a „Magyar Óvoda” elnevezés a megszokott.

Múltunk arra kötelez, hogy hűek maradjunk a magyar hagyományokhoz és értékekhez. Ezt közvetítjük a gyermekek számára a dalokban, mesékben, versekben, szokásokban. A múlt értékeit megőrizve ötvözzük a modern pedagógia és pszichológia tudomány eredményeit a nevelési gyakorlatunkban. Ebben az ideális környezetben szakmailag jól felkészült, emberileg értékes felnőttek várják szeretetteljes, érzelmileg biztonságos, nyugodt, nyitott, családi légkörben a gyermekeket és szüleiket.

Cél:

„Magyarvégesi” óvodaként nemes célkitűzésünk a múlt értékeinek ápolása, hagyományaink, nemzeti öntudatunk megőrzése, a szülőföldhöz, lakóhelyhez való erősebb kötődés kialakítása, népi kultúránk megismertetése. A testi, lelki, szociális érés és fejlődés elmaradásának korai felismerése és szakképzett (ÍTR népi játék-néptánc vezető, népi játszóház vezető és fejlesztő) óvodapedagógusok általi speciális fejlesztése, a tehetségígéretesek felkutatása, képességeik gazdagítása a játék és a mozgás eszközeivel.

Feladat:

- Hagyományápolás.
- Értékközvetítés.
- Egészséges életmódra nevelés.
- Környezettudatos szemlélet közvetítése.
- Gyermekek képességeinek feltérképezése, szükség szerinti felzárkóztatás, tehetséggondozás.

Specialitások:

Fontosnak tartjuk magyar népi hagyományaink megőrzését, ápolását, továbbá helytörténeti ismereteink bővítését. Ezen törekvéseinknek ad keretet a – nyílt nap jelleggel, szülők bevonásával rendezett Szent Mihály-napi Sokadalom, melyen a régi népiélet szokásai mellett a kézművesség is helyet kap.

2015 őszén hagyományteremtő jelleggel elindítottuk a „Magyarvégesi Sokadalom” elnevezésű városi szintű rendezvényünket, mely az óvoda 120 éves fennállásának jubileumát ünnepelte. E rendezvénysorozat kapcsán a következő években is szeretnénk betekintést nyújtani az óvoda életébe - múltjába és jelenébe - minden érdeklődő számára, ahol változatos, az óvoda profiljába illő programokkal, tevékenységekkel készülünk.

Az óvodánk, mint “Mezőberény történelmi múltú kulturális öröksége” - múltjából és munkásságából fakadóan - a Mezőberényi Települési Értéktár részeként közvetíti a gyermekek felé a megőrzendő helyi értékeket és azok továbbörökítésének fontosságát.

Az óvodai nevelés során rendszeresen alkalmat teremtünk a kihálófélben lévő, népi kismesterségek bemutatására és kipróbálására, melyben szakmai segítséget nyújt fazekas

végzettségű óvodapedagógusunk és pedagógiai asszisztensünk. Specialitásunk a korongozás, mely nagyon kedvelt fejlesztő tevékenység a gyermekek körében.

Heti rendszerességgel népi játék, néptánc foglalkozásokat tartunk a középső és nagycsoportos korú gyermekek számára az „Így tedd rá!” módszertan alkalmazásával, képzett pedagógusaink vezetésével.

Az udvari színben létrehoztunk egy óvodamúzeumot a régi idők tárgyi emlékeiből, mely nem csak kiállításként, hanem élettérként is funkcionál, helyszínt biztosítva a hagyományápoló tevékenységekhez, meseolvasáshoz, stb. A tárgyi emlékek gyűjtése folyamatos.

Havi rendszerességgel családi tánc- és játszóházakat (Dömötör-napi, Márton-napi, Adventi, Újév köszöntő, Télűző, Tavaszváró, Szent György-napi, Pünkösdi családi tánc- és játszóházak) szervezünk, melynek szakmai irányítói: szakképzett népi játszóház vezető és népi játék-néptánc vezető pedagógusaink. Ezek a rendezvények nyitottak a város felé, minden érdeklődő részvételére számítunk.

A jeles napokat a népszokások jegyében megünnepeljük. Az évkör sajátosságainak, jelenségeinek megélése a természetben, az emberi életben, a magyar és a helyi hagyományok szokásrendszerében.

Az esztendő a legkerekebb időegységünk, melyben a tavasz a megújulás, a nyár a gazdagság, az ősz az érettség, a tél pedig a nyugalom időszaka. Az idő ciklikusságában fontos szerepet töltenek be az ünnepek, melyek ideje, időszaka évről évre, újból és újból visszatér. Szentté teszik az időt, megtörik a megszokott hétköznapi rohanását és mássá tesznek minket is, ha hagyjuk. Ezt a rendet a Nap járása idézi elő, meghatározza vele mindennapjainkat is. A mesék, a gyermekdalok, a mondókák, a különböző kézműves tevékenységek szervesen beleilleszthetők ebbe a rendbe, melyek által harmóniában élhetünk a természettel, a minket körülvevő világgal. Az óvodások életkori sajátossága, lelki beállítottsága alkalmassá teszi őket a közös játékra, mesélésre, éneklésre, ünnepre. Az ünnepek örömét csak az éli át, aki nem elégszik meg a külsőségekkel, hanem át is érzi az ünnep igazi varázsát.

Hagyományaink az óvodában is éltetik és erősítik a közösséget, az összetartozás érzetét.

- Az ősz a betakarítások időszaka, a termésekkel való ismerkedés, az alkotás örömét hozza. A Szent Mihály-napi szőlőszüret, a kukoricafosztó jól felidézhető szokások, dalai, anekdotái jellegzetesek. Az egyre rövidülő nappalok és hosszabbodó éjszakák előkészítenek a befelé fordulásra, ugyanakkor a napsütéses őszi alkalmak még az önfelelt kinti játékoké.
- A téli ünnepkör adventi időszaka a várakozásé, melynek szépsége, feszültsége és öröme együttesen van jelen. A közösen készített adventi koszorú növeli az ünnepbe vetett hitet, a szeretet, a család erejét, az együvé tartozást. A téli hónapok a fonók, tollfosztók, disznótorok ideje. Jeles napjai a Márton napja, a Télapó-várás, a Luca napja, Karácsony, és Újév napja elsősorban a család ünnepei, de a közös készülődés és várakozás elengedhetetlen részei ezeknek az ünnepeknek.
- A tavasz a termékenységé, a szerelemé. A természet feléledése, megújulása, a kapuzó játékok időszaka ez. A kapu, melyet két-két kar, vagy a kezekben tartott zöldág alkot, átmenet bent és kint, lent és fent, sötét és világos, tél és tavasz között. Szent György napján misét mondtak az Anyaföld áldásáért, megtisztították a forrásokat, kutakat, és kihajtották az állatokat az újból zöldellő mezőre. A tavaszvárás öröme, az időjárásjósoló napok sokasága jellemzi időszakát, melyet megkoronáz Pünkösdi ünnep.
- A nyár az óvodai évad zárása, az összegzések ideje, a nagycsoportosok ráhangolódása az iskolára. Felidézhető szokások: Péter-Pál napjához kötődő arató szokások, és a Szent István napi felvonulás. A nyár a szabadban való séták, kirándulások, szabad játékok ideje.

A jeles napok, ünnepek, évszakok körforgásának szemléltetésére kültéri, kerek kút dekorációkat szoktunk készíteni az óvoda előtt.

Rendszeresen, az aktualitásnak megfelelően látogatjuk a város helytörténeti gyűjteményét és a könyvtárat. Szűkebb hazánk, a „magyarvégesi” táj és természeti értékeinek bemutatására törekszünk kisebb kirándulások alkalmával. A legelő, kiserdő, Ókert, pince, régi iskola, halastó, vasútállomás, téglagyár, a Sárga erdei tulipán természetvédelmi területe, gyermekeink „kis gazdaságainak” közelsége alkalmat ad a természetben való barangolásra, felfedezésre. Rendszeresen kirándulunk a „Nyeregben Alapítvány” lovas tanyájára, ahol lehetőség nyílik lovas kocsizásra, futószáras lovaglásra, közgyűjtemény megtekintésére és kipróbálására. Ezen kívül kapacitás függvényében esetenként lovas-kultúra oktatást szerveznek óvodánkban.

A Magyarvégesi Óvoda fontosnak tartja, hogy jó partnerkapcsolatot építsen ki városunk és környezetünk kulturális intézményeivel, a civil szervezetekkel; hogy ezeket a kapcsolatokat ápolja, fenntartsa, folyamatosan bővítse. Óvodánk arculata, a szülők, és az itt dolgozó pedagógusok nyitottsága, sokoldalú személyisége sok új kaput nyit városunk és megyénk intézményei felé. A kapcsolatokból adódó pozitívumok kölcsönösen segítik az együttműködő felek munkáját, működését.

A játék és mozgás elsődlegességét hangsúlyozzuk. Nevelésünk színtere a tiszta környezet, amelyben egészségesen élünk. Óvodánk forgalmas helytől távol eső, kis utcában található, könnyedén megközelíthető kerékpárral és gépkocsival is. Udvarunk tágas, egyaránt tartalmaz napos és árnyas játszóterületeket. Az időjárásnak megfelelően tudjuk használni a homokozót, füves vagy betonos helyeinket. Gazdag növényzetünk és egyéb kuckóink alkalmat adnak gyermekeink meghitt játékára. Az udvari, nagyméretű játékok elrendezése tág, változatos lehetőségeket biztosít a nagymozgások gyakorlására és a mozgásos játékok szervezésére (mászóakák, hinták, csúszdák, ugrálók, bujkálók, egyensúlyozók, kapuk). Elegendő mennyiségű és minőségű mobil eszközt is használhatnak a gyermekek egyéni igényeiknek kielégítésére (motor, roller, futókerékpár, autó). Kedvelt téli mozgáslehetőségek: szánkózás, csúszkálás, hóvár-építés.

Élethelyünk rendezésébe a gyermekeket is bevonjuk: segítenek sepregetni, gereblyézni, növényi részeket komposztálóba gyűjteni.

Környezettudatos, egészségmegővő nevelésünk jegyében szelektíven gyűjtjük papírhulladékunkat és gyermekeinket az újrahasznosítás, az egészséges életmód és táplálkozás irányába terelgetjük.

A légúti panaszok megelőzésére, valamint enyhítésére sószoza működik óvodánkban hosszú évek óta. Óvodásaink heti rendszerességgel tartózkodnak e speciális helyiségben légzésterápián.

Sportparkettás tornaszobával rendelkezünk, melyben szervezett és szabad mozgásos tevékenységeket folytatunk napi rendszerességgel. A nagymozgások kötetlen gyakorlása általi agyi érés elősegítése érdekében valamennyi csoportszobában mozgásos helyszíneket alakítottunk ki. Választékos mozgásfejlesztő eszközeinket pályázatok útján vásároltuk, pl. Tini-kondi, egész alakot láttató tükör, tornaszerek, kézi szerek, Ayres terápiás eszközök.

Úgy alakítottuk ki a napirendet, úgy rendeztük be a csoportszobákat, hogy elegendő idő és hely legyen a gyermekek mozgásigényének a kielégítésére. Azok a kézi szerek, amelyek nem zavarják mások játékát, folyamatosan elérhetőek a gyermekek számára (szalag, kendő, karika, labda, babzsák).

Az ábrázoló tevékenységekhez egész nap folyamán teret és változatos eszközöket biztosítunk. Jól elkülönülő, nyugodt, vizuális sarokban, munkaasztalokon biztosítjuk a mikrocsoportos tevékenység lehetőségét, ahol a nap folyamán bárki, bármikor zavartalanul szabad vagy szervezett ábrázoló tevékenységet folytathat. Nyitott polcokon, elérhető magasságban helyezük el a már megismert, biztonsággal használt, szabadon elvehető, megfelelő méretű, minőségű és mennyiségű eszközt, anyagot. A munkához tág időkeretet biztosítunk. Védjük és gyűjtjük a

gyermekmunkákat, kiállítási lehetőséget teremtünk a vizuális sarokban és a folyosókon a szülők számára is.

A szülőkkel szorosan együttműködve elsődlegesnek tartjuk a gyermeki jogok érvényesülését, a társas igényeik és szükségleteik kielégítését. Figyelembe vesszük az egyéni képességeket (sajátos nevelési igényű, beilleszkedési – tanulási - magatartási nehézséggel küzdő, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, tehetséges gyermek) és személyre szabott, differenciált fejlesztéssel, támasz nyújtásával kísérjük őket az iskola küszöbéig. Ezt a munkát szakvizsgás végzettségű fejlesztő óvodapedagógusunk koordinálja. A gyermekek érését, fejlődését nyomon követjük, megfigyeléseinket, méréseinket félévente rögzítjük, melyről a szülőt írásban és igény esetén szóban is tájékoztatjuk fogadó óra keretében. Egyéni fejlesztési tervek alapján fejlesztő és tehetséggondozó foglalkozásokat tartunk.

Intézményünk regisztrált tehetségpontként működik. Óvodánk gazdagító programok, foglalkozások biztosításával igyekszik felkarolni a tehetségcsírákat, valamint biztosítani számukra a minél teljesebb fejlődést, fejlesztést. Kiemelt helyet kap a nyelvi-kommunikációs tehetségterület a népmesék eszközeivel, a zenei tehetségterület a népdalok, népi játékok, néptánc eszközeivel és Zeneovi foglalkozásokkal, valamint a térbeli-vizuális tehetségterület a kézműves foglalkozások által. A testi-kinesztetikus tehetségterület fejlesztését a tornaszobai szabad és szervezett mozgások, a Bozsik-programban való részvétel, és az "Aranyalma" tehetségműhely táncos mozgásfejlesztő foglalkozásai biztosítják.

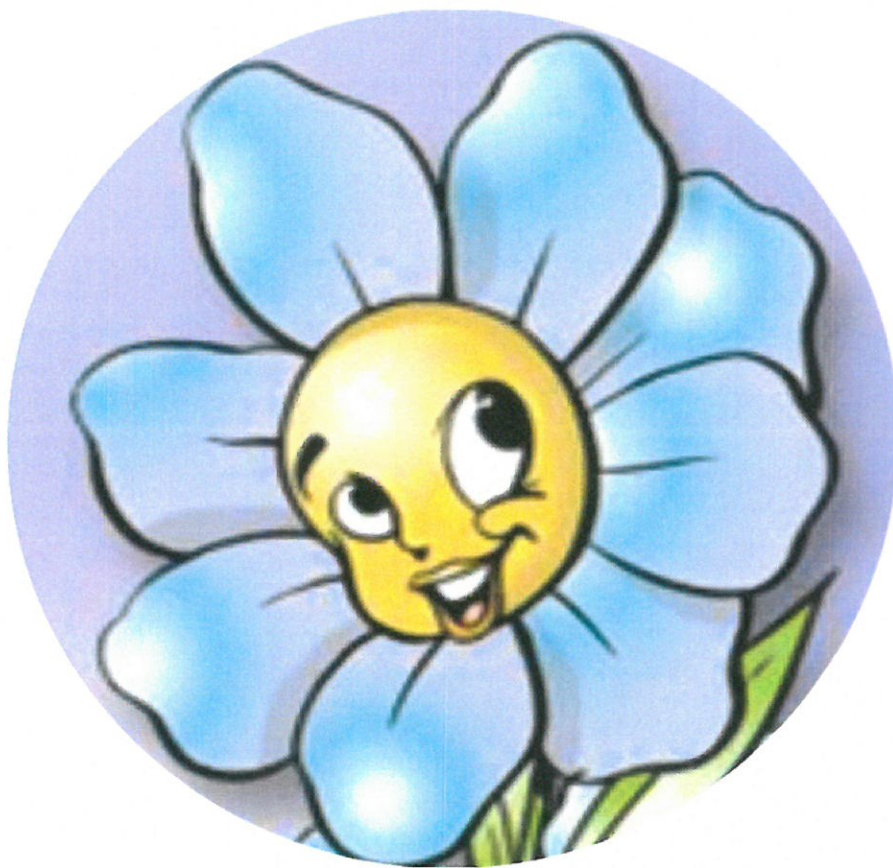
„Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egy-kettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra, meg újra meg nem szerzi magának.”

/Kodály Zoltán/

NEFELEJCS ÓVODA

MÚLT, JELEN, JÖVŐ

Fedezzük fel együtt a világot!

*„ A hagyomány a múltunk, mely része jelenünknek,
s meghatározza jövőnket. ”*

8.3. NEFELEJCS ÓVODA

Mezőberény többnemzetiségű kisváros Békés megyében.

Az újratelepítés során Mezőberény első telepesei 1723-tól, a folyamatosan érkező szlovákok voltak, akik a város északi részén telepedtek le. Utódaik még ma is ezen a területen élnek. Ebben a városrészben, 1894. április 1-én nyílt meg óvodánk is, Zrínyi óvoda néven, mely régi, több mint száz éves épület.

Óvodánk 2013 óta a Nefelejcs Óvoda nevet viseli, ami jelképezi, hogy emlékezzünk a múltra, a múltban rejlő értékekre. A Nefelejcs az emlékezés virága, a hűséget szimbolizálja. Mi is hűen őrizzük hagyományainkat, az elődeink bölcsességeit, a szlovák és a magyar kultúrát.

Már a dédszülők is idejártak óvodába, akkor még természetes volt a szlovák nyelvhasználat a szülők, a gyermekek és a pedagógusok körében is. A városban az 1970-es évek elején az iskolában és az óvodában a szlovák nyelv oktatását megszüntették. A városrész lakói azonban nem feledkeztek meg származásukról, ezt bizonyítja az, az örvendetes tény, hogy az 1997-98-as nevelési évben harminc szülő kérte a szlovák nyelv tanítását óvodánkban. Így abban az évben megkezdődhetett a szlovák nyelvsvoktató program a középső és nagycsoportos gyermekek körében. A nyelvhez szoktatás fokozatosan elmaradt, más elvárásokat állítanak a szülők az óvodai nevelő közösség elé.

Napjainkban csak az idősebbek használják a szlovák nyelvet. A családokban már a fiatalok, gyermekek nem hallanak szlovák mondatokat, szavakat. A szlovák népi hagyományokat igyekszünk hűen őrizni, a szlovák dalok és mesék, ma már magyar nyelven színesítik mindennapjainkat.

Óvodánk magyar és szlovák nemzetiségi hagyományokra, jeles napokra, ünnepkörökre, építve alkotta meg programját, mert hisszük, hogy már kisgyermek korban el kell kezdeni a nemzetet éltető hagyományok megismertetését, hogy ezekből pozitív élményeket szerezhessenek a gyermekek, ezáltal követendő mintát kapjanak, amelyek otthonukhoz, szülőföldjükhöz kötik.

Programunkban jelen vannak a magyar és szlovák népi kultúra azon elemei, amelyek igazodnak a gyermekek életkori-, fejlődési sajátosságaihoz, mindennapi életüket gazdagítják, és megalapozzák a szülőföldhöz, a társakhoz való érzelmi kötődést.

A program értelmében a nevelők személyiségének alapvetően meghatározó szerepe van. Azonosulnak a néphagyományörző szemlélettel, hisznek abban, hogy a múlt átörökítése a pedagógus iratlan kötelessége, közvetítik a másság elfogadását, példaképek a beszéd utánzásában, vonzóvá teszik a magyar és a nemzetiségi kultúrát minden metakommunikációs eszköz igénybevételével. Az eltérő családi környezetből, eltérő szükséglettel érkező gyermekeknek a különbségre figyelő, érzékeny, differenciáló pedagógusra van szükség.

Óvodánk jól felszerelt tornatermét 2022 decemberében adták át a gyermekek számára, mely megfelelő helyet biztosít a szervezett mozgásos tevékenységek illetve a szabadidős játékok megvalósításához. A tágas tér és a változatos eszközök növelik a tevékenységek varázsát. Lehetőség nyílik általuk az erő, gyorsaság állóképesség mellett a szem – kéz – láb koordinációt, egyensúly érzéket, hajlékonyságot is fejleszt.

Preventív jelleggel a „Frissítő mozgás” mindennapjainkban kiemelt fontosságú. Néhány perces együttmozgás a szervezet felfrissítésével, megmozgatásával, ismert mozgásos szabályjátékok eljátszásával biztosítja a mindenkori jó hangulatot.

A hiteles hagyományápolás a családok szemléletmódjában is változásokat idéz elő. Az óvoda nevelői közössége - az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára építve - két csoportban a magyar és szlovák hagyományok ápolását, egy csoportban pedig 2017. szeptembertől a Freinet reformpedagógia törekvéseit ötvözi a helyi igényeknek megfelelő nevelésben.

Freinet szellemével azonosulva valljuk, hogy „... a gyermek magában hordozza fejlődésének, önmegvalósításának minden csiráját.” A gyermek megélt élményei, érzelmi élete, korábbi

ismeretei egyedi és gazdag lényé formálják. Az egyéni képességeket, irányultságokat figyelembe véve célunk: „az élet által az életre nevelni.”

Hisszük és tudjuk, hogy amit a gyermekek az óvodában kapnak és átélnek, meghatározza életüket.

„A múlt tisztelete az a vallás, mely az új nemzedék kötelemé. Ne veszítsünk el semmit a múltból, mert csakis a múlttal alkothatjuk a jövőt.”
/Anatole France/

Cél:

- A magyar és a nemzetiségi irodalmi, zenei, szellemi és tárgyi kultúra értékeit felhasználva a magyar és a nemzetiségi hagyományok, szokások továbbörökítése.
- Hagyományainkra, szokásainkra, értékeinkre épülő, komplex nevelői hatásokkal sokszínű, változatos élményt biztosító, tevékeny, gazdag óvodai élet megteremtése gyermekeink számára.
- Olyan gyermekek nevelése, akik egészségesek, érdeklődéssel és szeretettel fordulnak a környezetük és embertársaik felé, kreatívak, fogékonyak az őket körülvevő szépségek meglátására, formálására, elfogadják a másságot, ismerik és képesek kielégíteni saját szükségleteiket. Nyitottak, eredményesen kommunikálnak, tudnak együttműködni a társaikkal és a felnőttekkel, testi-lelki harmóniában vannak önmagukkal és környezetükkel, öntevékeny, boldog, alkotni tudó személyiségek. Önértékelésük pozitív, nyitottak az ismeretek befogadására, hagyományörzők és tisztelőek.
- Az egészséges életmód megalapozását segítő „jó” szokások kialakítása, az egyéni készségek, képességek figyelembevételével. A gondozás, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés keretén belül.
- A mozgás szeretetére épülő életvitel kialakítása, mozgásos életmód megalapozása. Az egészséges életmód, életvitel segítse elő a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermekek környezetéhez történő alkalmazkodását.
- Ismerjék fel a gyermekek a környezetük pozitív hatásait, és veszélyeit.
- A sokoldalú képességfejlesztéssel a környezetében jól eligazodó, jó kapcsolatteremtő képességgel rendelkező, az iskolai életre alkalmassá váló gyermekek nevelése.
- Minden gyermeket ahhoz segíteni, hogy elérje önmaga lehetőségeinek maximumát. Hagyni, hogy a gyermekek szabadon kifejezhessék érzéseiket, gondolataikat rajzban, zenében, mozgásban, alkotásban, vitában, így fejlesztve kreativitásukat, nyitottságukat, önkifejezésüket, önállóságukat.
- Alakuljon ki a gyermekekben pozitív érzelmi viszony a nemzetiség kultúrája iránt.

Feladat:

- Sokoldalú tapasztalatszerzés, érdeklődés felkeltése a magyar és a nemzetiség kultúrájával, hagyományaival szemben.
- Hagyományörző tevékenységek, cselekvések gyakorlásával a gyermekek érzelmi életének megerősítése.
- A környezethez, a tájhoz, az emberekhez, a társakhoz való pozitív érzelmi viszony megalapozása.
- A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- A magyar és a szlovák kultúra hagyományainak, szokásainak megismerésével a gyermekek alkalmazkodóképességének, más kultúrák iránti érzékenységének fejlesztése.
- Ismerkedjenek a nemzetiség kultúrájából merített dalokkal, mesékkel, versekkel, mondókákkal és játékokkal.
- Ismerkedjenek a helyi nemzetiségi szokások, hagyományok és tárgyi kultúra értékeivel, tanulják meg azok tiszteletét és megbecsülését.

- Az egészségmegőrzés szokásainak bemutatása, gyakoroltatása, a gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- Minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jól-létét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő mindennapos egészségfejlesztő tevékenységekben.
- Változatos mozgás tevékenységek felkínálása a gyermekek számára, amelyben fejlődik testi – lelki egészségük.
- A fokozott mozgásigényre alapozva, fejlesztési eljárások kidolgozása, amelyben a gyermekek mozgás tapasztalatai fejlődnek.

Specialitások:

Magyar és szlovák hagyományápolás

Óvodánk a hagyományőrzést – a magyar és szlovák népi kultúra ápolását – kiemelt feladatnak tekint. A gyerekek nevelésébe beépítjük mindazon értékeket, amelyet a szűkebb vagy tágabb környezetük megőrzött, amelyeket családjaik, közösségeik vagy városunk: Mezőberény tovább élte; és az óvodás korosztály számára is jól értelmezhető, a gyermekeink számára követendő mintaként szolgál. Az óvodába lépés első pillanatától megteremtjük azt a miliőt, amelyben jelen van a hagyományápolás, ragaszkodunk értékeinkhez. Igyekszünk felkelteni a gyermekek érdeklődését régmúlt idők megismerése iránt. Szerencsére manapság országszerte egyre elterjedtebb szokás hagyományaink elelevenítése így a gyerekek is egyre több élményt gyűjthetnek. Gyermekeink számára át kell örökítenünk a hagyományt, benne azt a sok tudást és tapasztalatot, melyet elődeink ránk hagytak. A hagyományőrzést az óvodai nevelés komplex részeként beépítjük ünnepeinkbe, az óvodai élet mindennapjaiba.

A mindennapi élet hagyományaihoz, szokásaihoz, a jeles napokhoz, ünnepekhez, a természet jelenségeihez, változásaihoz kapcsolódó mondókákat, meséket, találós kérdéseket, szólásokat, közmondásokat, a klasszikus és a kortárs irodalmi művek mellett főleg népi gyűjtésekből választjuk. A népköltészet, népzene, népi gyermekjátékok, népi színjátszás és a tárgyalkotó népművészet óvodás korban is jól alkalmazható elemei folyamatosan jelen vannak a gyermekek mindennapi életében. Az óvodáskor igen fogékony időszak, szinte észrevétlenül plántálhatjuk a gyerekekbe népünk csodás értékeit. Ebben segítenek a csodálatos népdalok, mondókák, népi játékok, kézműves tevékenységek. A nemzetiségi kultúrkincsből, valamint a magyar népi - és kulturális örökségből (irodalom, zene, népi játék, néptánc, tárgyalkotó művészet) egyaránt merítünk.

A tárgyi és a szellemi népművészet egyes területei áthatják a gyermeki tevékenységformákat, gazdagítják a cselekvési lehetőségeket, azok tudatos beépítésével a nevelőmunkában érzelmi, esztétikai, és erkölcsi nevelés valósulhat meg. A kézműves foglalkozásokon is jelentős szerepet adunk a népies kreativitásnak, mint pl. a tojásfestés, fonás, szövés, gyöngyfűzés, játék a „körmöcské”-vel. Megismertetjük a gyerekeket szüleink, nagyszüleink játékaival, hogyan készíthetünk csuhébabát, vagy termésekből játékokat stb.. Sokkal nagyobb hatással van a gyermekekre, ha a szlovák néni irányításával készül el a csutka baba, és nagy élmény előtte a kukorica-morzsolás, vagy, hogy megfigyelhetik általuk a szappanfőzés rejtelmeit, megismerkedhetnek a szlovák tárgyi emlékekkel.

Ezeket a tevékenységeket gyakran lehetőségünk nyílik Mezőberényi Szlovákok Szervezete és a Mezőberényi Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat tagjaival közösen megélnünk egy-egy ünnepi készülődést, jeles napot, valamilyen közös alkotó tevékenységet. Ezek az alkalmak óvodásaink számára nem csak meghatározó élményt, de közösségünk formálódását az óvodánk és a szervezet közötti kapcsolat építését is szolgálják. A gyermekek örömmel vesznek részt a jeles napokat megelőző közös készülődésekben, számukra az ünnepnap a várva várt nap. Ha az ünnep napján a gyermekeket körülvevő felnőttek magatartása, és a környezet jelzései hitelesek, a naphoz kapcsolódó közös élmények a gyermekben mély érzelmi nyomokat hagynak. Nagy hatással van pl. a gyermekekre, ha a szlovák néni irányításával készül el a csutka baba, vagy általuk ismerkedhetnek a szappanfőzés rejtelmeivel, vagy együtt morzsolják a kukoricát, mintha

csak képek, tárgyak, történetek, mesék által elevenítenénk fel ezeket a hagyományokat. A közös alkalmak során a gyerekek részt vesznek az ünnephez kapcsolódó jelképek közös készítésében is pl.: adventi koszorút, mézes süteményt, farsangi maszkot készítenek, vagy húsvéti tojást festenek, tojásfát díszítenek, óvodánk óvodapedagógusai, dolgozói pedig részt vállalnak a szlovák hagyományok, ünnepek, táborok feladataiban pl. a Töltött káposzta Fesztiválon, az augusztus 20-ai felvonuláson... stb.

Megismertetjük a gyermekekkel a város kulturális értékeit. Tesszük ezt azért, mert nevelői közösségünk úgy érzi, hogy szükség van a gyökerek tudatosítására. Fontos az élmény szerepe, mely ebben az életkorban a legmeghatározóbb. Hagyományaink éltetése annyi élményhez juttatja a gyermekeket, felnőtteket egyaránt, hogy ezt mindenképp művelnünk kell.

Programjaink összeállításánál gondosan ügyelünk a sokszínűsége, a régmúlt idők sokoldalú bemutatására, a nemzetiségi kiállítások, rendezvények látogatására. Ebben is nagy segítségünkre van a Mezőberényi Szlovákok Szervezete és a Mezőberényi Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat. Részt veszünk az általuk szervezett nemzetiségi programokon, hogy közelebbről is tapasztalhassák gyermekeink a mezőberényi szlovákok hagyományait. Nagycsoportosaink szerepelnek a helyi nemzetiségi rendezvényeken, örömmel készülnek a nemzetiség dalaival, táncaival.

Az óvodánk környezete is tükrözi a nemzetiség kultúráját, a nemzetiség életmódját, tárgyi emlékeit. A belső környezet népies jellegével, valamint nemzetiségi népviselettel is erősítjük a hagyományok tiszteletét.

A Mezőberényi Szlovákok Szervezete által készített nemzetiségi ételek kóstolása, vagy a csigatészta készítése, a szilvamagozás után a lekvár főzés és kóstolás, a haluska megismerése és jó étvágyal elfogyasztása, vagy a disznótoron való részvétel mind-mind felejthetetlen emlékek maradnak.

Madárbarát Óvoda

A környezeti nevelés részeként fokozott figyelmet szentelünk óvodánk környezetében élő madarak megismerésére, azok védelmére. Etetjük, itatjuk, óvjuk őket, a számukra megfelelő környezetet biztosítunk az óvodánk udvarán, és odúk kihelyezésével fészkelő helyet biztosítunk számukra. Célunk, hogy a Madárbarát Óvoda címet megtartsuk, óvodánkban ahhoz mértén alakítsunk ki a madarak védelméhez méltó szokásrendszert. Szorgalmazzuk a hozzánk járó gyermekek családjait is arra, hogy saját környezetükben is minél többen kapják meg ezt a megtisztelő címet; és környezetvédő magatartásukkal az óvoda dolgozói is legyenek jó példák óvodásaink számára.

Mivel a városi madarak hozzászoktak az ember jelenlétéhez, az odúhoz a fiókáit etetni érkező, vagy a madáritatóban fürdő madarak megfigyelése életre szóló élményt jelent a gyerekeknek. A madarak kínálta pedagógiai lehetőségeket télen sem kell nélkülöznie a madárbarát óvodának, iskolának. A nyüzsgő madáretető, különösen a tantermek ablakába helyezett ablaketető életének megfigyelése a zord időszakban is remek elfoglaltságot jelent. A madarak számára az őszi és a téli költést követő nyugalmi időszak. Számos madarunk elvonul, más fajok viszont itthon maradnak, vagy hozzánk érkeznek telelni. Ilyenkor a legfontosabb feladatunk a hó és tartós hideg megérkezésével az etetés megkezdése, és az egész éves itatás folytatása. Ekkor érdemes kitakarítani és felújítani a régi, illetve kihelyezni az új odúkat. A természetes és mesterséges odúk nem csak a költési időszakban fontosak a madarak életében, ősszel és télen sok faj, éjszakázásra használja ezeket. Tavasz és nyár: „a hóolvadást követően abba kell hagyni a madáretetést, és az etetőket ki kell üríteni. A költési időszakban ne etessünk... Az itatás egész évben, de különösen a nyári kánikulában fontos madárvédelmi munka.”

Óvodai fejlesztő program - esélynövelő szerepünk a hátrányos helyzetű gyermekek óvodai nevelésében

Esélyteremtő óvodai nevelés (befogadás, felelősségteljes óvodapedagógusi attitűd, nevelés, gondozás, élmény-teli társas interakció, képességfejlesztés), amely meghatározza a gyermekek későbbi fejlődését. Ennek sikerességéhez befogadó szemléletű óvodára van szükség. A Nefelejcs Óvodában, mint befogadó intézményben a gyermek megélheti: „biztonságban vagyok”, „számítanak rám”, „érdeklődnek irántam”, „sikerélményem van”.

Óvodánkban befogadó környezetet biztosítunk a gyermekek és szüleik számára, mindenféle megkülönböztetés nélkül. Fontosnak tartjuk a gyermekközpontú, kiegyensúlyozott, szeretetteljes, családias óvodai légkört, amelyben a gyermekeket egyéni képességeik és szükségleteik figyelembe vételével neveljük, fejlesztjük. Biztosítjuk a halmozottan hátrányos, és hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztését. Szociális hátrányok enyhítésére programokat szervezünk, amelyeken a gyermekek és szüleik minden kötelezettség nélkül részt vehetnek. A gyermekek érdekében együttműködünk szervezetekkel, amelyek a szülők és a gyermekek számára szolgáltatásokat biztosítanak.

Hangsúlyozzuk a gyermekek testi-lelki gondozását, az érzelmi biztonság megteremtését az erkölcsi és közösségi nevelés minél teljesebb kibontakoztatását.

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratását támogatjuk, segítjük. Egyéni bánásmód – differenciált pedagógia megvalósulása az óvodánkban Egyéni, differenciált készség- és képességfejlesztés, egyénre tervezetten, a gyermek fejlődését folyamatosan nyomon követve. Az egészséges fejlődéshez szükséges eszközöket biztosítunk. Nefelejcs Óvoda akadálymentesen biztosítja, a látás-, mozgás- és hallássérült gyermekek befogadását. Az indukciós erősítő rendszer a leghatékonyabb megoldás a hallássérültek részére. Az indukciós akadálymentesítés célja, hogy a zajos környezeti hangok kizárásával a mágneses téren keresztül egy tiszta hangot juttassunk el a hangforrástól a hallássérült hallókészülékéhez.

Óvodai fejlesztő program

A halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű gyermekek számára személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató program szerint óvodai fejlesztő programot szervezünk. Az óvodai fejlesztő programban az a gyermek vehet részt, aki az hatályos jogszabályok alapján hátrányos helyzetűnek minősül. Az óvodai fejlesztő program keretében – a gyermek igényéhez igazodva – biztosítjuk a gyermek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatokat, a szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységet, az együttműködések kialakítását azokkal a szolgáltatókkal, amelyek a gyermekek óvodai nevelése során a szülőket támogatják, és a gyermekek számára szolgáltatásokat biztosítanak.

Freinet – pedagógia elemei óvodánkban

Celestin Freinet (1896-1966) francia néptanító, iskolaalapító, világszerte elismert reformpedagógus, a pedagógushivatás nagymestere volt. Pedagógiája nemzetközi, a világ számos országában évtizedek óta sikerrel alkalmazzák. Freinet rendszere tevékenységközpontú, öröm, siker és gyakorlatorientált szintézis pedagógia, amely mobil, nyitott rendszer, újabb ötleteket, módszereket is befogad, szabad kezlet ad a pedagógusoknak programok kidolgozására és technikák bővítésére.

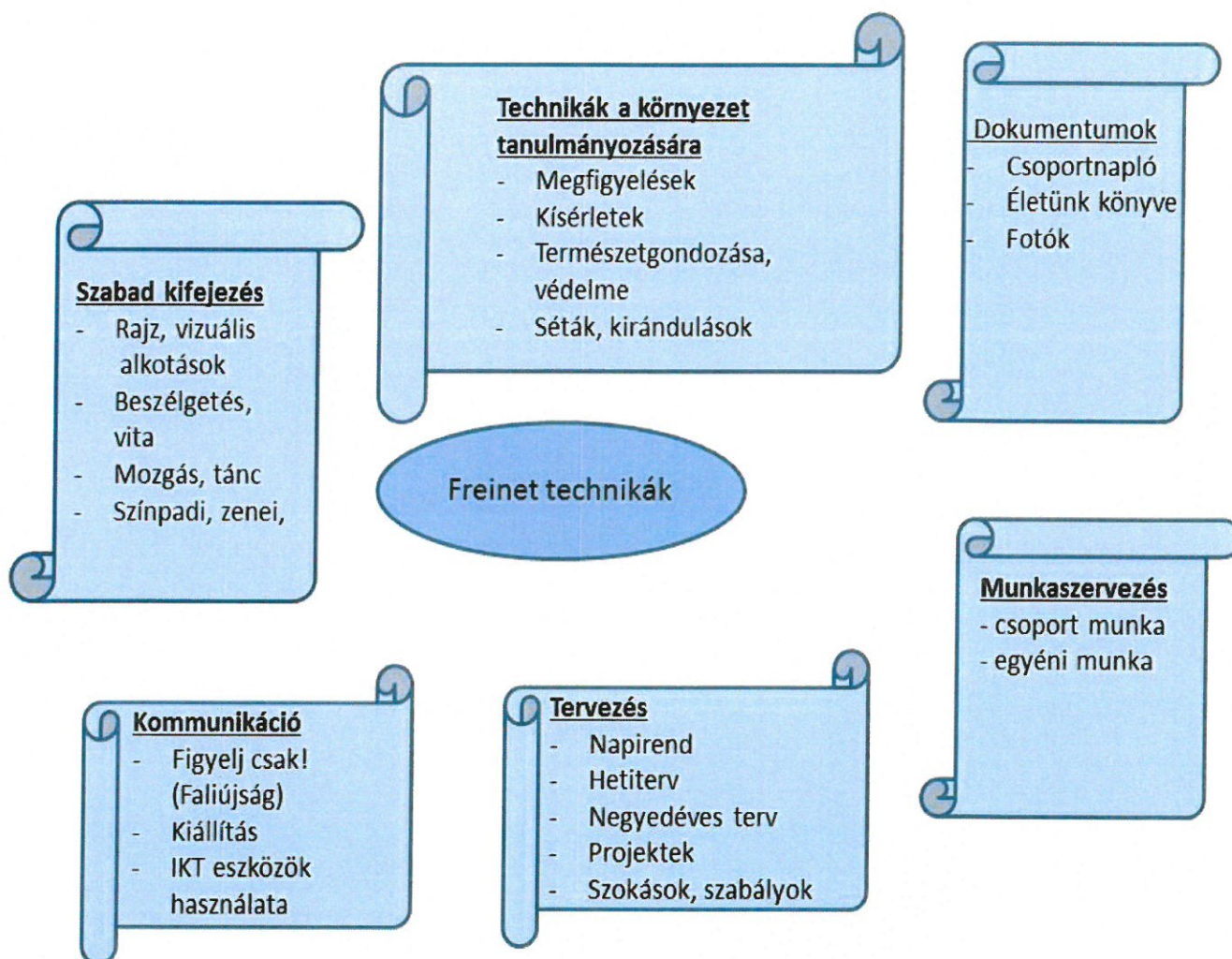
A Freinet pedagógia természet- és élet-közeli, a gyermek és az óvodapedagógus egyéniségét tisztelő, kényszer nélkül fejlesztő és szabad önkifejezést biztosító életet körvonalaz. A Freinet szellemű pedagógia alapelveit követve a természet-közelség, életszerűség, szabad alkotás-kifejezés és játékos munkálkodás jellemzi a csoport munkáját.

Természet-közelség: alapelvei a gyermekek aktív közreműködésével, egy színes és gazdag tevékenységi rendszerben valósulnak meg. Érdekes tennivalókat kínálunk, ebből lehet választani, kinek-kinek fejlettsége szerint. Központba helyezzük a valódi cselekedtetést, felfedező ismeretszerzést, kísérletező tapasztalást, egyéni tapasztalást.

Élet-közelség: az életet, a természetet tekintjük a tanulás fő forrásának. Azt valljuk, hogy a kisgyermek „tankönyve, maga az élet”. Igyekszünk olyan szokásrendszert és magatartásformát kialakítani, mely a környezettel való harmonikus együttélést biztosítja későbbi életvitelükben. A kisgyermek kíváncsi, meg akarja ismerni a világot. Érezni, érteni akarja, ami körülötte történik. Rácsodálkozik mindenre, gyakran a meglepés erejével.

Szabad önkifejezés, játékos munkálkodás: a gyermekben sokáig nyomot hagy az az esemény, tapasztalat, amit érzelmileg átélt, (kirándulás, szünet, ünnep, stb.): ezt játssza el, rajzolja le, erre emlékezik. A kisgyermeknek is meg kell adnunk azt a lehetőséget, hogy egyéni élményeit szabadon kinyilvánítsa (játékban, beszédben, rajzban, mozgásban). Az, amit a gyermek a környező világról magában hordoz, tud, érez, alapja lesz a későbbi tudásnak. A szabadság nemcsak a gyermek lételeme, hanem a vele foglalkozó pedagógusé is. A gyermek átalakul, kiteljesedik, a pedagógus pedig megújul és elindul a szakmai minőség útján. A szabadság – ésszerű törvényszerűségek betartása mellett – érvényesíthető mindegyik fél számára. Elemei: tolerancia, felelősség, rend, harmónia.

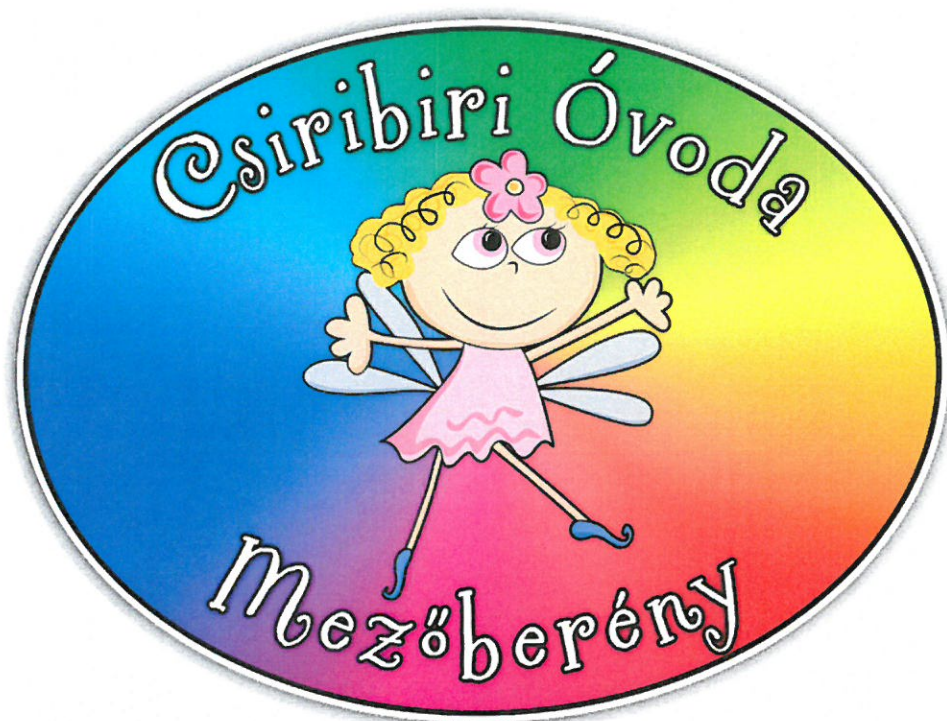
Freinet alapelveinek megvalósulása technikáinak alkalmazásán keresztül történik:

„A gyümölcs olyan, amilyen a föld, a gyökér, a levegő és a levél - ezekből ered. Ezeket kell javítani, ha gazdagítani és biztosítani akarjuk a termést.”
(Freinet: Máté mondásai)

II. „HÉTKÖZNAPI VARÁZSLATOK FREINET ELEMekkel”

ÓVODAI PROGRAM ADAPTÁCIÓJA

*„Hétköznapi varázslatok
Freinet elemekkel”*

Óvodánk – Mezőberény Város Óvodai Intézményének egyik óvodája – városunk északi részén található. 2013 szeptemberétől óvodánk neve: Csiribiri Óvoda. Névválasztásunkat pedagógiai programunk motiválta, az abból fakadó szellemiség, pedagógiai attitűd, a gyermekekről alkotott képünk és a hozzájuk való viszonyunk. „Derű, vidámság, szabadság, könnyedség, szárnyalás” – számunkra ez Csiribiri.

Mindig fontosnak tartottuk azt, hogy a gyermekek jól érezzék magukat óvodánkban. Minden gyermek egyszeri, megismételhetetlen, mindenki mástól különböző lény. A hozzá vezető útnak is különbözőnek kell tehát lennie. Felismertük, hogy a gyermek nem szavakból, hanem cselekvésen keresztül tanul, ezért igyekeztünk tevékenységek közben, a természetben, életközeli megmutatni nekik a világ csodáit.

Kollektívánkra mindig is jellemző volt a fejlődési vágy, az újtási szándék, a lehetőségek közül a legjobb keresése.

Ez vezetett el minket a '90-es évek elején oda, hogy a választható alternatív pedagógiák közül a Freinet szellemű pedagógiát válasszuk, hiszen ez a pedagógia tüzi zászlajára az alábbi, általunk is fontosnak tartott alapelveket, mint:

- természet-közelség,
- élet-közelség,
- tevékenységközpontúság,

mindezeket ötvözi az egyéni fejlődési ütemet figyelembe vevő, önálló tevékenységválasztást biztosító képességfejlesztéssel.

Az elmúlt évek eredményei bizonyítják, hogy jól választottunk. Ez a pedagógia hozzásegíti mind a felnőtteket, mind a gyermekeket ahhoz, hogy egy „jól működő” közösség tagjai legyenek, s személyiségük önmagukhoz képest a legjobban kiteljesedhessen.

Gondolataink az óvodáról, a gyerekről, a szülőről és az óvodapedagógusról

Az óvodáról

Az óvoda, mint a társadalmi és helyi szükségleteket közvetítő színtér

Az óvoda, mint nevelési intézmény, nem függetleníthető a környezeti hatásoktól, hiszen a nevelés mindenkor társadalomtól, embertől függő, kollektív tevékenység. A mindenkori társadalom kultúrájával, szokásaival, értékrendjével mindig meghatározza a nevelés célkitűzéseit.

A mai magyar társadalom jellemzője azonban, hogy folyamatos változáson megy keresztül. Változik a társadalom struktúrája, egyre erősebb a polarizáció, a társadalmi rétegek erőteljes szétesésűsége, a hátrányok halmozódása.

A változások hatására több terület fejlesztése is előtérbe kerül:

- társadalmi elvárások mellett a helyi lehetőségekhez, elvárásokhoz való alkalmazkodás
- a társadalmi struktúraváltozásból adódó egyenlőtlenségek szociális és pedagógiai kompenzálása, hiszen minden gyereknek joga van ahhoz, hogy megkapja a neki legmegfelelőbb gondoskodást, nevelést, olyan nyitott és rugalmas rendszerben fejlődhessen, amely igazodik egyéni szükségleteihez.

Ezeket a feladatokat csak egy természeti és társadalmi környezettel szoros kapcsolatban működő óvoda tudja felvállalni, amely a kultúrát nem csak közvetíti, hanem annak teremtésére is vállalkozik.

Az óvoda, mint a közösségalakítás és az önmegvalósítás színtere

A közösségi lét az ember számára életszükséglet. A közösség erősebbé tesz, védettséget biztosít, és örömet nyújt. Együttműködésre és konfliktuskezelésre készíti fel.

Az óvoda kiemelt feladatköre, hogy segítse a különböző közösségek kialakulását, fejlődését és biztosítsa az önmegvalósítás feltételeit.

Az óvodán belül működnek kisebb és nagyobb közösségek. Kialakításuknál fontos célunk, és feladatunk:

- a különböző érdekeket összehangolni,
- a csoportok között valódi, egymást segítő partnerkapcsolatot kialakítani,
- közös értékrendet felállítani, a jogokat és kötelességeket mindenkire érvényesen megfogalmazni, mely alkotórésze az óvoda egyéni arculatának.

A jól működő közösségek segítik az óvoda fejlődését, és elengedhetetlen feltételei annak is, hogy az egyén kiteljesítse önmagát, hiszen a nevelés nem más, mint a belső erőből irányított ösztönös önkibontakoztatási folyamat fejlődésének elősegítése. Az eredményes fejlődést az biztosítja, ha mindenki saját maga, lépésről-lépésre találja meg a maga számára legmegfelelőbb utat.

Ezeknek a feladatoknak csak egy demokratikus, humanisztikus, toleráns légkörű óvoda tud eleget tenni, ahol maximálisan biztosítva van a szükségletek és jogok tisztelete és minden lehetőségével ezen elvek gyakorlati megvalósítását szolgálja.

Az óvoda, mint a gyermeki személyiség fejlesztésének színtere

A gyermeki személyiség kibontakozásának feltétele egy olyan bizalmat, biztonságot, segítségnyújtó megértést és toleranciát sugárzó közeg, ahol maximálisan érvényesítheti szükségleteit és jogait, és hatással van érzelmi kötődésének alakulására is.

Ennek a feladatnak csak egy tevékenységközpontú, öröm- és sikerorientált, készség- és képességfejlesztő, értékközvetítő óvoda felelhet meg, mely tiszteletben tartja a gyermek egyéni sajátosságait, jogait, tudatosan épít a gyermeki aktivitásra és alkotásra.

A gyerekekről

- ☺ „örökmozgó”, akinek lételeme a mozgás,
- ☺ alapvető szükséglete a – fizikai és érzelmi – biztonság,
- ☺ a felnőttektől függ, kiszolgáltatott,
- ☺ önállóságra és egyben elismerésre vágyik,
- ☺ elfogadásra, bizalomra és szeretetre vágyó, önző lény,
- ☺ aktív, autonóm, társas és társadalmi lény, akinek jogai vannak,
- ☺ önálló vágyakkal, álmokkal, képességekkel és ismeretekkel rendelkező, állandó változásban, fejlődésben lévő ember,
- ☺ a világ dolgai iránt érdeklődő,
- ☺ alkotó, világokat teremtő lény,
- ☺ érzékeny, érzékelő, tevékeny ember,
- ☺ szeretetet, feltétlen bizalmat sugároz.

Minden gyermek egyszeri és megismételhetetlen csoda, a hozzá elvezető útnak is annak kell lennie.

A szülőről

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvoda csak kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet játszhat.

A szülőnek joga van elvárni, hogy gyermekét bármiféle megkülönböztetés (faji, etnikai, vallási, gazdasági) nélkül neveljék. Éreznie és tudnia kell, hogy gyermeke fejlesztése és képességeinek kibontakoztatása teljes mértékben egyéni sajátosságainak figyelembevételével történik. Ki kell alakítani azokat a kapcsolattartási formákat, melyek segítik, hogy bekapcsolódhasson az intézmény életébe, és ötleteivel alakíthassa azt.

Ennek érdekében írtuk meg pedagógiai innovációs programunkat, melynek címe:

Gyöngyház-lánc - projekt

A projekt célja:

- A szülők is váljanak egy olyan közösséggé, amelyben – függetlenül háttérük sokféleségétől elfogadják, és áthidalják különbözőségeiket. Ezáltal lehetőségük nyílik őszinte és hatékony kommunikációra, és arra, hogy együtt dolgozzanak olyan célokért, melyeket mindannyiunk közös hasznára érhetnek el.
- A projektekben tervezett tevékenységek, programok másik célja a szociális hátrányok enyhítése.

Feladataink:

- a családok eltérő gyermeknevelési szokásainak megismerése,
- az „én problémám, a te problémád” – megoldások keresése a felmerülő nevelési problémákra,
- elfogadó, befogadó, megértő együttműködés kialakítása,
- tapintatos szemléletformálás, tanácsadás,
- hatékony együttműködési formák kialakítása,
- segítségnyújtás a szülők egyedi problémáiban (meghívott vendéggel, szakemberrel).

A tevékenységek lebontását a pedagógiai innováció, illetve az aktuális éves munkaterv tartalmazza.

A tervezésbe és a megvalósításba is egyaránt szeretnénk a szülőket bevonni. Építünk igényeikre, elvárásaikra, javaslataikra és aktív részvételükre. Mindenkor figyelembe vesszük a helyi lehetőségeket, az aktualitásokat, ezekhez rugalmasan alkalmazkodunk.

A szülőnek minden segítséget meg kell kapnia tőlünk, pedagógusoktól ahhoz, hogy a gyermekét lehetőségeihez képest a legjobb fizikai és pszichikai környezetben nevelhesse.

Az óvodapedagógusról

Igazán jó pedagógus csak autonóm és tudatos személyiség lehet, aki a felé áramló ingereket képes egyénisége szerint értékelni. Tudatában kell lenni, hogy kiemelkedően fontos attitűd az elfogadás, az empátia, a hitelesség, és az, hogy ezeket kifejezésre is tudja juttatni. Elengedhetetlen tulajdonság az önismeret, hogy elfogadja önmagát.

Jól alátámasztott jövőképpel kell rendelkeznie, valamint stabil szakmai tudással, melyet folyamatosan frissen tart, megújít.

Munkánk egyik legfontosabb kihívása, hogy minden gyerek számára megtaláljuk azt az utat, mely *számára* a legmegfelelőbb.

Mi is hisszük és valljuk, hogy a pedagógus legfontosabb tulajdonsága a tolerancia, a különbségek tisztelete, a konfliktushelyzetek kezelni tudása, és nem utolsósorban a tiszteletet érdemlő szakmai tudás, a jó együttműködési készség.

Freinet-mozaik

A Freinet szellemiségről

Óvodánkban 1992 óta dolgozunk Freinet szellemű pedagógiával mindhárom csoportban.

Freinet pedagógiája egy tevékenységközpontú, öröm- és sikerorientált, a gyakorlatból építkező és általa fejlődő szintézis-pedagógia. Az egyszeri és megismételhetetlen gyermeki személyiség szabad kibontakoztatását állítja a középpontba, melynek feltétele a demokratikus, bizalmat, biztonságot, segítségnyújtó megértést és toleranciát sugárzó légkör, ahol tudatosan építenek a gyermek önállóságára. Elősegítik a benne szunnyadó képességek maximális kibontakozását. Segítenek választ kapni a kérdéseire és föloldják a szorongásait. Egy gyermekekből és felnőttekből álló közösség tagja lehet, ahol joga van a kezdeményezésre, az érdeklődésétől függő szabad tevékenységválasztásra és lehetősége nyílik a kutatásra, kísérletezésre, az egyéni felfedezésre. Természetes érdeklődése, lelkesedése megerősítést kap, ébren tartják a vele született ösztönző erőt, a kíváncsiságot, mely a megismerés alapfeltétele.

Figyelembe veszi az egyéni fejlődési ütem eltolódásait, képességeket, irányultságokat, és mégis képes kialakítani az együttműködést, egymás különbözőségének elfogadását és a toleranciát. Tiszteli a gyermek sajátosságait, megfogalmazza és biztosítja a gyermekjogait. Humanista, természetes, harmóniát és egyensúlyt sugárzó rendszer, melynek központi kategóriája maga az élet. Freinet jelmondata: *“Az élet által életre nevelni...”*

A Freinet pedagógia alap gondolata, hogy nem kell minden gyermeknek ugyanazt az utat bejárnia a világ megismerése folyamán, hanem szabad választással sokféle irányba indulhat el, hiszen mindenki saját énjén keresztül, saját tapasztalatai alapján érzékeli, észleli és értékeli a világot. A már meglévő, átélt élményekre, sikeres és sikertelen próbálkozásokra építve dolgozza ki a fejlesztés folyamatát, melyben minimálisra csökkenti a passzív befogadásra hagyatkozó módszereket. Előtérbe helyezi a gyermeki szabad alkotásokat, a természetes, kísérletező tapogatózást és a játékos munkát.

Tudatosan épít a **gyermeki alkotásokra** a szabad önkifejezéssel, amely a Freinet pedagógia egyik fő szervezési-működési elve.

A szabad önkifejezés azt erősíti meg a gyermekekben, hogy a számukra fontos dolgokon keresztül a világ kinyithatóvá válik, hogy alkotásaikon keresztül kommunikálni tudnak a világgal és egymással...

A **természetes módszer** alapja, hogy a kisgyermek dialektikus kapcsolatban él környezetével, a saját bőrén keresztül szerzi lényeges tapasztalatait, kipróbálja erejét, „megízleli”, kitapintja a távoli világot.

A természetes módszer fejlődésorientált, a felfedezőkedvre, a munka okozta öröm érzésére épít, amely segít abban, hogy a gyermekek saját képességeik határáig juthassanak és akár túl is jussanak azon. Mindez egy sajátos felfedező tanulás, a “tapogatózva keresés” alkalmazását jelenti.

A természetes módszer lényege, hogy mindennapos helyzetekben cselekedve, próbálkozva, egymást meghallgatva, a környezetet megfigyelve, felfedezve, szinte észrevétlen módon jussanak új információkhoz, tapasztalatokhoz a gyermekek.

A **játékos munka** segít abban, hogy a gyerekek meg tudják oldani a mindennapokból adódó problémákat, átéljék, hogy környezetük megváltoztatható, és maguk is képesek legyenek értéket teremteni. A munka jellegű feladatokat azonban úgy kell kiválasztani, hogy az az adott gyerekekre, csoportra szabott legyen, hogy erőkifejtést kívánjon, ugyanakkor a gyermek képes legyen a végrehajtására.

Freinet technikák, melyeket alkalmazunk pedagógiai munkánk tervezésében és megvalósításában:

1. Szabad önkifejezés technikái
2. Kommunikációs technikák
3. Technikák a környezet tanulmányozására
4. Technikák a tanulás individualizálására
5. Szervezési és a szövetkezeti élet technikái

Az, hogy ezen technikák által nyújtott lehetőségekkel hogyan tudunk élni, függ az adott szituációtól, a pedagógus felkészültségétől, a gyermekcsoport érdeklődésétől. Éppen ezért ezek a technikák rugalmasan alakíthatók. Számításba jöhet minden olyan ötlet, eljárás, módszertani megoldás, mely elősegíti a gyermek adottságainak, képességeinek, szükségleteinek szabad kibontakoztatását.

Freinet szellemisége az óvodában

Nevelési céljaink

- A gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének elősegítése.
- A gyermeki személyiség adottságainak, képességeinek, és szükségleteinek szabad kibontakoztatása az egyéni és életkori sajátosságok, a nemzetiségi hovatartozás, a család gazdasági-társadalmi helyzetéből adódó hátrányok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is.
- Kreatív személyiség kialakulásának megalapozása.
- Különböző kompetenciák megalapozása.
- Minden gyereket el kell juttatni – saját belső erőit aktivizálva és jogainak teljes körű tiszteletben tartása mellett – képességeinek maximumára.

Nevelési feladataink

Feladatunk a gyermek fejlődés iránti igényét ébren tartani, testi, lelki, szellemi szükségleteit kielégíteni. Elő kell segíteni az önkibontakoztatás folyamatát, a különbözőségek tiszteletét és elfogadását.

Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmód szokásainak megalapozását a természet erőinek, a közvetlen környezet lehetőségeinek maximális felhasználásával kell kialakítani:

- a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés, és az egészségmegőrzés szokásainak alakításával,
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosításával,
- a harmonikus, összerendezett mozgás, illetve a gyermek testi képességei fejlődésének elősegítésével,
- mozgásigényük kielégítésével, és megfelelő pihenőidő biztosításával,
- környezetvédelemmel kapcsolatos szokások kialakításával, környezettudatos magatartás megalapozásával,
- az egészséget károsító magatartások elutasítását célzó igény megteremtésével,
- speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása szakemberek bevonásával.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Az egészséges életmód iránti igénye kialakul, az egészségmegőrzés szokásait ismeri és igyekszik betartani.
- Kialakulnak az egészségvédelem és a betegségmegelőzés szokásai.
- Testi-lelki harmóniában áll önmagával és környezetével.
- Az alapvető testápolási szokásokat elsajátítja, és életkorának megfelelő szinten műveli azokat.
- Az önkiszolgálás terén teljesen önállóvá válik.
- A kulturált étkezés szokásait ismeri és betartja.
- Igényévé válik környezetében rendben tartása, óvja, védi környezetét.
- Felismeri a környezetében a baleseti forrásokat és képes elkerülni azokat.
- Elfogadja társai tőle eltérő egészségügyi állapotát és az abból fakadó megkülönböztetett bánásmódot.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Kiemelten hangsúlyos a természeti és társadalmi környezet megismertetése, a szoros érzelmi kapcsolatok kialakítása, az emberi együttélés szokásainak és szabályainak elsajátíttatása, az erkölcsi tulajdonságok megalapozása, a nemzeti identitástudat, a hazaszeretet és a szülőföldhöz való pozitív érzelmi viszony kialakítása.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Feladataink:

- értékközvetítés körülményeinek biztosítása (mely a helyi lehetőségekre és a gyermekek életkori sajátosságaira is figyelemmel van),
- a gyermekeket körülvevő megfelelő szociális környezet (derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör) biztosítása már az óvodába lépés első napjától,
- az óvoda és a gyermekcsoportok szokás- és normarendszerének megalapozása,
- a gyermekek érzelmi intelligenciájának, én-tudatának fejlesztése,
- személyes tapasztalatokból kiinduló szociális tanulás biztosítása,
- közös élményeken alapuló komplex tevékenységek szervezése, a gyermekek erkölcsi tulajdonságának megalapozása,
- befogadó, inkluzív pedagógiai attitűd megvalósítása, annak elfogadására, megértésére nevelés, hogy az emberek különböznek egymástól.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Kiegyensúlyozott, optimista, bizalomra és szeretetre vágyó, pozitív énképpel rendelkező, érzelmeiben gazdag attitűd jellemzi.
- Tiszteletben tartja a másságot, elfogadja a különbözőségeket társai személyiségében és képességeiben egyaránt.
- Ismeri, elfogadja és alkalmazza a közösségi élet szokásait és szabályait a társaival és a felnőttekkel szemben egyaránt, figyelmes, udvarias, együttműködő, kompromisszum kész, toleráns, segíti rászoruló társait.
- Felismeri és meg tudja fogalmazni mind a pozitív, mind a negatív alapérzelmeket, ez utóbbiakat kezelni is tudja.
- A gyermek ismeri szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés

alapja, rá tud csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

A beszéd, a kommunikáció a környezettel való kapcsolat kialakításának, fejlesztésének, az emberekkel való érintkezésnek, az önkifejezésnek, a gondolkodásnak az eszköze. Ezért tartjuk fontosnak azt, hogy az anyanyelv ismeretére, szeretetére, megbecsülésére nevelés nevelő tevékenységünk egészében jelenjen meg. Olyan terület ez, mely a nap minden percében, pillanatában természetes úton fejleszthető.

Fontos feladatunk az anyanyelvi és kommunikációs képességek fejlesztése beszélő környezet kialakításával, helyes mintaadással, beszédhelyzetek teremtésével.

A gyermek egyéni sajátosságait megismerve, ebből kiindulva kell képességeit fejleszteni, viselkedésének önszabályozását kialakítani, szabadságát megadva erősíteni önbizalmát:

- különböző típusú helyzetteremtéssel,
- fejlesztő környezet biztosításával,
- életszerű körülmények és változatos tevékenységek biztosításával,
- megfelelő idő, hely, élmény és eszköz biztosításával.

Fejlesztendő képességek:

- érzékszervek állapota (a nonverbális kommunikáció alapja),
- látási, hallási és motoros információk nyelvi és grafikus feldolgozása,
- hanglejtés, ritmus- és mondathangsúly,
- beszédhang, szókincs, mondatalkotás,
- összefüggő beszéd és párbeszéd,
- beszédértés.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Szívesen és folyamatosan kommunikál, érti és alkalmazza az egyszerű metakommunikatív jelzéseket.
- Türelmesen végig tudja hallgatni társai és a felnőttek mondanivalóját.
- Érzelmeinek, gondolatainak kifejezésére képes és hajlandó, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal, gesztusokkal, mimikával.
- Életkorának megfelelő aktívan szókinccsel rendelkezik, amely folyamatosan bővül.
- Értelmi képességei életkorának megfelelő szinten vannak.
- Kedveli, és előszeretettel alkalmazza a szabad önkifejezés verbális technikáit.

Nevelésünk kiemelt fogalmairól

1. A gyermek jogainak tiszteletben tartásáról

A jogok tényleges gyakorlása közben fejlődik érzelmi élete, alakulnak erkölcsi, érzelmi és értelmi képességei. Fejlődik empátiás képessége, toleranciája, önuralma. Képesé válik arra, hogy elfogadja mások irányító szerepét, de ha úgy alakul, ő is vállalja mások vezetését. Nem ijed meg az újszerű, váratlan helyzetektől. Kreatív problémamegoldásra válik képessé, meg tudja valósítani elképzeléseit. Tapasztalatokat szerez az együttműködésről, megtanulja elfogadni önmagát és másokat.

Feladatunk egy fejlesztő, ingerekben, élményekben gazdag, érzelmi biztonságot, elfogadást sugárzó környezet kialakítása. Közös programok, élményszerzési lehetőségek, önálló tevékenységválasztás és végzés biztosítása, közös szabály- és szokásrendszer kialakítása.

2. A természet- és élet-közeliségről

Az élet legősibb, legigazibb foglalata a természet, mely minden megismerni való közül a legközelebb áll az emberhez. Megfelelő alapot és feltételeket teremt a fejlődéshez.

A nevelés alapvető eszköze, módszere, gyökere és táptalaja. Naponta változó csodái, gazdagsága, változatos lehetőségeket biztosít a játékhoz, munkához, tanuláshoz és alkotáshoz.

Pedagógiai munkánk során tudatosan építünk a körülöttünk lévő természetes és mesterséges környezet által nyújtott lehetőségekre annak érdekében, hogy a gyermekekben saját élményeiken és tapasztalataikon keresztül alakuljanak ki azok a szokások, értékrendek, melyek elősegítik a környezettel való harmonikus kapcsolatot.

Feladatunk, hogy mindent olyan témán keresztül fejlesszünk, amire a gyermek ténylegesen kíváncsi, ami iránt érdeklődik, hiszen ez a fejlesztés legfőbb motivációja. Biztosítsuk számára a szerzett tapasztalatok, élmények sokszínű feldolgozását.

3. A nyitottságról

a) A pedagógiai rendszer nyitottságáról és a helyi lehetőségekhez való alkalmazkodásról

Freinet pedagógiájának egyik fontos jellemzője, hogy folyamatosan bővíthető, nyitott és rugalmas rendszer, melyben a megvalósítás módja minden esetben más és más. Mindig a helyi adottságokhoz, lehetőségekhez, igényekhez, a pedagógus személyiségéhez, a gyerekcsoporthoz és az egyes gyermekekhez kell igazítanunk.

Minden gyermekcsoport más és más, valamint a csoporton belül is mindenki külön világ, ezért nincsenek és nem is lehetnek olyan biztos eljárások, melyek a körülményektől függetlenül eredményesek, ezért van szükség arra, hogy újabb és újabb eljárásokkal bővíthetők legyenek. Ettől válhat maga a pedagógia folyamatosan korszerűvé, a társadalmi és a helyi igényeket kiszolgálóvá, hiszen leegyszerűsítve **a nevelés nem más, mint szolgáltatás a gyermek, a szülő és a társadalom felé.**

Feladatunk olyan eljárások felkínálása, melyek biztosítják a természet- és élet-közelséget, a gyermek, a szülő és az óvónő személyiségének és jogainak tiszteletét, a külső kényszer nélküli, tevékenységben történő fejlesztést és a szabad önkifejezést.

b) Az óvoda és a csoportélet nyitottságáról

A pedagógiai rendszer nyitottságából, a természet- és élet-közelségből adódik, hogy nem működhet az óvoda és az óvodán belüli csoportok egyike sem különböző külső és belső kapcsolatok nélkül. Minél több szállal kapcsolódnak környezetükhöz, magához az élethez, annál jobban teljesíthetik feladataikat.

Ennek érdekében feladatunk, hogy a csoportok között jó kapcsolatrendszert működtessünk. Találjuk meg a módszerét, szervezeti kereteit a hatékony együttműködésnek.

c) A nevelésben részt vevők belső nyitottságáról

A *pedagógus* belső nyitottsága elengedhetetlen feltétele annak, hogy képes legyen fejleszteni, nevelni, irányban tartani, segíteni, és támaszt nyújtani. Rendkívül fontos az emberekhez való viszonyulása. Egyenértékű partnerként kell kezelnie a munkatársait, a szülőket és a gyermekeket.

Folyamatosan bővítse ismereteit, módszertani eszköztárát. Minden újdonság iránt nyitott legyen, merjen vállalkozni, saját élményein, tapasztalatain keresztül legyen képes dönteni arról, hogy az újonnan megismert eljárás segíti, vagy esetleg gátolja munkáját.

A *gyermeki nyitottság* veleszületett képesség. A kisgyermek még félelmeiktől, előítéletektől mentes, fogékony, minden iránt érdeklődő.

Egyik legfontosabb feladatunk az, hogy ezt a belső nyitottságot minél tovább ébren tartsuk, élményekkel, tapasztalatokkal, egyre bővülő és mélyülő információkkal továbbfejlesszük. Ez az alapja mindazon értékeknek, melyek a közösségi lét elengedhetetlen velejárói.

4. A felnőtt és a gyermek személyiségének tiszteletben tartásáról és a partnerkapcsolatról

A személyiség tiszteletben tartása, a partnerkapcsolat és együttműködés a feltétele annak, hogy a nevelési folyamatban részt vevő személyek mindegyike (gyermek, szülő, pedagógus, nevelést segítő szakemberek, meghívottak, előadók) elérhesse célját, megvalósíthassa elképzeléseit, közös stratégiát kidolgozva segíthesse a továbbfejlődést.

Ez a folyamat nagyfokú tapintatot, toleranciát, rugalmasságot és egymás céljainak elfogadását feltételezi. Segítőtárrsá, partnerré kell válni ahhoz, hogy egymás valódi érdekeit figyelembe vevő kapcsolat alakulhasson ki.

Feladatunk őszinte, biztonságot és elfogadást sugárzó légkör kialakítása, mely elősegíti, hogy mindenki bátran véleményt nyilváníthasson.

5. A közösség segítő erejére való támaszkodásról

Az egyén és a közösség egymáshoz nagyon szorosan kapcsolódó fogalmak. Közösség nélkül nem lehet önmegvalósításról beszélni.

Célunk az, hogy az életkori sajátosságokat figyelembe véve, olyan kooperáló közösséget alakítsunk ki, amelynek minden tagja színes, autonóm személyiség, aki saját akaratából működik együtt a többiekkel, vállal felelősséget önmagáért és a többiekért.

A család után az óvoda az a közeg, mely befolyásolja a szociális kompetencia fejlődését. Segíti a mikroszociális képességek (verbális és nonverbális), valamint a makroszociális stratégiák (pl. empátia, kooperáció, konfliktusmegoldó képesség, segítő magatartás) fejlődését, melyek egy-egy adott helyzetre vonatkoznak.

Feladatunk elősegíteni egy intenzív szocializációs folyamatot, és biztosítani a csoport megértő és biztonságot nyújtó magatartását, a másikat, a másságot toleráló szemléletet, és az együttműködéshez szükséges szociális képességeket.

„A gyermek a maga személyiségét olyan valódi közösségen belül tudja maximálisan kifejleszteni, melyet ő maga szolgál, és amely őt magát szolgálja” (Freinet: Máté mondásai)

6. Tevékenységközpontú, sikerorientált tapasztalat- és ismeretnyújtás a felfedező ismeretszerzés, a kísérletező tapogatózás módszerével

„Kisgyermekkorban a világ még egy és oszthatatlan, műfajok nélküli szépség. Egybefolyik a játék, tanulás, művészet és munka, álom és valóság.” (Zsámboky - Eperjessy)

Ez az idézet magában foglalja az egyik legfontosabb információt: a gyermek életkori sajátosságai miatt a gyakorlatban nem kell és nem is lehet teljesen szétválasztani a különböző tevékenységformákat, hiszen minden tevékenységben más és más módon és arányban ugyan, de jelen vannak bizonyos játék-, munka- és tanulásmozzanatok.

Ebből a ma is érvényes gondolatból következik **feladatunk: a fejlődés elősegítése érdekében olyan tevékenységeket, motiváló helyzeteket kell teremtenünk, ahol a gyermekek nem kész tényekkel, ismeretekkel találják magukat szemben, hanem az egyéni tapasztalatszerzéssel, felfedezéssel, kutatással.**

A felfedező ismeretszerzés, kísérletező tapogatózás, mint módszer, a tág értelemben vett tanulási stratégia fejlődését segíti elő.

A gyermeket kíváncsisága, megismerési vágya arra ösztönzi, hogy próbálkozzon, kísérletezzon. A felfedező, kutató ismeretszerzés biztosítása a pedagógustól tudatos és tervszerű munkát igényel, hiszen figyelembe kell vennie a gyermek adott érdeklődését, pillanatnyi fejlettségi szintjét. Segítenie kell az önálló próbálkozásokat, miközben maga is szeretné elérni az általa kitűzött célokat. Ez nem lehetséges az érdekek ütköztetése és egyeztetése, viták és beszélgetések, élő, odafigyelő együttműködést biztosító kapcsolatok nélkül.

7. Az egyéni fejlődési ütemet figyelembe vevő, önálló tevékenységválasztást biztosító képességfejlesztés

Az egyéni, szabad tevékenységválasztás biztosítja, hogy a gyermekek maguk választhassák ki a közösen megtervezett tevékenységek közül azt, mely iránt az adott helyzetben leginkább érdeklődnek, és a választott feladatot saját ritmusukban, a számukra leginkább megfelelő időben végezhessék el. Az önkéntes feladatvállalás – ha jó hangulatú és elfogadó a légkör – egy idő után arra ösztönzi őket, hogy vállalják az erőfeszítést igénylő feladatokat, a számukra kihívást jelentő helyzeteket. A pozitív érzelmeket sugárzó környezet segíti, hogy ne legyen bennük félelem és a másoknak való megfelelés kénysere.

Feladatunk elősegíteni, hogy a tapasztalatok hatására képessé váljanak a feladatok önálló megoldására, és ne ijedjenek meg az újszerű helyzetektől, kíváncsian és érdeklődve fogadják azokat, és megoldásukra törekedjenek.

Ez a hozzáállás az újszerű, ismeretlen helyzetekhez elengedhetetlen feltétele annak, hogy a *nevelés végső célját – a kreatív személyiség kialakulását – megalapozzuk.*

8. Az élmények feldolgozásának lehetősége szabad alkotásokban

A szabad önkifejezés egyrészt lehetőséget biztosít arra, hogy a gyermek érezze, milyen fontosak egyéni tapasztalatai, élményei, véleménye, hogy a többiek és a felnőttek érdeklődnek iránta. Minden érzelmet a neki legkedvezőbb módon adhat ki magából, szabadon alkothat, a számára legmegfelelőbb formában: szavakkal, hangokkal, zenével, mozgással, képekkel, konstrukciókkal.

A Freinet technikák értelmezése

Az eddig megfogalmazott jogok, alapelvek és kiemelt fogalmak érvényesítését a különböző Freinet technikák alkalmazásával segíthetjük elő. Ezek különböző típusú, komplex tevékenységek, melyek színesítik, változatosabbá teszik az óvoda, a csoport életét. A technikák egyszerre módszerek és eszközök. Segítik megvalósítani a gyermeki személyiség kibontakoztatását, az egyéni képességfejlesztést, a több irányból kiinduló érték közvetítést, és a különböző kompetenciák megalapozását.

1. A szabad önkifejezés technikái

a) Szabad rajz, és vizuális alkotások

A szabad rajz gyermekkorban az egyik legjelentősebb önkifejezési forma, hiszen az óvodás kor elején a gyermekek szókinccse, fogalmazási készsége, a gondolatok logikus összerendezettségének képessége még fejletlen. Az ábrázolás eszközeivel, színekkel, vonalakkal, formákkal azonban sok mindent elárul önmagáról, belső világáról.

Ha megkötöttség nélkül alkothatnak, mindig azok a dolgok tükröződnek vissza az alkotásaikban, melyek foglalkoztatják, ami iránt éppen érdeklődnek.

Feladatunk a gyermekek megismerése, fejlettségi szintjük felmérése, melyhez a legegyszerűbb és legtermészetesebb út, ha hagyjuk őket szabadon alkotni, és alkotásaikról szabadon megnyilatkozni.

b) Szabad beszélgetés és vita

A *szabad beszélgetés* lényege, hogy a gyermekeket arra ösztönözzük, hogy a hozzájuk közel álló, őket foglalkoztató témákról, egyénileg és közösen átélt élményeikről saját szintjüknek, ismeretüknek, nyelvi kifejező készségüknek megfelelően meséljenek.

Annak érdekében, hogy gyermekeink bátran kibontakozhassanak, önmagukról beszélni tudjanak, **feladatunk egy biztonságos, meghitt, egymást elfogadó és megbecsülő légkör kialakítása, mely elősegíti a felszabadult kommunikációt. Az óvónőnek elsődleges feladata ebben a helyzetben a meghallgatás és a segítségnyújtás.**

*A spontán kialakult beszélgetések mellett állandó helyet és időt biztosítunk a **beszélgető körnek**, ahol:*

- mindenki szabadon véleményt nyilváníthat
- nyugodt, meghitt körülmények között, bármiről lehet beszélgetni, ami csak érdekli a gyermeket vagy a gyermekeket
- kiválaszthatjuk azokat a témákat, melyeket szeretnénk körbejárni, összeállíthatjuk a projekteket, melyek egy-egy tervidőszak témáját, fogalmait, kérdéseit, eseményeit és tevékenységeit tartalmazzák
- elhangozhatnak az egyénileg, kisebb csoportokban vagy csoportban kitalált és megírt mesék, történetek, versek, zeneművek, táncok, jelenetek
- bárki előadást tarthat egy-egy öt foglalkoztató témáról, számára fontos kérdéstről, fogalomról
- sor kerül a csoport és az egyéni alkotások bemutatására, értékelésére
- véleményt mondhatunk egymás munkájáról
- közös, jó hangulatú játékokat, képzeletjátékokat játszhatunk
- ki-ki elmondhatja, hogy reggel vállalt feladatából mit valósított meg
- nyugodt körülmények között hallgathatunk mesét, zenét, álmodozhatunk, képzelődhetünk... és így tovább

*A **beszélgető körnek tervező, értékelő, ismeret- és érték közvetítő funkciója van.** Segíti egymás megismerését és elfogadását, a csoportalakítást, hiszen általa a gyermekek megtanulják a csoportba való beilleszkedés szabályait, a saját és csoportérdekek összeegyeztetését, mások meghallgatásának és az érvelésnek a technikáit, a kommunikációs és metakommunikációs eszközök változatos használatát, az eredményes vitatkozás lehetséges stratégiáit, stb.*

A *vita* nem más, mint közös alkotótevékenység, szellemi küzdelem, melynek középpontjában valamilyen probléma, eldöntendő kérdés áll. **Célja a legoptimálisabb megoldás közös keresése, felkutatása.** A vitatkozásnak azonban megvannak a maga alapfeltételei. Ilyen a nyílt légkör, az aktív, belülről indított részvétel, közösen kialakított együttléti szokások, szabályok.

c) A szabad fogalmazásról

A szó varázslatos eszköz a gyermek számára. A szabad fogalmazás lehetőséget biztosít neki ahhoz, hogy a teremtő képzelet játékait a szavakon keresztül formába önthesse, kivetíthesse.

Ezeket az improvizatív alkotásokat lejegyezzük, illusztráljuk, saját mesekönyvek készülnek belőlük, melyek újra és újra elővehetők, elmesélhetők, átélhetők és – ha akarjuk – szabadon tovább is szöhetnek. Ezáltal az egyéni alkotások közösségi alkotásokká válnak, melyek közös rítusok, hagyományok kialakulásához vezetnek.

Egy-egy alkotás azáltal, hogy megörökítjük, és változatos formában beépítjük a csoport életébe, a gyermeknek, mint kitalálónak sikerélményt, az alkotás örömeinek érzését biztosítja és önbizalmat ad. A közösségnek körbejárható fogalmakat, megoldandó problémákat, változatos tevékenységeket biztosít.

Az óvónő feladata, hogy olyan téma körbejárásával fejlessze a gyermekek képességeit, melyek ténylegesen belőlük, az érdeklődésükből indul ki, és ez biztosítja, hogy a gyermekek motiválttá váljanak a különböző, közösen kitalált tevékenységek elvégzésére.

d) A zenei alkotásokról

A zenei alkotások, improvizációk segítik a gyermeket ahhoz, hogy felfedezze, az ember szavakon, mondatokon kívül is kifejezheti magát zörejek, hangok, ritmusok és dallamok segítségével. Ezek által is lehet kommunikálni, alkalmasak az önkifejezésre és az egymásra figyelő tevékenységekre.

A szabad zenei önkifejezés azonban nem csak a ritmikus mozgásban nyilvánulhat meg. A gyermekek rövidebb-hosszabb zenei improvizációt alkothatnak, ismert zenére új szöveget költhetnek és fordítva, valamint ismert játékokra, táncra új mozgásokat találhatnak ki.

Az egyéni és csoportos zenélés élménye, az egyszerű zeneszerszámok készítése, megszólaltatása, saját testük ritmushangszerként való használata megalapozza a zene iránti érdeklődést és fogékonyságot.

Teremteni, alkotni csak a már meglévő ismeretek, készségek, képességek újszerű összekapcsolásával lehet.

Feladatunk tehát, hogy jól kiválasztott zenei és mozgásanyaggal kerüljön élő, közeli kapcsolatba a gyermek nap mint nap. Ezek kiválasztásánál fontos szempont a gyermekek életkori sajátossága, az egyéni képességek és azok fejlettsége. Természetes, hogy a magyarságtudat megalapozását a magyar szokásokon, hagyományokon, népművészeti és művészeti alkotásokon keresztül lehet a legtermészetesebb úton megvalósítani. Csak úgy, mint a különböző nemzetiségek kultúráját saját hagyományainak megőrzésével, alkotásainak közvetítésével. Az anyagkiválasztással segíthetjük az interkulturális és a multikulturális szemlélet megalapozását is.

A szabad zenei alkotás és a zenehallgatás szorosan kapcsolódhat például a szabad szöveghez, ha a gyermek elmondja a zene által keltett érzéseit, a hozzá kapcsolódó kitalált történeteit. Kapcsolódhat a szabad rajzhoz, ha a képzeletében megjelent képeket valamilyen módon kivetítheti, a valóságban megalkothatja, a színpadi kifejezéshez, ha eljátszhatja, elbábozhatja, a szabad mozgáshoz, ha eltáncolhatja, a matematikai alkotásokhoz, ha a ritmust kirakhatja egy síkban és térben, és így tovább.

e) A szabad mozgásról

Az óvodás korú gyermek lételeme a mozgás, nincs szüksége külön motivációra, hiszen képtelen „nem mozogni”. A fejlődésnek ez az az időszaka, mikor a legintenzívebben, minden külső kényszer nélkül fejleszhető a mozgáskultúra. Ez nem csak a testi nevelés szempontjából fontos, hanem azért is, mert a mozgás a beszéd és a gondolkodás fejlődésének, az önismeretnek, a reális énkép kialakulásának az alapja.

A természetes környezetben történő szabad mozgás szinte semmivel sem pótolható. A természetes környezet által biztosított lehetőségek felhasználása mellett szükség van arra is, hogy a gyermekek a csoportszobában és az udvaron a különböző mozgásformákat balesetmentes körülmények között, kedvük szerint gyakorolhassák, kipróbálhassák önmagukat, felfedezhessék testük összes lehetőségét.

Elsődleges feladatunk az önálló tapasztalatok, a mozgásos élmények biztosítása. A szükséges feltételek megteremtése hosszú időt, átgondolt tervezést és következetes végrehajtást igényel az óvónőktől, óvodától.

f) A színpadi kifejezésről

A Freinet technikák közül az egyik legösszetettebb önkifejezési forma, mely magában foglalja vagy foglalhatja az összes szabad önkifejezési formát és egyéb technikákat is. Igazi alkotó munka, amely a tervezéstől a kivitelezésig tarthat.

Az óvodában ez a technika szorosan kapcsolódik a szerepjátékhoz, hiszen *célja nem a szerepeltetés, hanem maga a játék, az alkotás és a sokféle, jó hangulatú együttlét, mely a kivitelezés során valósul meg.*

Feladatunk a feltételek megteremtése és biztosítása a tervezéstől a kivitelezésig.

2. A kommunikációs technikákról

Alkalmazásuk több szempontból is fontos, hiszen lehetővé teszik a zárt csoportkeret feloldását, segítik az óvoda, a csoport és a család kapcsolatának fejlődését, az információ áramlását. Segíti a pedagógus munkáját is azzal, hogy általuk segítőkre, társakra találhat, hiszen kapcsolatba kerülhet távolabb élő emberekkel. Bevezetésükkel megvalósítható az élet-közelség, általuk a gyermek megismerheti más emberek élményeit, örömeit, problémáit.

Mai világunk, életünk szerves részei a különböző infokommunikációs eszközök–Ezekkel az eszközökkel és használatukkal már kisgyermekkorban, a családban találkoznak a gyermekek.

Feladataink:

- a helyi adottságok, lehetőségek felkutatása, kapcsolattartási formák kialakítása, a látogatások megszervezése,
- tudásunk, felhasználói ismereteink bővítése mellett használni az IKT eszközöket (nevelőmunkánkban, a felkészülésben, a dokumentálásban),
- a technika által nyújtott lehetőségek kihasználása (a szülők felé, távolabbi óvodákkal levelezés, szakmai kapcsolat interneten és saját weboldalon keresztül),
- a szülők segítése ezen eszközök „okos” használatára.

A gyermekek körében használatát körültekintően, megfontoltan alkalmazzuk, ott és annyit, aminek helye van a nevelés folyamatában (fényképek, prezentációk, filmek, fejlesztő játékok, stb.).

3. Technikák a környezet tanulmányozására

A környezeti nevelés kiindulópontja minden esetben a szűkebb természeti és társadalmi környezet, ahol a gyermek él, ahonnan tapasztalatait, információit szerzi, ahonnan élményeit gyűjti, valamint a különböző magatartási és kommunikációs formákat, szokásokat, szabályokat megtanulja. A világ felfedezése, meghódítása motiválja fejlődését.

A pedagógus feladata, hogy segítse a gyermeket a világ felfedezésében és engedje, hogy élményeit szabadon kinyilváníthassa.

Mivel az óvodás korú gyermeket az érzelmei irányítják, a természet megszerettetése, szépségének felfedeztetése, élő és élettelen csodáinak észrevetése is az érzelmein keresztül kell, hogy történjen.

4. Az ismeretátadás és ismeretszerzés individualizálása

A dokumentációról

A csoport életének megszervezése, az egyes gyermekek fejlődésének figyelemmel kísérése és a tudatos, tervszerű, egyéni fejlesztés elengedhetetlen feltétele, hogy a terveket, az ebből megvalósult történeteket és azok hatását valamilyen formában rögzítsük.

Dokumentációnk különböző, egymással összefüggő, de más és más funkciót magában foglaló területe:

1. a tervezés és annak értékelése,
2. a megvalósult eredmények rögzítése.

1. Az első dokumentum valójában a **csoportnapló**, amely tartalmaz minden olyan információt, amely a csoport életszervezésével, fejlesztésével kapcsolatos.

Kiscsoport év elején beszoktatási tervet készítünk, majd a beszoktatás/befogadás időszakának végén elkészítjük a „Beszoktatás tapasztalatai” dokumentumot. Középső és nagycsoport elején és félévkor nevelési tervet írunk. Ezek értékelése után (félévkor és év végén) – az egyes gyermekek és a csoport fejlettségi szintjét megállapítva – a következő nevelési tervben határozzuk meg az éves további fejlesztési feladatainkat.

A képességfejlesztést differenciáltan tervezzük, igazodva az életkori sajátosságokhoz és a gyermekcsoport képesség-fejlettségi szintjéhez.

A különböző témákat projekt-módszer segítségével dolgozzuk fel, amelyek 1-3 hetet ölelnek fel a téma tartalmától és a feldolgozandó tudásanyag mennyiségétől függően. A projekt jellegű tervezés lehetőséget biztosít ahhoz, hogy minden gyerek eredményes legyen valamiben, sikerélményhez juthasson. Elősegíti, hogy egy-egy témát több

irányból megközelítve, komplex módon dolgozzunk fel, miközben megvalósul az érték közvetítés, és ismeretnyújtás, a különböző készségek, képességek és a szokások fejlesztése. Egyensúlyt teremt a gyermekek és a pedagógus céljai, elképzelései, ötletei között. Terveinket rugalmasan kezeljük.

2. A projektek megvalósítása során szerzett tapasztalatainkat, elért eredményeinket a **Feljegyzések a csoport életéről** elnevezésű dokumentumban rögzítjük.

5. A szervezés és a szövetkezeti élet technikái

a) A tevékenységek helyének megszervezése

A csoportok megszervezésénél, a csoportszobák kialakításánál igyekszünk figyelembe venni a gyermekek életkorát (a nagycsoportosok terme osztható a legtöbb tevékenység sarokra).

Csoportszobáink műhelyszerűen vannak berendezve. Ez azt jelenti, hogy minden típusú tevékenységhez külön-külön kisebb-nagyobb kuckókat, zugokat, meghitt sarkokat biztosítunk, ahol minden szükséges alapanyag, szerszám, eszköz, motiváló, esztétikus elrendezésben, elérhető helyen van.

A csoportok szerkezete:

A csoportok szervezésénél figyelembe vesszük a gyermekek életkorát, a szülők igényeit, a csoportszobák férőhely szerinti megosztottságát.

Napirend:

Napirendünk folyamatos és rugalmas. Ez azonban nem célja, hanem eszköze óvodai életünknek. Eszköz ahhoz, hogy felszabadultabb, őszintébb, vidámabb gyermekeket nevelhessünk, tiszteletben tartva a gyermekek egyéni fejlődési ütemét, egyéniségét.

Heti rend:

A heti rendek összeállítása a csoportok között összehangoltan történik. Mivel a tevékenységeket komplexen kezeljük és alkalmazzuk, ezért minden nap többféle tevékenység gyakorlására van lehetőség, illetve minden nap más-más tevékenység kap kiemelt szerepet, jelentőséget. A kiemelt tevékenységekhez tervezzük a szabadon választható játékok, tevékenységek körét.

b) A tervezés

A tervezés elengedhetetlen feltétele, hogy a gyermekek fejlődését, tudatosan segíthessük, életüket úgy szervezhessük, hogy az optimális körülmények biztosítva legyenek az önálló tevékenységhez, a felfedezéshez és az alkotáshoz.

Célja, hogy segítse a csoport életének megszervezését, a nevelési folyamatban résztvevők és a közöttük levő kapcsolatok fejlődését, harmóniát teremtsen a különböző fejlesztési területek között, és biztosítsa az egyensúlyt a pedagógus céljai, a szülő elvárásai és a gyermek vágyai között.

c) Az értékelés

A hatékony és tudatos fejlesztő tevékenység elengedhetetlen feltétele a folyamatos és rendszeres időközönként történő értékelés. Ez elképzelhetetlen ellenőrzés nélkül. A két fogalom egymástól elválaszthatatlan, komplex tevékenységet jelent, magában foglalja az óvónő önellenőrző és önértékelő tevékenységét, valamint az egyes gyermekek fejlődésének, a közösség alakulásának megfigyelését, magának a pedagógiai programnak vagy egy részterületének az ellenőrzését, értékelését.

A folyamatos önellenőrzés és önértékelés mellett szükség van arra, hogy meghatározott időnként végiggondoljuk, mit is értünk el valójában egy-egy gyermek illetve a közösség fejlődésében. Ezeket a tényeket írásban kell rögzíteni, hiszen csak ennek alapján lehet a következő tervidőszak reális fejlesztési tervét elkészíteni.

Az egyes gyermekek erőfeszítéseinek értékelése mellett – a közösség fejlődésével párhuzamosan – egyre fontosabbá válik a közösségi magatartás és együttműködés értékelése is. Mind a gyermekek, mind a csoport értékelésénél két fő szabály van. Az egyik, hogy mindig mindenkit csak önmagával hasonlíthatunk össze. A másik, hogy minden helyzetben próbáljuk meg a pozitív elemeket kiemelni és értékelni, hiszen ezzel észrevétlenül segíthetjük az empátia és tolerancia képességének fejlődését.

Az értékelés alapja mindig a reális helyzetfelmérés, melyhez ismerni kell a nevelési célokat és feladatokat. Ezek ismeretében kell megfigyelni, elemezni, és értékelni a fejlődési és fejlesztési folyamatot.

A tevékenységek, a készségek-képességek és az érték közvetítés áttekintése

Az óvodai nevelés legfőbb feladata, hogy minden gyermeket hozzásegítsünk önnön képességeinek kibontakoztatásához. Vívódásokkal, kudarcokkal, sikerélményekkel, örömmel átszótt folyamat ez, mely minden egyes gyerek életében más módon és ütemben történik.

1. A tevékenység-körrel

A tevékenység-kör magában foglalja a **játékot**, a **munkát**, a különböző Freinet technikákat és a **tanulást**. A 3-7 éves korú gyermek életkori adottságaiból következik, hogy személyisége leginkább a tevékenységek komplex rendszerén keresztül fejlődik. A több érzékszervet is mozgósító, valódi tapasztalatok és változatos cselekvések hatása semmivel sem pótolható.

Ebben az életkorban játszani, dolgozni, tanulni, a világot megismerni, felfedezni belső szükséglet és örömforrás. A gyermek élete minden percében tanul és minden élvezhető percet játékként él meg, ezért a gyakorlatban nem választhatók szét a különböző tevékenységek. A fejlesztés szempontjából az a fontos, hogy minden tevékenység szabadon választható legyen, és elvégzése örömet, sikerélményt, újabb tapasztalatokat jelentsen a gyerek számára.

Az így szerzett tudás segít eligazodni a gyermeknek saját környezetében, aminél nincs fontosabb cél ebben az életkorban. *Alapelvünk, hogy minden ismeret saját munka, saját tapasztalás, fáradozás útján jusson a gyermek birtokába.* Mindezeket figyelembe véve szervezzük meg életünket és változatos tevékenységeinket.

a) A játékról

Az óvodai nevelés célját és feladatait csak úgy lehet megvalósítani, ha elfogadjuk és tiszteletben tartjuk: **az óvodáskorú gyermek alapvető tevékenysége a játék.**

A játék a 3-7 éves gyermek "lélek-megnyilvánulása", élet- és viselkedésforma, a fizikai és szellemi fejlődés előfeltétele. **A játék kicsiben maga az élet.**

A játék, kísérletezés. Emberalakító, komplex tevékenység, melyben a gyermeki képzelet szabadon, kötetlenül szárnyalhat. Élményforrás, és egyben lehetőséget biztosít az élmények feldolgozására. Segíti az én-tudat fejlődését és a szocializációt. Önismeretet fejleszt, tanulási lehetőséget biztosít. Örömet jelent számára az alkotás, a felfedezés, ráismerés, megismerés, azaz a tudás, melyeket elsősorban játékában él át.

A játék életszükséglet, mely az összes lehetőség közül a leginkább biztosítja a 3-7 éves korú gyermek harmonikus fejlődését. A játékban az a legfontosabb, hogy a gyermek élvezze, és ezen keresztül éli meg magát az életet. A gyermek önként, szabadon, belső késztetésből, kíváncsiságból belefog valamibe: játszik. Közben ismeretekre, tapasztalatokra tesz szert, új információkhoz jut: tanul. Tevékenységeinek „eredménye” lesz: dolgozik. A tanulás és a munka is, mint tevékenység a játékból indul ki, és a játékban fejlődik. Ha jól szervezzük meg az örömteli játékot, akkor *az óvodáskor végére kialakul a tudatos munkavégzés és tanulás iránti vágy, a feladat- és felelősségvállalás képessége.* Ezért az óvoda életét, mindennapjait úgy kell megszervezni, hogy a gyermek annak minden percét játékként élhesse meg, hiszen ő „csak” játszani akar, szabadon, hosszú időn keresztül és zavartalanul. Az óvónő feladata, hogy tudatos jelenlétével biztosítsa az élményszerű, elmélyült, kreatív gyermeki játék kibontakozását, szükség

és igény szerint a gyermekekkel történő együttjátszással, támogató, serkentő, ösztönző magatartással, indirekt reakciókkal.

Célunk az, hogy a gyermek minden tevékenységet játékként élhessen meg.

Feladatunk a szabad játék feltételeinek biztosítása:

- rugalmas, folyamatos napirenddel,
- meghitt kuckók, sarkok kialakításával, melyek egy-egy játékra motiválnak (pl. babakonyha, babaszoba, iroda),
- a csoportszoba átrendezhetőségével (térrelválasztók használata),
- érdeklődést felkeltő, variálható játékszerekkel,
- változatos alapanyagok biztosításával,
- a gyermekek gyűjteményeivel, kincseivel,
- a közvetlen környezet élménynyújtási lehetőségeinek kiaknázásával,
- nyitott csoportérettel, vendégek meghívásával,
- jelmezek, bábok, kiegészítők gyűjtésével, készítésével,
- játék-tár készítésével, mely a különböző képességek célirányos fejlesztését segíti,
- társasjátékok készítésével (a gyermekekkel közösen, adott témakörhöz vagy fogalomhoz kapcsolva).

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Érdeklődést mutat mindegyik játéktípus iránt, játéka elmélyült, kitartó.
- Aktív részese a szerepjátékoknak, képes a szerepvállalásra, alkalmazni tudja a szabad önkifejezés technikáit a különböző szereplők, alakok megformálása közben.
- Elfogadja és alkalmazkodik a játékok szabályaihoz, de konstruktívan képes módosítani is azokat, ha szükséges a játék fejlődése érdekében.
- Képes alkalmazkodni társaihoz, elfogadja játszótársai elgondolásait, képes játékot közösen tervezni, kiválasztani.
- Vigyáz a játéktér balesetmentességére, és vigyáz a játékeszközök épségére.

b) A munkáról

A munka – Freinet pedagógiai rendszerében – az az önként és szabadon választott tevékenység, melynek kézzelfogható, valódi eredménye van. Ez az eredmény vagy a gyermek, vagy a csoport számára fontos, mivel segíti a különböző feltételek megteremtését, illetve továbbfejleszti a már meglévő feltételrendszert.

Ehhez adnak segítséget a munka jellegű feladatok:

- az óvodában már hagyományosnak számító munkák (önkiszolgálás, naposság, stb.),
- sütés, befőzés, gyümölcsaszalás, stb.,
- játékeszközök, használati- és díszítőtárgyak készítése,
- alkalomszerű munkatevékenységek.

Célunk:

a munka jellegű feladatokkal történő tapasztalatszerzésen és a környezet megismerésén keresztül fejlődjenek olyan képességek és készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság, a munkavégzéshez szükséges attitűdök.

Feladataink:

- biztonságos, balesetmentes hely biztosítása,
- élmények és tapasztalatok felkínálása,
- jó minőségű szerszámok, eszközök, alapanyagok előkészítése,
- sokszínű ismeretnyújtás a különböző munkafolyamatokról pl. munkahely-látogatások megszervezése, videók, filmek, fotóalbumok bemutatása.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén:

- Igényes és ügyel saját személye és környezete rendjére.
- Szívesen vállal a közösség érdekében feladatokat, munka jellegű megbízásokat.
- Munkatevékenységében kitartó, alapos.
- Vigyáz a munkavégzésnél használt eszközök épségére, azokat rendeltetésüknek megfelelően használja.
- Tiszteletben tartja és értékeli, megbecsüli mások munkáját.

c) A tanulásról

A tanulás óvodáskorban nem szándékos, nem tudatos tevékenységet jelent, hanem pszichikus funkciót. A 3-7 éves gyermeket a természetes kíváncsiságból kiinduló, spontán tanulási vágy jellemzi. A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját.

Az érzelmi megközelítésű, saját élményű tanulás színtere, közege, alapvető formája maga a játék, hiszen mindkettőnek ugyanaz a célja: az alkalmazkodás.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás, a felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitás erősítése.

Célunk:

a gyermek képességeinek fejlesztése a tanulást támogató környezet megteremtésével.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások kialakítása,
- spontán játékos tapasztalatszerzés,
- cselekvéses tanulás,
- gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés,
- gyakorlati problémák megoldása.

Feladatunk:

- olyan helyzeteket teremteni, ahol a gyermek spontán módon, természetes kíváncsiságból tanulhat,
- a tanulási folyamat során építeni a gyermek már meglévő ismereteire, tapasztalataira.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Nyitott, érdeklődő a környezete tárgyai, jelenségei és ezek összefüggései iránt.
- Feladattudata, feladattartása, akarata és szándékos figyelme életkorának megfelelő szintű, kitartó, türelmes, önálló feladatainak elvégzése során.
- Emlékezete megbízható, képes a már elsajátított ismeretek szándékos felidézésére.

2. A készség, képesség köréről

A testi, lelki, szellemi, érzelmi készségek és képességek harmonikus fejlődése elősegíti a környezethez való alkalmazkodást, amely az életben maradás feltétele. Ezek megalapozása és fejlesztése ebben az életkorban – az életkori sajátosságok miatt – kiemelkedően fontos. Ebbe a körbe tartoznak az esztétikai, erkölcsi, magatartási, gondolkodási vagy a kommunikációs képességek is.

Az óvodai élet során mindig más és más készség és képesség fejlesztése kerül előtérbe, azt azonban mindig figyelembe kell venni, hogy a képességek csak tevékenységben, tevékenységek által fejleszthetők hatékonyan.

Fontosnak tartjuk az alábbi – pozitív életvezetéssel kapcsolatos – kompetenciák megalapozását:

- hatékony kommunikáció és kifejezőképesség,
- a versenyszellem és az együttműködés egyensúlya,
- önértékelés, önbecsülés,
- társas alkalmazkodás,
- kapcsolatok építésének készsége,
- érzelmek alkotó jellegű feldolgozása,
- magabiztosság fejlesztése,
- kritikus gondolkodás kialakítása,
- döntéshozás képessége,
- rövid és hosszú távú célkitűzések megfogalmazása,
- problémamegoldás.

Feladataink:

- kommunikációs, önismereti- és versenyjátékok szervezése,
- együttműködést kívánó helyzetteremtés, kooperatív kiscsoportos tevékenykedés,
- szabad alkotások feltételeinek biztosítása,
- az eredmények pozitív értékelése,
- a projektek, a napirend összeállítása a gyermekekkel közösen,
- ünnepek megtartása (születés- és névnapok, hagyományos ünnepek),
- rugalmas, nyugodt feltételeket teremtő napirend megteremtése stb.

a) A környezettel és önmagukkal való kapcsolat kialakításához szükséges képességek

A külső világ tevékeny megismerése

A környezeti nevelés legfontosabb célja a **cselekvőképesség fejlesztése**.

1. Elsődleges feladata, hogy a gyermek megtanulja tisztelni az élet minden formáját, felkeltsük az érdeklődését a természetes és mesterséges környezet iránt és megalapozzuk a környezettudatos magatartás, a természetvédelmi szemlélet kialakulását.
2. Egy másik területe a társadalmi környezettel való kapcsolat, melynek során a gyermekek megismerkednek az emberi alkotásokkal, különböző technológiákkal, munkafolyamatokkal, az emberi együttélés szabályaival és a hagyományőrzéssel. Fontosnak tartjuk megismertetni a gyermekeket a szülőföld, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeivel, az ott élő emberekkel, és igyekszünk ezen értékek szeretetére, védelmére nevelni őket.
3. A harmadik nagy egység az egészséges életmódra nevelés, illetve az énré irányuló környezeti nevelés, mely kialakítja a saját testképet, a táplálkozási ismereteket, az életmóddal, mozgással, életvitellel kapcsolatos tudnivalókat. Ismereteket nyújt a betegségmegelőzéshez, önmaga elfogadására, harmóniára, bizalomra nevel, fejleszti az erkölcsi hozzáállás minőségét.
4. A szűkebb és tágabb természeti–emberi–tárgyi környezet megismerése során a gyermek matematikai tartalmú tapasztalatok, ismeretek birtokába jut, felismeri a formai, mennyiségi, téri viszonyokat, alakul ítéloképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

Feladatunk:

Minél több lehetőséget biztosítani a gyermekek számára a tapasztalatszerzésre. A folyamatoknak nem csak megfigyelői, hanem cselekvő, aktív részesei is legyenek a gyerekek.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

a) A külső világ tevékeny megismerése területén:

- Ismerik, elfogadják és alkalmazzák a környezettudatos szemlélet alapjait képező magatartásformákat.
- Életkoruknak megfelelő szinten ismerik Földünk növény- és állatfajait, kialakult bennük a pozitív érzelmi viszony a természet élővilágával kapcsolatban.
- Meglátják, és értékelik a környezetükben rejlő szépségeket, óvják a természeti és a társadalmi környezetük értékeit.
- Kialakult bennük a szülőföldhöz való kötődés, a hazaszeretet érzése.
- Észreveszik a környezetben és természetben lévő egyszerű ok-okozati összefüggéseket.
- Tudják a személyes adataikat, lakcímüket.
- Ismerik és alkalmazzák az elemi közlekedési szabályokat.
- Törekednek a fenntartható környezet kialakítására, a környezet védelme érdekében a tudatos, felelősségteljes cselekvésre.

b) A matematikai tartalmú tapasztalatok terén:

- Életkorának megfelelő szintű mennyiségfogalommal rendelkeznek.
- Értik a matematikai tárgyú fogalmakat, utasításokat, képes a megadott műveletek elvégzésére.
- Tudnak számlálni és elemi műveleteket végezni legalább abban a számkörben, ahány évesek.
- Képesek összehasonlítások végzésére és halmazok képzésére adott szempontok szerint. Meg tudják határozni az azonosságokat és a különbözőségeket a tárgyak megfigyelése során.
- Térbeli és síkbeli alakzatokat szétválogatnak különböző geometriai tulajdonságok alapján és az egyszerű tulajdonságokat meg is nevezik.
- Képesek matematikai jellegű feladatokat elvégezni (pl. becslés, mérés, párosítás, térben és síkban való tájékozódás).
- Matematikai szókincsük életkoruknak megfelelő.

A külső világ megismerésének céljai és feladatai megvalósítása érdekében írtuk meg pedagógiai innovációnkat, melynek címe:

„Zöldellő” – projekt

A projekt célja:

- a környezettudatos magatartás, életmód kialakítása,
- olyan értékrend, szokások attitűd kialakítása, amelyek elősegítik a környezettel való harmonikus kapcsolatot,

- egészséges életvitel igényének alakítása, egészséges életmód szokásai belsővé válásának támogatása,
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása a fenntarthatóság jegyében,
- szülők gondolkodásmódjának formálása a gyermekeken keresztül.

Feladataink:

- egészséges életmód, testápolás, az étkezés, öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása,
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése,
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása,
- felfedező ismeretszerzés biztosítása,
- kirándulások, látogatások megszervezése,
- élmények, megfigyelések, kísérletek feltételeinek biztosítása,
- lehetőséget adni a témák sokszínű, kreatív feldolgozására,
- önismereti-, kapcsolatteremtő- és fantáziajátékok szervezése.

Megvalósítás:

Az itt megfogalmazott célokat és feladatokat a „Zöldellő” projektben leírt tématervjavaslatok megvalósításával kívánjuk elérni. A projekt témái a négy őselem köré csoportosíthatók: Levegő, Tűz, Víz, Föld.

A témák feldolgozása során kívánjuk megismertetni a gyermekekkel szűkebb és tágabb környezetünk természeti és épített értékeit, szülővárosuk, hazájuk szépségét, természeti kincseit, mely a szülőföldhöz való kötődés alapja.

A megvalósítás során mindig építeni kívánunk a családra, a szülőkre, hiszen a természetvédő, természetszerető, egészségtudatos ember személyiségjegyeinek kialakítása a családban kell, hogy elkezdődjön.

b) Verselés, mesélés

A mese a gyermek érzelmi, értelmi, és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. Tájékoztatja a gyermeket a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyairól, megfelelő viselkedésformáiról. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés az óvodás gyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme, fejleszti emlékezetét, képzeletét, bővíti szókincsét. A mondókák, dúdolóok, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. Az élőszavas mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világgépének alakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, és egyben feloldást és megoldást kínál. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát.

Feladatunk biztosítani a gyermekek irodalmi képességeinek fejlődését a csoport és az egyének fejlettségi szintjét egyaránt figyelembe véve:

- beszédhelyzetek teremtésével,
- nyelvtörők, szólások, mondókák, találós kérdések, művészi értékű versek, mesék gyűjtésével egy témakörhöz, fogalomhoz,
- magyar népmesék, gyermekköltészet műveinek megismertetésével,
- népi dajkai hagyományok ápolásával,
- más népek, nemzetiségek meséinek, verseinek bemutatásával,
- mai magyar kortárs irodalmi művek megismertetésével,
- bábozás, dramatizálás, színház, árnyjáték, stb. feltételeinek megteremtésével,
- szabad szövegek, mesék, versek írásával, lejegyzésével,

- feladatlapok készítésével pl. képolvasáshoz, mese folytatásához, stb.,
- színház-, mozi látogatással.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Életkoruknak megfelelő vagy annál gazdagabb szókincssel rendelkeznek.
- Nyelvi kifejezőkészségükre az árnyaltság jellemző, változatos formában használják a nyelvi elemeket.
- Gondolataikat összetett mondatokban fogalmazzák meg, mondanivalójuk mindenki számára érthető.
- Jó beszédértés és tiszta kiejtés jellemzi őket.
- Szeretik, várják a mesemondást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak, előszeretettel használják a szabad önkifejezés kommunikációval kapcsolatos technikáit.
- Szívesen mondogatnak verseket, mondókákat, találnak ki szabad szövegeket, rigmusokat.

c) A zenei képességek fejlesztése

Ének, zene, népi játék, tánc

Ez a terület is igen sokféle tevékenységet foglal magában. A dalok éneklésétől, a dalos játékok eljátszásán, a hangszerekkel való improvizációkon, a rögtönzött zaj- és ritmuskeltő eszközök használatán és a hangszerkészítésen keresztül a zenehallgatásig.

Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását. Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

A fejlesztendő képességek köre:

- *hallásfejlesztés:*
  - légzéstechnika
  - tiszta, egyöntetű éneklési készség
  - önálló éneklési készség
  - zenei memória
  - magas-mély, hangos-halk relációk
- *ritmusérzék fejlesztés:*
  - egyenletes lüktetés
  - ritmus, ritmuszenekar
  - tempótartás
  - gyors-lassú relációk
- *hallás és ritmus összekapcsolása*
- *komplex feladatok:*
  - szabad improvizációk
  - esztétikus mozgás
  - néptánc egyszerű elemei

Feladataink:

- mondóka, dal és zenehallgatás anyagának témakörhöz (naptári évhez, évszakokhoz, ünnepekhez, stb.) való válogatása,
- az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek megszervezésével biztosítani a gyermekek számára a dallam, a ritmus, a mozgás szépségének felfedezését, a közös éneklés örömét,
- hangszerkészítéshez alapanyagok gyűjtése, hangszerkészítés,
- hagyományokhoz kapcsolódó zenei anyag gyűjtése, megismertetése,

- vendégművészek fogadása,
- a szabad mozgáshoz zenetár összeállítása,
- környezet hangjainak megfigyeltetése,
- közös ének-zenei tevékenységek szervezése,
- énekes népi játékok és kortárs művészeti alkotások gyűjtése,
- zenehallgatásra való anyag gyűjtése, mely tartalmazza a nemzetiségi hagyományok, népek zenéjét is.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Szeretik és várják az ének-zenei tevékenységeket, motiváltak az éneklésre, a közös mozgásra.
- Szívesen vállalnak egyedül éneklést.
- Életkoruknak megfelelő szinten ismerik és alkalmazzák a zenei fogalompárokat, képesek azok megkülönböztetésére.
- Szívesen vesznek részt szabad zenei önkifejezésben, képesek kifejezni magukat zenei alkotások, improvizációk segítségével.
- Tisztán, szépen énekelnek egyedül, illetve társaikkal közösen is.
- Életkoruknak megfelelő ritmusérzékkel rendelkeznek.
- Zenei emlékezetük, képzeletük fejlődik.
- Tudnak társaikkal különböző térformákat alakítani, képesek játékos táncmozdulatokra.
- Ismerik és használni tudják az egyszerű hangszereket.
- Hosszabb éneket, hangszeren előadott dalt figyelmesen, érdeklődően végighallgatnak.

d) A vizuális képességek fejlesztése

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A gyermek az őt környezetéből érő spontán vizuális ingerek és szervezett tapasztalatszerzési alkalmak hatására fejlődik, gazdagodik. A vizuális nevelés összetett, sokszínű nevelési terület, mely magában foglalja:

- a vizuális megismerés képességének alakítását,
- a vizuális élmény befogadásának képességét,
- az alkotó fantázia formálását,
- a vizuális információ közlésének és értelmezésének képességét,
- az esztétikus tárgy és környezet átalakítás képességének fejlesztését,
- képi-plasztikai kifejező képesség fejlesztését,
- térbeli tájékozódó- és rendezőképesség alakulását,
- fantázia, képi gondolkodás fejlődését.

Feladataink:

- biztosítani az alkotó munkához szükséges állandó műhelyt, és elegendő időt a megvalósításhoz,
- a szabad önkifejezés (szabad rajz) lehetőségeinek igény szerinti biztosítása,
- a természetes anyagok prioritást élvező felhasználása az alkotó munka során,
- a fenntarthatóságra nevelés lehetőségeinek minél gyakoribb kihasználása,
- változatos vizuális technikák, eljárások alkalmazása,
- népi kézműves mesterségek megismertetése,
- jó minőségű eszközök, szerszámok, változatos alapanyagok biztosítása,
- az eszközök megfelelő, balesetmentes használatának megismertetése,
- képességfejlesztő játékokkal fejleszteni a gyermekek térbeli tájékozódó- és rendezőképességét,
- a kész munkák közös megtekintésével esztétikai érzékenységük, a szép iránti nyitottságuk fejlesztése,
- múzeum, színház, kiállítás látogatása, stb.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Az ábrázolás eszközeit használják érzelmeik, gondolataik mondanivalójuk vizuális kifejezésére.
- Szívesen, kreatívan, elmélyülten vesznek részt a szabad vizuális alkotások elkészítésében.
- Ismerik és megnevezik az alap- és kevert színeket, színárnyalatokat.
- Alkotásaikra jellemző a részletező formagazdagság.
- Emberábrázolásaikban fellelhetők az egyszerűbb mozgások ábrázolása.
- Önállóan alkalmazzák a megismert vizuális technikákat, eszközöket, alapanyagokat, díszítő eljárásokat, az eszközöket készségszinten kezelik.
- Érdeklődnek egymás produktuma iránt, önálló véleményt alkotnak.

e) A mozgással kapcsolatos képességek

Mindennapos mozgás

A testi nevelés célja a mozgás megszerettetése, a testkultúra, az egészséges életmód és életvitel megalapozása.

Az óvodai élet minden tevékenységébe beépül a komplex testmozgás, mely pozitívan hat a gyermekek énképének, önkontrolljának kialakulására, szabályozza érzelmeiket, társas viselkedésüket, és hozzájárul az egészséges életvitel megalapozásához.

Célunk elérése érdekében az egyéni szükségletet és képességet figyelembe véve **minden gyermeknek biztosítanunk kell a mindennapos játékos mozgást, tornát.**

A mozgásigény kielégítésének többféle szervezeti kerete is létezik, amelyeket mindig a hetirendhez és a napirendhez igazodva valósítunk meg (szabad mozgás zenére vagy anélkül, spontán mozgásos tevékenység, irányított mindennapos mozgásfejlesztés, szervezett mozgásos tevékenység).

Középső és nagycsoportban **az irányított mindennapos mozgásfejlesztés részét képezi a Brain Gym**, amely a kineziológia gyermekeknek szóló mellékága. Ezek a mozdulatok úgy vannak kifejlesztve, és összeállítva, hogy mozgáson keresztül segítsék a gyermekek tanulási képességeinek fejlesztését, a két agyfélteke összerendezett működését, érzékelést, finommozgás fejlődését, a figyelem-, megfigyelő-képesség, beszéd fejlesztését, az ismeretek befogadásához való hozzáállást, a stressz, ill. a gátlások oldását, stb.

Feladataink:

- szabad mozgás feltételeinek megteremtése a csoportszobában és az udvaron,
- mindennapos irányított testmozgás megvalósítása változatos feltételekkel,
- heti egy vagy két alkalommal a szervezett testnevelés foglalkozások feltételeinek megteremtése, az időjárástól és a lehetőségektől függően a szabadban, amikor pedig erre nincsen mód, akkor az erre alkalmas, berendezett teremben,
- a gyermekek koordinációs és kondicionális képességeinek fejlesztése az egyéni képességekhez igazodva,
- aktív mozgás megszervezése játékos formában,
- kooperatív mozgásos játékok, ügyességi- és versenyjátékok széleskörű alkalmazása,
- változatos eszközök biztosítása, mind a szabadban, mind a szervezett mozgáshoz, stb.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Szeretik és igénylik a mozgásnak mindenféle formáját (kötött foglalkozásokat, szabad mozgásokat, a szabad önkifejezés különböző mozgásos lehetőségeit).
- Képesek tartalmas mozgásos tevékenységek szervezésére az udvaron és a csoportszobában egyaránt.
- Ismerik, elfogadják és betartják a balesetvédelmi szabályokat, vigyáznak önmaguk és társaik testi épségére.

- A rendszeres és változatos mozgástevékenységek által fejlődnek koncentrációs és koordinációs képességeik, mozgáskultúrájuk és nem utolsósorban a személyiségük és a szociális képességeik is.
- Megismerik saját képességeik lehetőségeit és korlátait.

3. Az értékközvetítés körről

Az értékközvetítés körbe tartoznak az **élő és élettelen természeti és mesterséges környezet** által biztosított lehetőségek, **szabályok, szokások, hagyományok és ünnepek**.

Az ünnepelni tudás tanulása csak valóságos, az életkornak megfelelő élmények útján lehetséges. Az élmények és érzelmek teljessége nélkül nem lehet megtanulni az ünnep örömét.

Óvodánk hagyományos ünnepei:

- Mikulás,
- Karácsony,
- Farsang,
- Anyák napja,
- Gyermeknap,
- Óvodai évzáró és ballagás,
- A gyermekek születés- és névnapja,
- Nemzeti ünnepeink méltó megünneplése.

Ünnepeinket csoportonként, illetve a három csoport közösen tartja, szervezi és készül rá. Ezen alkalmakkor is nagy hangsúlyt kap az érzelmi nevelés, a haza és a szülőföld szeretetére nevelés, a hagyományaink és a néphagyományörzés kiemelése. Az óvoda jól működő belső kapcsolatrendszerének kialakítása nagy felelősséggel, sok szervezéssel, türelemmel, odafigyeléssel, alkalmazkodással járó feladat. Az óvoda azonban nem működhet külső kapcsolatok nélkül sem, hiszen általuk fejlődhet, újulhat meg időről-időre.

Rendezvényeink:

Az aktualitásoknak megfelelően az éves munkatervben és a pedagógiai innovációkban megtervezettek szerint kerülnek megszervezésre.

Gyermekképünk:

Kiegyensúlyozott, boldog és vidám gyermekek, akik képesek kreatív módon alkotó tevékenységet végezni. Színes, autonóm személyiségek, kik a közösségben együttműködnek, felelősséget vállalnak önmagukért és a többiekért.

„Leraktam egy követ, mint iránymutatót, és útjelzőt (...) ez a kő segíteni és vezetni fogja azokat, akik utánunk jönnek és tovább építik az utat.”
/Freinet: Máté mondásai/

9. TÖRVÉNYI MEGFELELTETÉS

Pedagógiai programunk a 363/2012. (XII.17.) számú Kormányrendelet értelmében, az Óvodai nevelés országos alpprogramja alapján készült, figyelembe véve a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről annak módosításait.

Továbbá az alábbi jogszabályok kerültek figyelembe vételre:

- Magyarország Alaptörvénye
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról.
- 20/2012 EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról.
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 229/2012. (VIII. 28.) Kormány Rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról (Vhr.)
- 32/2012 (X.8) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelési irányelvei
- 15/2013. (II. 26.) EMMI r. a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 1992. Egyezmény a gyermekek jogairól Egyesült Nemzetek UNICEF
- 277/1997. (XII.22.) Korm. rendeletet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról
- 1357/2011. (X. 28.) kormányhatározat az építésügyi szabályozás ésszerűsítéséről és az ehhez kapcsolódó szabványok felülvizsgálatáról
- 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról
- 1997. évi XXXI. tv. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 149/1997. (IX.10.) kormányrendelet. a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló
- 30/2012. (IX. 28.) Emmi r. az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések és az integrációs rendszerben részt vevő intézmények és az ezen intézményekben dolgozó pedagógusok 2012. évi támogatásáról
- 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról

10. ÉRVÉNYESSÉGI NYILATKOZAT

A fenntartó határozata alapján érvényes visszavonásig (módosításig).

A helyi nevelési program módosításának lehetséges indokai

- hálózatbővítés, leépítés, szervezeti átalakítás,
- a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt,
- törvényi előírások módosulása.

A bevezetés időpontja:

- 2025. 10. 01.

A felülvizsgálat indoka:

- a törvényi változásokból adódó feladatok kidolgozása és beépítése,
- az intézmény Alapító Okiratának módosítása.

Nyilvánosság biztosítása

- Mezőberény Város Óvodai Intézménye SZMSZ-ében foglaltak szerint.

Tájékoztatásul hivatalosan kapják:

- Az intézmény óvodái/telephelyei.

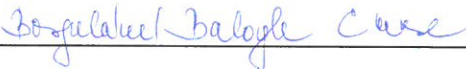
LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Készítette:

Mezőberény Város Óvodai Intézménye nevelőtestülete és igazgatója.

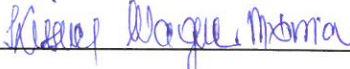
Mezőberény Város Óvodai Intézménye nevelőtestülete az intézmény Pedagógiai Programját véleményezte és a 3/2025. (VIII.22.) sz. határozatával elfogadta.

Mezőberény, 2025. augusztus 14.

Nevelőtestület részéről

Igazgató

Jóváhagyás:

A fenntartó 256/2025 (IX. 29.) sz. határozatával jóváhagyta Mezőberény Város Óvodai Intézményének Pedagógiai Programját.

Mezőberény, 2025. szeptember 29.

Siklósi István
Polgármester

